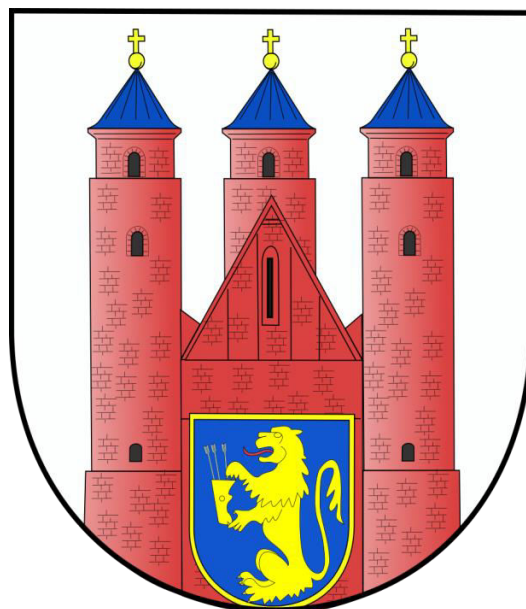

2016

PROGRAM REWITALIZACJI GMINY BROCHÓW NA LATA 2016-2023

*Załącznik do Uchwały Nr XXVIII/214/2017
Rady Gminy Brochów
z dnia 30 marca 2017 r.*

BROCHÓW, MARZEC 2017

SPIS TREŚCI

Wstęp 7

1. ZGODNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY	9
2. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH	15
2.1. Sfera społeczna.....	16
2.1.1. <i>Demografia.....</i>	16
2.1.2. <i>Problemy społeczne</i>	25
2.1.3. <i>Bezrobocie</i>	35
2.1.4. <i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	36
2.2. Sfera gospodarcza.....	39
2.3. Sfera środowiskowa.....	44
2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	48
2.4.1. <i>Komunikacja.....</i>	48
2.4.2. <i>Infrastruktura techniczna</i>	49
2.4.3. <i>Oświata i wychowanie.....</i>	50
2.4.4. <i>Ochrona zdrowia.....</i>	51
2.4.5. <i>Kultura fizyczna, sport i rekreacja</i>	51
2.5. Sfera techniczna.....	51
2.6. Potencjał i bariery Gminy Brochów	53
2.7. Podsumowanie wskaźników	55
2.8. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych.....	73
3. PLANOWANY EFEKT REWITALIZACJI.....	76
4. CELE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ MAJĄCE NA CELU ELIMINACJĘ LUB OGRANICZENIE NEGATYWNYCH ZJAWISK.....	77
4.1. Cel strategiczny 1.: Ograniczenie skali wykluczenia i problemów społecznych... 77	77
4.2. Cel strategiczny 2.: Dostosowanie infrastruktury społecznej i technicznej w celu niwelacji zjawisk kryzysowych.....	78
5. LISTA PROJEKTÓW GŁÓWNYCH	81
6. POZOSTAŁE PRZEDSIĘWZIĘCIA	84
7. KOMPLEMENTARNOŚĆ	86
7.1. Komplementarność przestrzenna	86
7.2. Komplementarność problemowa	87
7.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	92
7.4. Komplementarność międzyokresowa	92

7.5. Komplementarność źródeł finansowania	94
8. RAMY FINANSOWE.....	96
9. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA.....	99
9.1. Partycypacja na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji	99
9.2. Partycypacja na etapie wdrażania Programu Rewitalizacji	100
10. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI (STRUKTURA ORGANIZACYJNA).....	104
11. MONITORING PROGRAMU REWITALIZACJI	106

SPIS TABEL

Tabela 1.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w odniesieniu do Gminy Brochów, powiatu sochaczewskiego i województwa mazowieckiego w 2015 roku	16
Tabela 2.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Brochów w latach 2012-2015..	17
Tabela 3.	Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach na terenie Gminy Brochów z uwzględnieniem grup wiekowych	19
Tabela 4.	Wskaźniki społeczne – grupy ekonomiczne ludności.....	20
Tabela 5.	Pomoc społeczna w gminie Brochów w latach 2012-2015	25
Tabela 6.	Zasiłki z pomocy społecznej w gminie Brochów w latach 2012 – 2015	26
Tabela 7.	Powody przyznania świadczeń pomocy społecznej rodzinom w gminie Brochów w latach 2013 – 2015	27
Tabela 8.	Wskaźniki społeczne – beneficjenci pomocy społecznej	28
Tabela 9.	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminie Brochów w latach 2012 – 2015	35
Tabela 10.	Dane statystyczne z Posterunku Policji w Młodzieszynie za lata 2013-2015 dane dotyczące Gminy Brochów.....	36
Tabela 11.	Dane statystyczne obrazujące konieczność podejmowania działań wobec osób stosujących przemoc i nadużywających alkoholu – Gmina Brochów	37
Tabela 12.	Wskaźniki społeczne – popełnione przestępstwa	37
Tabela 13.	Struktura podmiotów gospodarczych według sektorów własnościowych w latach 2012-2015 w Gminie Brochów, powiecie sochaczewskim i województwie mazowieckim.....	40
Tabela 14.	Podmioty gospodarki narodowej ogółem na terenie Gminy Brochów w podziale na miejscowości w latach 2012-2015.	41
Tabela 15.	Wskaźnik gospodarczy – prywatne podmioty gospodarki narodowej.....	42
Tabela 16.	Wskaźnik środowiskowy – ilość wyrobów zawierających azbest.....	46
Tabela 17.	Kluczowe potencjały i bariery rewitalizacji na terenie Gminy Brochów	53
Tabela 18.	Zbiorcze zestawienie analizowanych wskaźników	57
Tabela 19.	Wskaźniki syntetyczne dla miejscowości Gminy Brochów	59
Tabela 20.	Wskaźniki charakteryzujące miejscowość Brochów	73
Tabela 21.	Cele, kierunki i zadania rewitalizacyjne	76
Tabela 21.	Główne projekty rewitalizacyjne	82
Tabela 22.	Ważniejsze inwestycje zrealizowane na terenie Gminy Brochów w latach 2004-2015... ..	92
Tabela 23.	Harmonogram i szacunkowe ramy finansowania programów rewitalizacyjnych	97
Tabela 24.	Główne wskaźniki monitorowania zadań rewitalizacyjnych.....	106
Tabela 25.	Główne wskaźniki monitorowania Programu Rewitalizacji.....	107

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1.	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Brochów w latach 2012-2015	17
Wykres 2.	Udział osób w wieku produkcyjnym w gminie Brochów w latach 2012-2015	18
Wykres 3.	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Brochów w latach 2012-2015	18
Wykres 4.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	21
Wykres 5.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze...	22
Wykres 6.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	23
Wykres 7.	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ludności ogółem na danym obszarze	29
Wykres 8.	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w ludności ogółem na danym obszarze.....	31
Wykres 9.	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ludności ogółem na danym obszarze	32
Wykres 10.	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w ludności ogółem na danym obszarze.....	34
Wykres 11.	Udział popełnionych przestępstw w ludności ogółem na danym obszarze	38
Wykres 12.	Udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej w ludności ogółem na danym obszarze	43
Wykres 13.	Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na 1 osobę na danym obszarze.. ..	47
Wykres 14.	Potrzeba opracowania programu rewitalizacji.....	62
Wykres 15.	Obszar wskazany przez mieszkańców do rewitalizacji.....	62
Wykres 16.	Powody degradacji terenu.....	63
Wykres 16.	Problemy do rozwiązania wśród patologii indywidualnych na terenie obszaru rewitalizacji.....	64
Wykres 17.	Problemy do rozwiązania wśród patologii rodziny na terenie obszaru rewitalizacji.....	64
Wykres 18.	Problemy do rozwiązania wśród patologii warunków życia na terenie obszaru rewitalizacji.....	65
Wykres 19.	Problemy gospodarcze do rozwiązania na terenie obszaru rewitalizacji.....	66
Wykres 20.	Problemy przestrzenno-funkcjonalne do rozwiązania na terenie obszaru rewitalizacji ...	67
Wykres 20.	Skutki problemów technicznych do rozwiązania na terenie obszaru rewitalizacji.....	67
Wykres 21.	Problemy środowiskowe do rozwiązania na terenie obszaru rewitalizacji.....	68
Wykres 22.	Poziom wyposażenia w usługi użyteczności publicznej.....	69
Wykres 23.	Poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną	69
Wykres 24.	Poziom dostępności komunikacyjnej i dróg publicznych.....	69
Wykres 25.	Poziom warunków osadniczych.....	70
Wykres 26.	Poziom warunków środowiskowych	70
Wykres 27.	Efekty do osiągnięcia w procesie rewitalizacji.....	71
Wykres 28.	Kolejność problemów do rozwiązania w procesie rewitalizacji.....	71

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1.	Mapa Gminy Brochów	15
Rysunek 2.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	22
Rysunek 3.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	23
Rysunek 4.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	24
Rysunek 5.	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ludności ogółem na danym obszarze	30
Rysunek 6.	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w ludności ogółem na danym obszarze	31
Rysunek 7.	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ludności ogółem na danym obszarze.....	33
Rysunek 8.	Udział osób objętych pomocą społeczną z niepełnosprawności w ludności ogółem na danym obszarze	34
Rysunek 9.	Udział popełnionych przestępstw w ludności ogółem na danym obszarze.....	39
Rysunek 10.	Udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej w ludności ogółem na danym obszarze.....	44
Rysunek 11.	Lokalizacja obszarów chronionych na terenie gminy Brochów.....	45
Rysunek 12.	Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na 1 osobę na danym obszarze	48
Rysunek 13.	Obszary zdegradowane i obszar rewitalizacji	72

Wstęp

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* opracowanymi przez Ministerstwo Rozwoju **REWITALIZACJA** to **kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe** (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.

Podstawą prowadzenia działań rewitalizacyjnych stanowi program rewitalizacji, który na podstawie przeprowadzonej diagnozy obejmuje obszar zdegradowany. Program rewitalizacji, to wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej i kulturowej zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego oraz zapewniający zrównoważony rozwój. Wśród obszarów zdegradowanych wyróżnia się obszar rewitalizacji, w którym koncentrują się wszelkie działania rewitalizacyjne.

Niniejszy program został opracowany na podstawie *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*.

Program Rewitalizacji Gminy Brochów został przyjęty na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Zgodnie z *Wytycznymi* każdy program rewitalizacji powinien charakteryzować się następującymi cechami:

- kompleksowością:
 - działania prowadzone są w taki sposób, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno-funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem,
 - włączone są środki z różnych źródeł finansowania, np. EFRR, EFS, FS, innych publicznych oraz prywatnych.
- koncentracją:
 - działania obejmują całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególnie koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych
- komplementarnością:

- zapewnienie wzajemnego oddziaływania działania w sferze przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.
- partnerstwem i partycypacją:
 - realizacja programu oparta jest na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Niniejszy Program został opracowany przy aktywnym udziale mieszkańców. Konsultacje społeczne polegały na spotkaniach z interesariuszami oraz ich ankietyzacji.

1. ZGODNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY

Opracowując Program Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 zadbane o to, aby był on spójny z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy. Pod uwagę wzięto następujące dokumenty:

- Strategię Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015-2022
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brochów na lata 2017-2022
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brochów
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Brochów
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Brochów na lata 2014-2032.

Strategia Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015-2022

Strategia Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015-2022 została przyjęta Uchwałą Nr XV/101/2016 Rady Gminy Brochów z dnia 25 lutego 2016 r. Określa ona priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Strategia to dokument precyzujący długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju gminy oraz wskazujący sposoby ich wykonania w postaci celów operacyjnych i konkretnych zadań realizacyjnych.

W dokumencie tym określono następującą wizję rozwoju Gminy Brochów:

Gmina Brochów – zasobna i stabilna ekonomicznie, przyjazna mieszkańcom i inwestycjom, atrakcyjna turystycznie dzięki walorom przyrodniczym, kulturowym i zmodernizowanej infrastrukturze technicznej.

Cele strategiczne określone zostały w następujących obszarach działania i sformułowane jako:

1. Obszar: Społeczeństwo:

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy.

W ramach tego celu wyszczególniono m.in. następujące cele operacyjne:

- rozwój infrastruktury sportowej
- podnoszenie poziomu świadczonych usług z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej
- promowanie rozwoju zasobów ludzkich w gminie
- poprawa bazy materialnej kultury, zwiększenie oferty kulturalnej

2. Obszar: Środowisko i Dziedzictwo Kulturowe

Cel strategiczny 2. Ochrona przyrody, zachowanie krajobrazów naturalnych i kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego

Cel ten składa się z następujących celów operacyjnych:

- rozwój turystyki kwalifikowanej i krajoznawczej (ekoturystyki)
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń i oszczędność energii

3. Obszar: Gospodarka

Cel Strategiczny 3. Rozwój gospodarczy dostosowany do uwarunkowań przyrodniczych i zasobów dziedzictwa kulturowego

Na ten cel składają się takie cele operacyjne jak:

- rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych
- promocja gminy i terenów ofertowych, prawnie przygotowanych do rozwoju funkcji rekreacyjnej
- rozwój przedsiębiorczości mieszkańców i tworzenie poza rolniczych miejsc pracy
- partnerska współpraca gminy z otoczeniem

Cel Strategiczny 4. Porządkowanie struktury przestrzennej gminy

Wśród celów operacyjnych wyróżniono m.in.

- rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej
- wspieranie przekształceń funkcjonalnych terenów rolnych i zabudowanych

Działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji są w pełni zgodne z ww. celami strategicznymi i celami operacyjnymi oraz przyczynią się do ich pełnej realizacji. W ramach rewitalizacji zaplanowano takie działania jak: adaptacja budynku byłego Ośrodka Zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych, zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej, wymiana kotłów CO, budowa instalacji OZE, budowa targowiska wiejskiego, zajęcia kulturalne, edukacyjno-rekreacyjne dla różnych grup wiekowych i społecznych. Wszystkie te inwestycje znacząco wpłyną na poprawę sfery technicznej, społecznej i gospodarczej obszarów rewitalizowanych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brochów na lata 2017-2022

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brochów na lata 2017-2022 została przyjęta Uchwałą Nr XXIV/197/2016 Rady Gminy Brochów z dnia 28 grudnia 2016 r.

Dokument ten wytycza cele strategiczne mające na celu poprawę jakości życia społeczeństwa, poprzez polepszenie sytuacji materialnej, jak również wsparcie społeczne. Jest dokumentem wieloletnim.

W dokumencie tym określono następującą wizję Gminy Brochów:

Gmina Brochów jest gminą, która dąży do tego, aby być gminą kreatywną, bezpieczną, otwartą na potrzeby społeczności lokalnej. Swoim mieszkańcom chce zapewnić bezpieczeństwo socjalne i równe szanse rozwoju we wszystkich dziedzinach życia.

Cele strategiczne zostały sformułowane jako:

Cel strategiczny 1. Wsparcie dla rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży

W ramach tego celu wyszczególniono m.in. następujące cele operacyjne:

- zagospodarowanie czasu wolnego społeczności lokalnej w tym dzieci i młodzieży,
- promocja wartości rodzinnych,
- wspieranie rodziców w procesie wychowawczym,
- wsparcie rodzin niepełnych dysfunkcyjnych bądź szczególnie narażonych na wykluczenie społecznie,
- promocja kultury.

Cel strategiczny 2. Poprawa warunków życia i zdrowia mieszkańców

Na ten cel składają się takie cele operacyjne jak:

- aktywizowanie osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych oraz innych osób marginalizowanych,
- stworzenie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wspieranie organizacji i instytucji pracujących z osobami niepełnosprawnymi, bezrobotnymi, starszymi, uzależnionymi,
- promowanie zdrowego stylu życia.

Cel strategiczny 3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i wsparcie grup marginalizowanych społecznie

Wśród celów operacyjnych wyróżniono m.in.

- zwiększenie bezpieczeństwa na terenie gminy,
- zapewnienie czystości i ładu w gminie,
- rozwój infrastruktury społecznej.

Działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji są w pełni zgodne z ww. celami strategicznymi i celami operacyjnymi, wzajemnie się uzupełniają oraz przyczynią się do ich pełnej realizacji. W ramach rewitalizacji zaplanowano takie działania jak: szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych, doradztwo zawodowe, zajęcia kulturalne, edukacyjno-rekreacyjne dla różnych grup społecznych i wiekowych, nieodpłatne doradztwo prawne czy prowadzenie projektów profilaktycznych dla osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniem.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brochów

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Brochów zostało przyjęte Uchwałą Nr IV/19/2002 Rady Gminy Brochów z dnia 30 grudnia 2002 r., a następnie zmienione Uchwałą Nr XXIX/158/2010 Rady Gminy Brochów z dnia 16 czerwca 2010 r., Uchwałą Nr X/67/2011 Rady Gminy Brochów z dnia 28 listopada 2011 r., Uchwałą Nr XXXVII/211/2014 Rady Gminy Brochów z dnia 30 maja 2014 r.

Dokument ten jest podstawą koordynacji wszystkich miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji i przedsięwzięć realizacyjnych samorządu, jest bowiem opracowaniem określającym politykę w zakresie gospodarki przestrzennej gminy.

Studium tworzy ramy przestrzenne dla realizacji ustalonych kierunków programu rozwoju społeczno-gospodarczego. Odgrywa rolę w kształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej jako środek informacji o możliwościach i ograniczeniach w odniesieniu do poszczególnych obszarów.

Cel strategiczny: Osiągnięcie stabilnego rozwoju, w którym byłoby zapewnione zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców, warunki umożliwiające wzrost poziomu życia i zaspokojenie potrzeb następných pokoleń

Cel ten składa się z następujących celów operacyjnych:

- dostosowanie rozwoju gospodarczego do uwarunkowań przyrodniczych,
- kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego i zachowanie krajobrazów naturalnych,
- ochrona bioróżnorodności istniejących cennych przyrodniczo obszarów – Kampinoski Park Narodowy, oraz zachowanie ciągłości i w miarę naturalnego charakteru i ekstensywnego użytkowania obszarów w korytarzach ekologicznych,
- aktywizacja rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznych gminy, kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej w nawiązaniu do systemu ekologicznego,
- porządkowanie struktury przestrzennej gminy decydującej o warunkach zamieszkania, pracy, obsługi i wypoczynku; kompleksowe porządkowanie terenów urbanizujących się, poprzez zapewnienie wyposażenia w kompletną infrastrukturę techniczną, służącą ochronie środowiska i porządkowanie komunikacji; kształtowanie wielofunkcyjnego rozwoju wsi: Brochów -Janów, Tułowice, Plecewice.

Tak więc działania rewitalizacyjne są zgodne również z tym dokumentem. Działania polegające na adaptacji budynku byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Centrum Usług Społecznych, zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej, wymiana kotłów CO, budowa instalacji OZE, budowa targowiska wiejskiego, zajęcia kulturalne, edukacyjno-rekreacyjne dla różnych grup wiekowych i społecznych przyczynią się do wielofunkcyjnego kształtowania rozwoju gminy.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Brochów

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Brochów został przyjęty Uchwałą Nr XIX/153/2016 Rady Gminy Brochów z dnia 19 sierpnia 2016 r. Jest to dokument strategiczny, który koncentruje się na podniesieniu efektywności energetycznej, zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Cel strategiczny: Poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Brochów poprzez dążenie do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020

Na ten cel składają się następujące cele operacyjne:

- osiągnięcie zmniejszenia emisji CO₂ do roku 2020 o minimum 10,88% w stosunku do wielkości emisji wyznaczonej dla roku bazowego 2014,
- modernizacja lokalnych kotłowni oraz prowadzenie działań termomodernizacyjnych w obiektach użyteczności publicznej,
- modernizacja lokalnych źródeł ciepła – wymiana niskosprawnych kotłów na nowe kotły o wysokiej sprawności,
- zwiększenie udziału energii z odnawialnych źródeł w bilansie energetycznym gminy – montaż instalacji kolektorów słonecznych, instalacja pomp ciepła, instalacja paneli fotowoltaicznych,
- wspomaganie wprowadzania nowych technologii, modernizacji lub nowych inwestycji prowadzonych przez podmioty gospodarcze na terenie gminy poprzez usuwanie barier administracyjnych, pomoc w uzyskaniu środków finansowych, uzyskanie wymaganych decyzji administracyjnych,

Działania rewitalizacyjne polegające na poprawie ochrony powietrza poprzez wymianę kotłów CO oraz budowę instalacji OZE wpisują się do cele zawarte w wyżej wymienionym dokumencie. Poprzez te działania zostanie zmniejszona niska emisja, a co za tym idzie zmniejszenie emisji CO₂, ponadto zwiększy się udział energii z odnawialnych źródeł w bilansie energetycznym gminy. Można więc uznać, że kryterium zgodności zostało spełnione.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Brochów na lata 2014-2032

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Brochów na lata 2014-2032 został przyjęty Uchwałą Nr IV/26/2015 Rady Gminy Brochów z dnia 30 stycznia 2015 r.

Celem tego dokumentu jest zaplanowanie bezpiecznego dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcia wyrobów zawierających azbest z obszaru Gminy do końca 2032 r.

Wśród działań rewitalizacyjnych zaplanowano pomoc w usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Realizacja tego zadania przyczyni się do poprawy stanu technicznego budynków, które posiadają pokrycie dachowe z płyt eternitowych, które to zawierają niebezpieczny dla zdrowia azbest. Przyczyni się to do poprawy jakości życia oraz zdrowia mieszkańców całej gminy, a jednocześnie zwiększy walory estetyczne zabudowań.

Wobec powyższego działanie to jest zgodne z wyżej wymienionym dokumentem.

Reasumując, wszystkie działania zaplanowane w niniejszym Programie Rewitalizacji są zgodne z dokumentami strategicznymi i planistycznymi Gminy Brochów oraz wpisują się w ich cele strategiczne i operacyjne.

2. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Gmina Brochów jest gminą wiejską, dlatego też do diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych jako typ jednostki przyjęto obręby geodezyjne, które stanowią odrębne miejscowości. Trzy z 32 obrębów geodezyjnych stanowią wyłącznie grunty rolne, które znajdują się w całości na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego i w większości stanowią jego własność. Są to: Famułki Łazowskie, Brochów Łąki i Władysławów. Wobec powyższego obręby te nie zostały uwzględnione w analizie, a następnie diagnozie czynników i zjawisk kryzysowych.

Poniżej przedstawiono mapę Gminy Brochów z zaznaczeniem poszczególnych obrębów.

Rysunek 1. Mapa Gminy Brochów

Źródło: opracowanie własne

Analiza problemów występujących na terenie poszczególnych miejscowości Gminy Brochów została przeprowadzona na podstawie dostępnych danych statystycznych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i techniczno-infrastrukturalnej. Do analizy wykorzystano przede wszystkim dane Urzędu Gminy Brochów, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego, a także Posterunku Policji w Młodzieszyne.

2.1. Sfera społeczna

2.1.1. Demografia

Według stanu na 31.12.2015 roku, gmina liczyła ogółem 4.320 mieszkańców, w tym:

- 2150 mężczyzn, którzy stanowili 49,8% liczby ludności
- 2170 kobiet, które stanowiły 50,2% liczby ludności.

Na 100 mężczyzn w gminie przypadało 101 kobiet.

Udział ludności gminy w ogólnej liczbie ludności powiatu sochaczewskiego wynosił 5,07%, a województwa mazowieckiego wynosił 0,08%.

Ludność gminy zamieszkuje na terenie 22 sołectw, są to: Andrzejów-Brochocin, Bieliny – Sianno, Brochów, Brochów Kolonia-Malanowo, Famułki Brochowskie, Famułki Królewskie, Górki-Hilarów, Janów, Konary, Kromnów – Gorzewnica, Lasocin, Łasice, Miszory, Nowa Wieś Ślądów, Olszowiec, Piaski Duchowne – Piaski Królewskie, Plecewice, Przęsławice, Ślądów, Tułowice, Wilcze Tułowskie – Wilcze Śladowskie, Wólka Smolana.

Średnia gęstość zaludnienia wynosi 36 mieszkańców/km². Największą gęstością zaludnienia charakteryzują się Plecewice (244 osoby/ km²), Janów (147 osób/ km²) i Brochów (137 osób/ km²).

W tabeli 1 przedstawiono udział ludności według ekonomicznych grup wiekowych w odniesieniu do gminy Brochów, powiatu sochaczewskiego oraz województwa mazowieckiego. Zgodnie z poniższymi danymi na terenie Gminy odnotowano nieznacznie wyższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym niż na terenie powiatu sochaczewskiego i województwa mazowieckiego. Zauważono także wyższy odsetek w przypadku ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ludności powiatu sochaczewskiego. Sytuacja gminy, w przypadku udziału osób w wieku poprodukcyjnym, kształtuje się lepiej na tle województwa, w odniesieniu do powiatu ma miejsce sytuacja odwrotna. Wielkości te są bardzo istotne z punktu widzenia możliwości tworzenia miejscowych rynków pracy.

Tabela 1. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w odniesieniu do Gminy Brochów, powiatu sochaczewskiego i województwa mazowieckiego w 2015 roku

jednostka terytorialna	udział ludności wg ekonomicznych grup wieku			liczba osób ogółem
	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym	
gmina	19,17%	61,41%	19,42%	4320
powiat	18,85%	62,48%	18,67%	85 167
województwo	18,59%	61,37%	20,04%	5 349 114

źródło: GUS

W latach 2012 – 2015 zaobserwowano, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje, co oznacza, że rodzi się coraz mniej dzieci, aczkolwiek w roku 2015 zaobserwowano znaczny wzrost w stosunku do roku 2014, prognozowany trend jest malejący (wykres 1)
- liczba ludności w wieku produkcyjnym maleje, co oznacza, że coraz mniej osób podejmuje pracę lub kontynuuje naukę w szkołach wyższych, prognozowany trend nadal jest spadkowy (wykres 2),
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym rośnie, co oznacza starzenie się społeczeństwa i coraz większą liczbę osób, przechodzących na emeryturę, prognozowany trend jest wzrostowy (wykres 3).

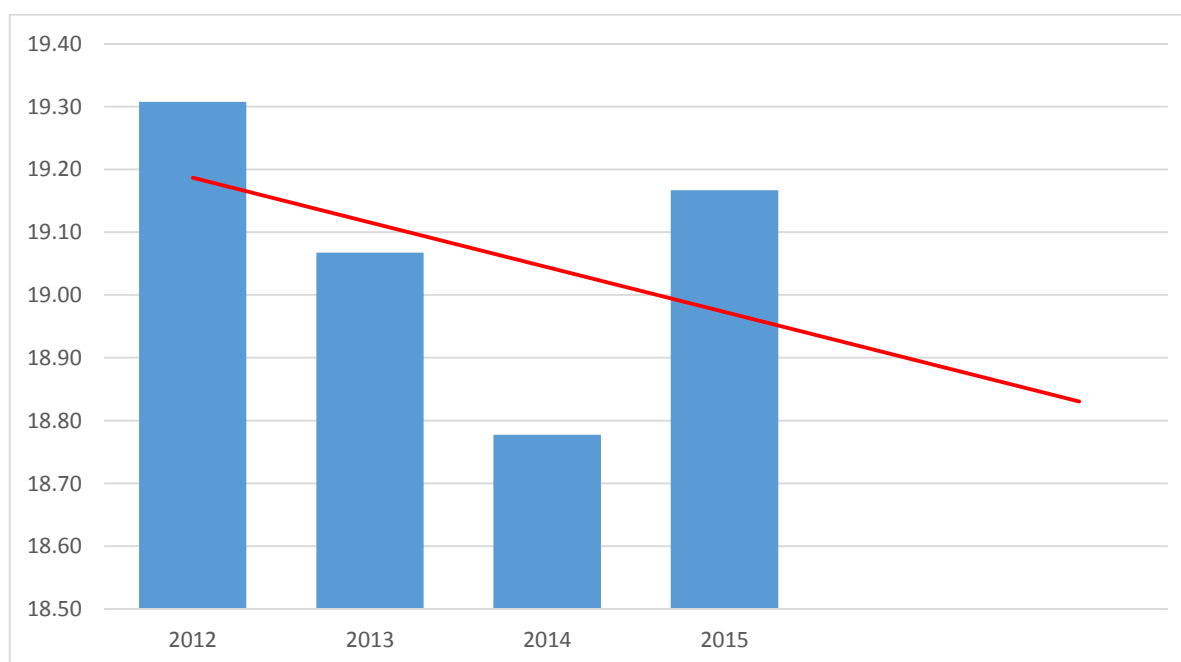
Zmiany te obrazuje tabela 2.

Zmniejszenie liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wymaga podjęcia działań mających na celu przeciwdziałaniu wykluczeniu osób starszych. Starzenie się społeczeństwa przyczynia się do zwolnienia gospodarki, a tym samym do zmniejszenia rozwoju gospodarczego.

Tabela 2. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w gminie Brochów w latach 2012-2015

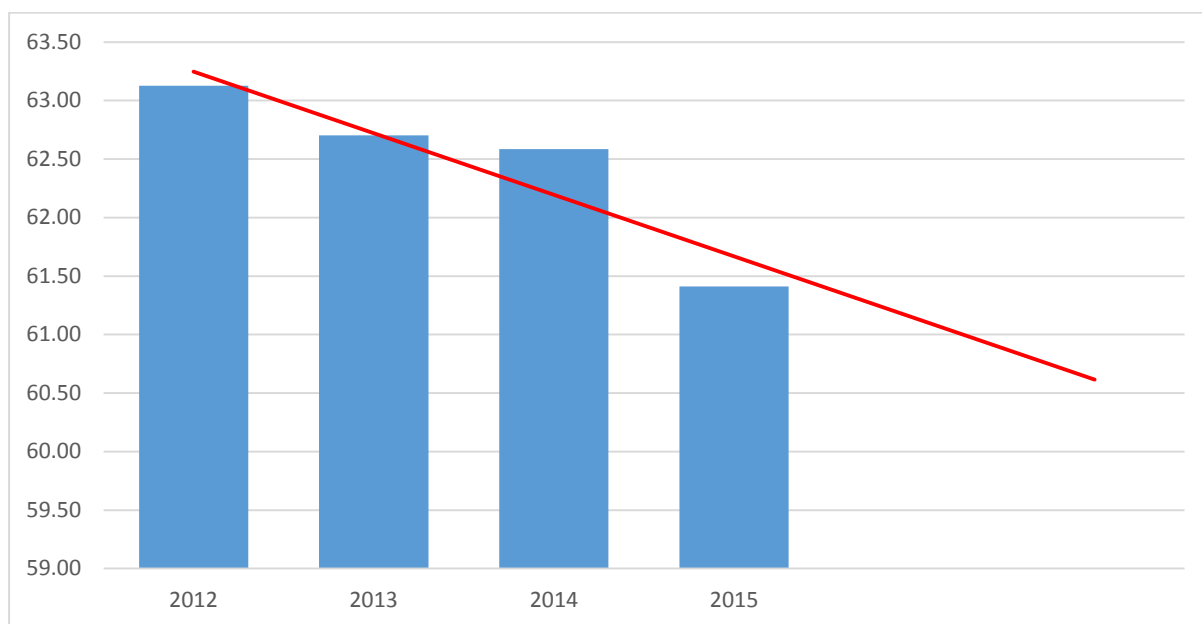
Ekonomiczna grupa wiekowa	2012	2013	2014	2015
w wieku przedprodukcyjnym	19,31	19,07	18,78	19,17
w wieku produkcyjnym	63,13	62,70	62,58	61,41
w wieku poprodukcyjnym	17,57	18,23	18,64	19,42

Wykres 1. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Brochów w latach 2012-2015

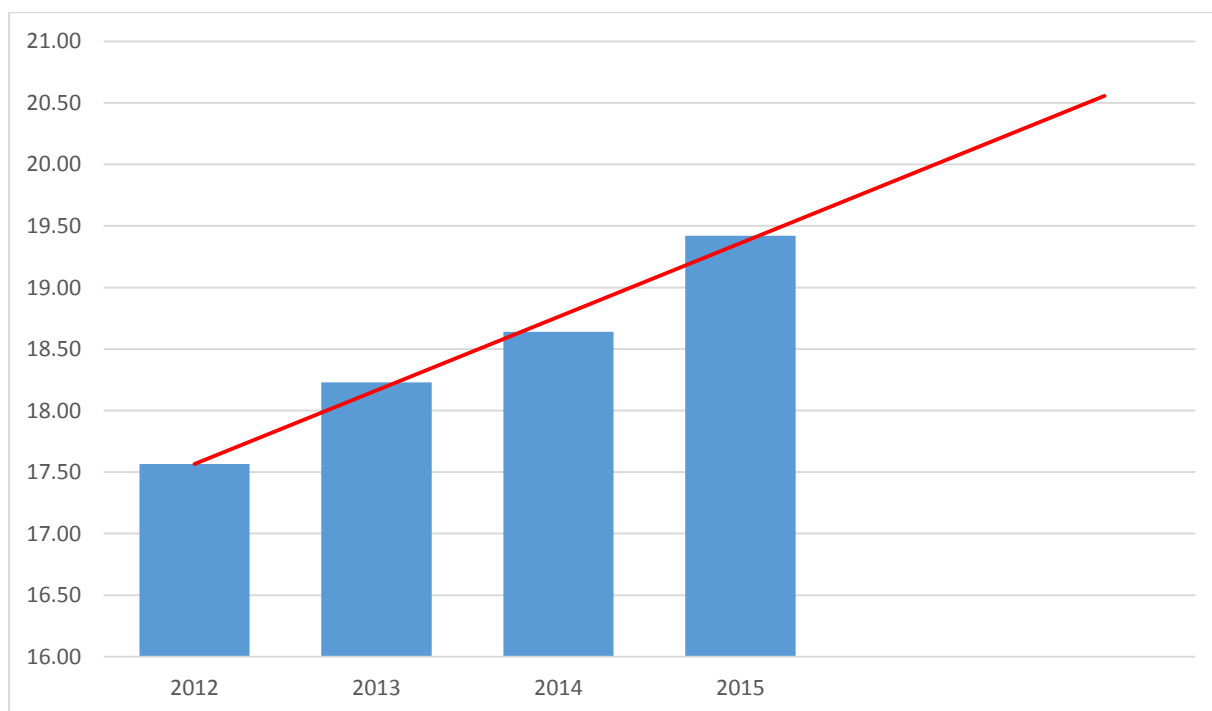
źródło: GUS

Wykres 2. Udział osób w wieku produkcyjnym w gminie Brochów w latach 2012-2015

źródło: GUS

Wykres 3. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Brochów w latach 2012-2015

źródło: GUS

Gmina Brochów na koniec 2015 roku zamieszkiwana była przez 4 320 mieszkańców. Największa liczba ludności zamieszkuje w Janowie – około 12,45%, Plecewicach – około 11,62% oraz w Brochowie – około 10,58% ogółu mieszkańców Gminy. Najmniejsza liczba osób zamieszkuje w miejscowościach: Piaski Królewskie (0,07%), Bieliny (0,42%) i Andrzejów (0,49%). Dla porównania liczba ludności w gminie Brochów w 1995 r. wynosiła 4 235 osób, w 2000 r. 4 287 osób, w 2005 r. 4 264 osoby, a w 2010 r. 4 296 osób, co pokazuje,

że w porównaniu z 2015 r. liczba ludności na terenie gminy od połowy lat 90-tych XX w. ma minimalnie wzrostową tendencję.

Poniższa tabela 3. przedstawia liczbę ludności w poszczególnych miejscowościach z uwzględnieniem grup wiekowych.

Tabela 3. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach na terenie Gminy Brochów z uwzględnieniem grup wiekowych

Miejscowość	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Liczba mieszkańców
Andrzejów	12	9	0	21
Bieliny	12	5	1	18
Brochocin	21	14	11	46
Brochów	273	82	102	457
Brochów Kolonia	26	5	6	37
Famulki Brochowskie	53	13	13	79
Famulki Królewskie	25	9	3	37
Gorzewnica	25	8	8	41
Górki	19	13	3	35
Hilarów	36	10	9	55
Janów	359	79	100	538
Konary	205	56	59	320
Kromnów	128	29	53	210
Lasocin	61	33	16	110
Łasice	45	17	15	77
Malanowo	83	25	25	133
Miszory	114	35	35	184
Nowa Wieś Śladow	33	11	8	52
Olszowiec	42	15	3	60
Piaski Duchowne	24	10	4	38
Piaski Królewskie	2	1	0	3
Plecewice	320	73	109	502
Przęsławice	121	67	45	233
Sianno	41	21	18	80
Śladow	237	87	68	392
Tułowice	201	65	40	306
Wilcze Śladowskie	12	7	39	58
Wilcze Tułowskie	17	5	1	23
Wólka Smolana	106	35	34	175
GMINA	2653	839	828	4 320

źródło: Urząd Gminy

Na tej podstawie można stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy w wieku produkcyjnym – około 61,41% ogólnej liczby ludności w 2015 roku. Następną grupą pod względem udział w ogólnej liczbie ludności były osoby w wieku poprodukcyjnym (około 19,42%). Ich liczba nieznacznie przewyższała liczbę osób w wieku produkcyjnym, które

stanowiły około 19,17% mieszkańców Gminy Brochów. Powyższe tendencje świadczą o starzeniu się społeczeństwa na przedmiotowym obszarze.

Na podstawie powyższych danych przeanalizowano sytuację na terenie obrębów geodezyjnych, zestawiając średnie charakteryzujące poszczególne miejscowości z wartością przeciętną dla Gminy Brochów. Poniższa tabela 4. przedstawia wskaźniki społeczne, opierające się na udziale grup ekonomicznych ludności w poszczególnych miejscowościach. Kolorem czerwonym zaznaczono wartości niekorzystne, czyli wyższe od średniej dla gminy, natomiast kolorem zielonym zaznaczono te wartości, które przyjmują lepsze wyniki niż przeciętna wartość dla gminy.

Tabela 4. Wskaźniki społeczne – grupy ekonomiczne ludności

Miejscowość	Sfera społeczna		
	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze	Udział ludności w wieku przed-produkcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział ludności w wieku po-produkcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
	[%]		
Andrzejów	57,14	0,00	42,86
Bieliny	66,67	5,56	27,78
Brochocin	45,65	23,91	30,43
Brochów	59,74	22,32	17,94
Brochów-Kolonia	70,27	16,22	13,51
Famulki Brochowskie	67,09	16,46	16,46
Famulki Królewskie	67,57	8,11	24,32
Gorzewnica	60,98	19,51	19,51
Górki	54,29	8,57	37,14
Hilarów	65,45	16,36	18,18
Janów	66,73	18,59	14,68
Konary	64,06	18,44	17,50
Kromnów	60,95	25,24	13,81
Lasocin	55,45	14,55	30,00
Łasice	58,44	19,48	22,08
Malanowo	62,41	18,80	18,80
Miszory	61,96	19,02	19,02
Nowa Wieś Śladów	63,46	15,38	21,15
Olszowiec	70,00	5,00	25,00
Piaski Duchowne	63,16	10,53	26,32
Piaski Królewskie	66,67	0,00	33,33

Plecewice	63,75	21,71	14,54
Przęsławice	51,93	19,31	28,76
Sianno	51,25	22,50	26,25
Śladów	60,46	17,35	22,19
Tułowice	65,69	13,07	21,24
Wilcze Śladowskie	20,69	67,24	12,07
Wilcze Tułowskie	73,91	4,35	21,74
Wólka Smolana	60,57	19,43	20,00
Gmina Brochów	61,41	19,17	19,42

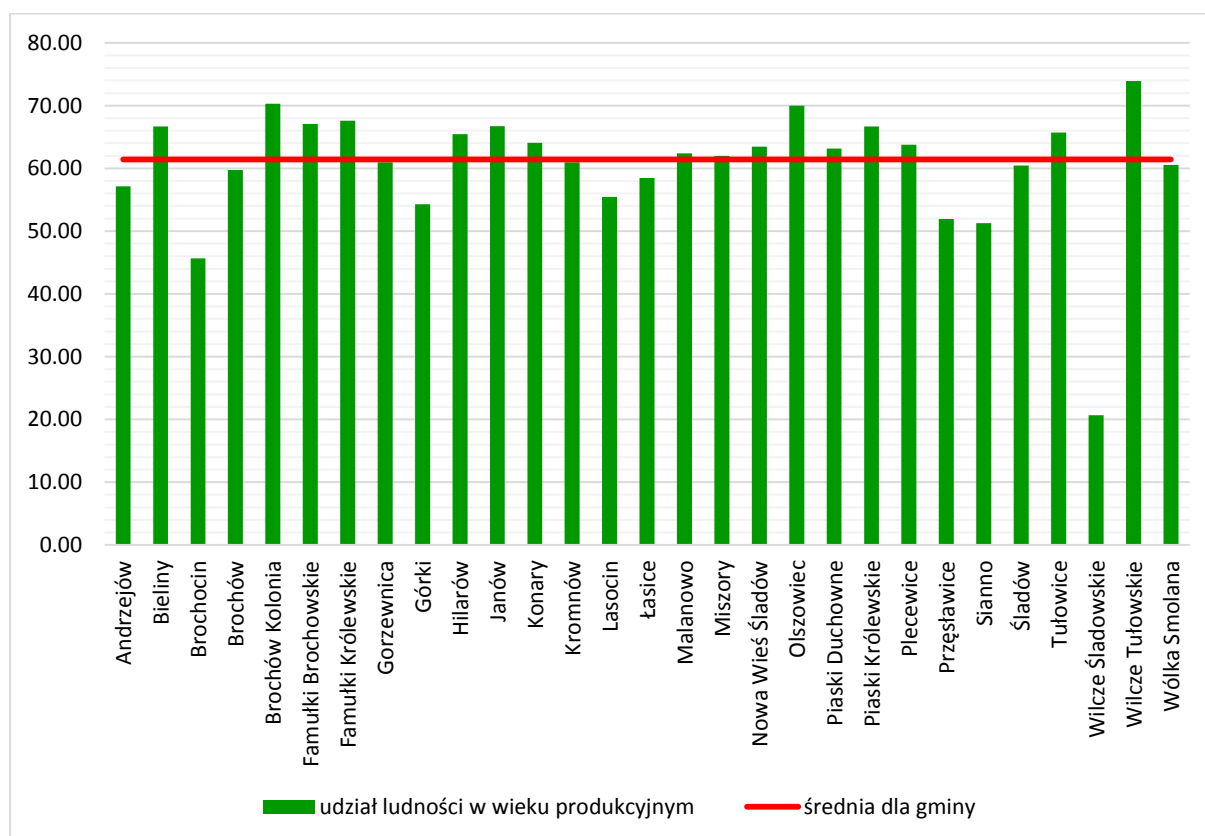
źródło: opracowanie własne

wartość niekorzystna
wartość korzystna

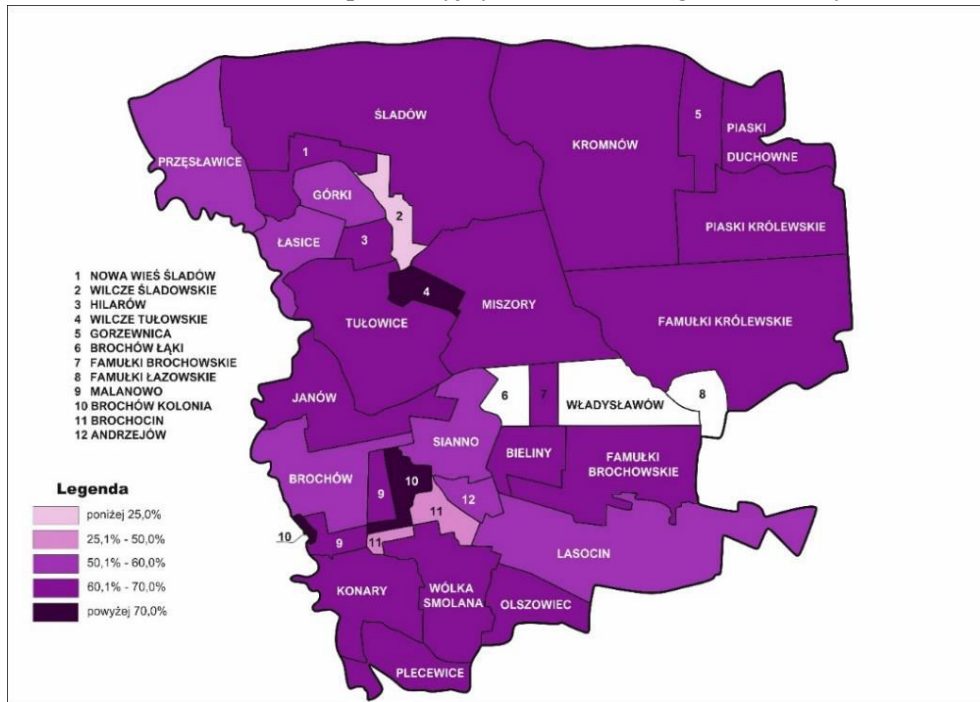
Pierwszym wskaźnikiem analizowanym podczas identyfikacji stanu kryzysowego w sferze społecznej gminy Brochów był udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze. Średnia dla gminy wyniosła 61,41% (na dzień 31.12.2015 r.) W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największy udział osób w wieku produkcyjnym mieszka w miejscowościach Wilcze Tułowskie, Brochów-Kolonia i Olszowiec.

Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 2 oraz w postaci wykresu 4.

Wykres 4. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Rysunek 2. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

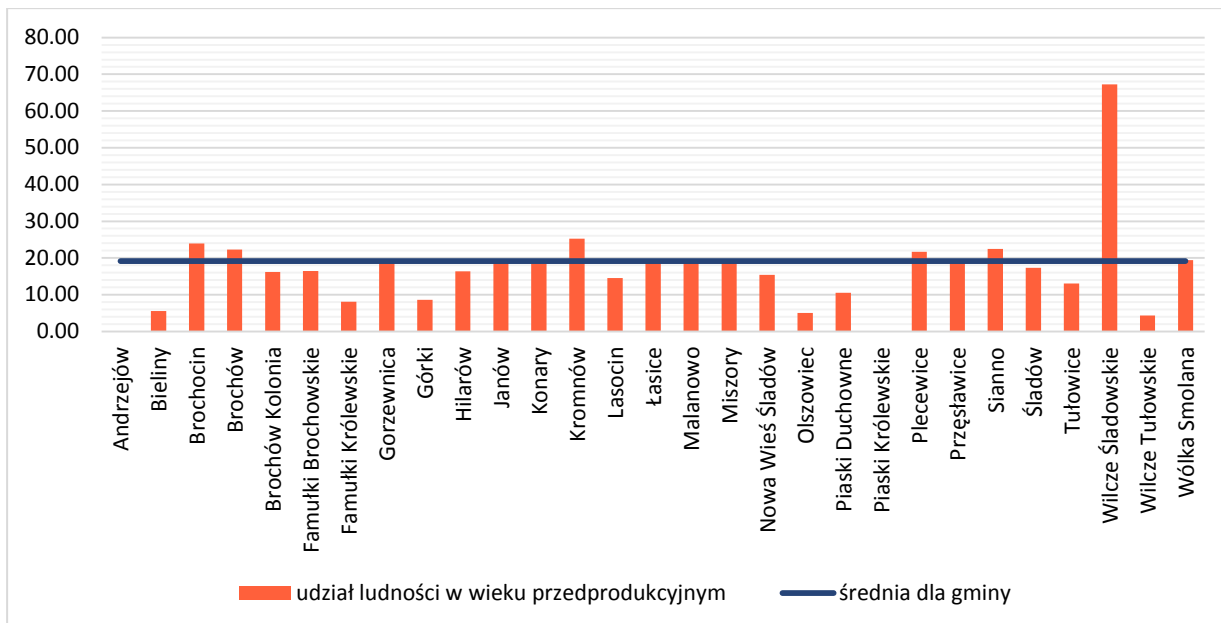

źródło: opracowanie własne

Pod uwagę wzięto również udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze tworząc drugi wskaźnik. Średnia dla gminy wyniosła 19,17 % (na dzień 31.12.2015 r.) W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największy udział osób w wieku przedprodukcyjnym ma miejsce w miejscowościach: Wilcze Ślądowskie, Brochocin, Brochów i Sianno. Jest to zjawisko korzystne z gospodarczego punktu widzenia. Wysoki udział dzieci i młodzieży wskazuje na duży potencjał rozwojowy tych miejscowości.

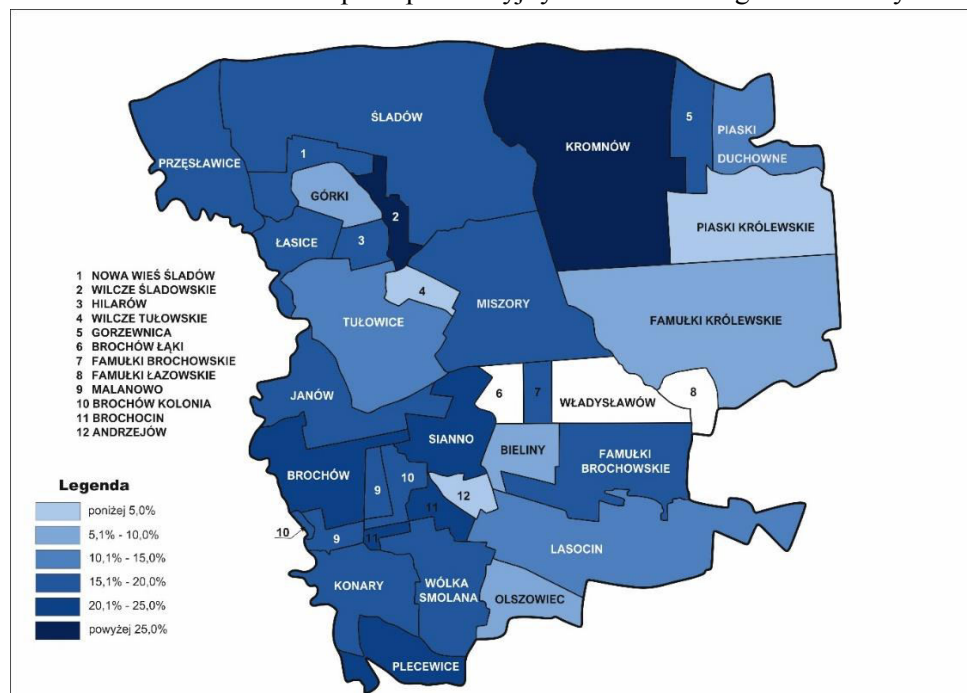
Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 3 oraz w postaci wykresu 5.

Wykres 5. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

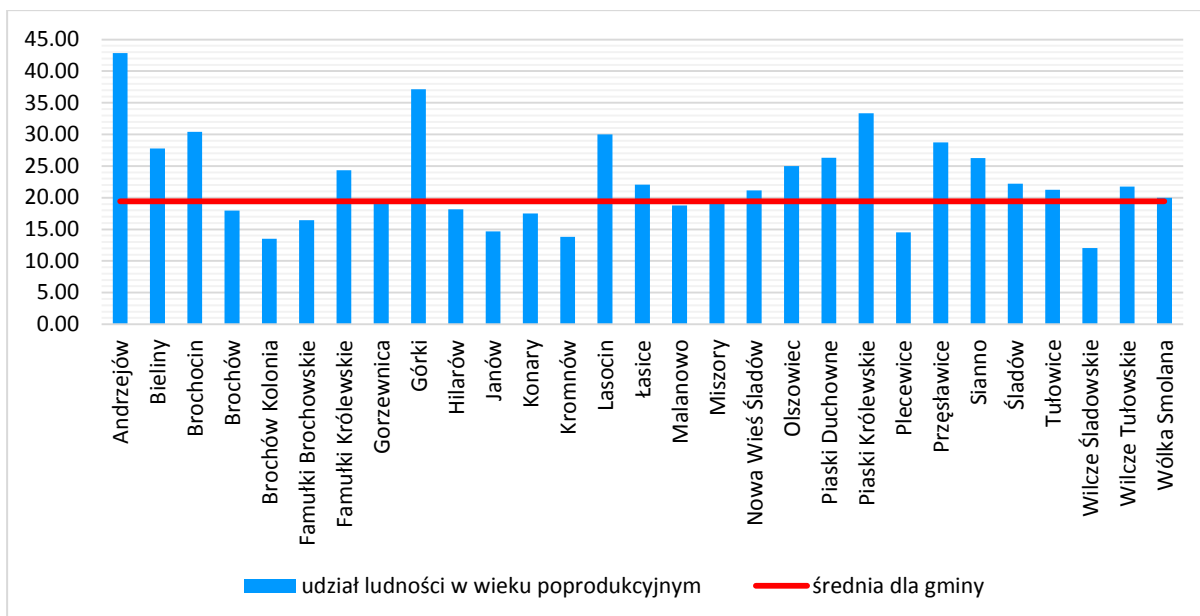
Rysunek 3. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

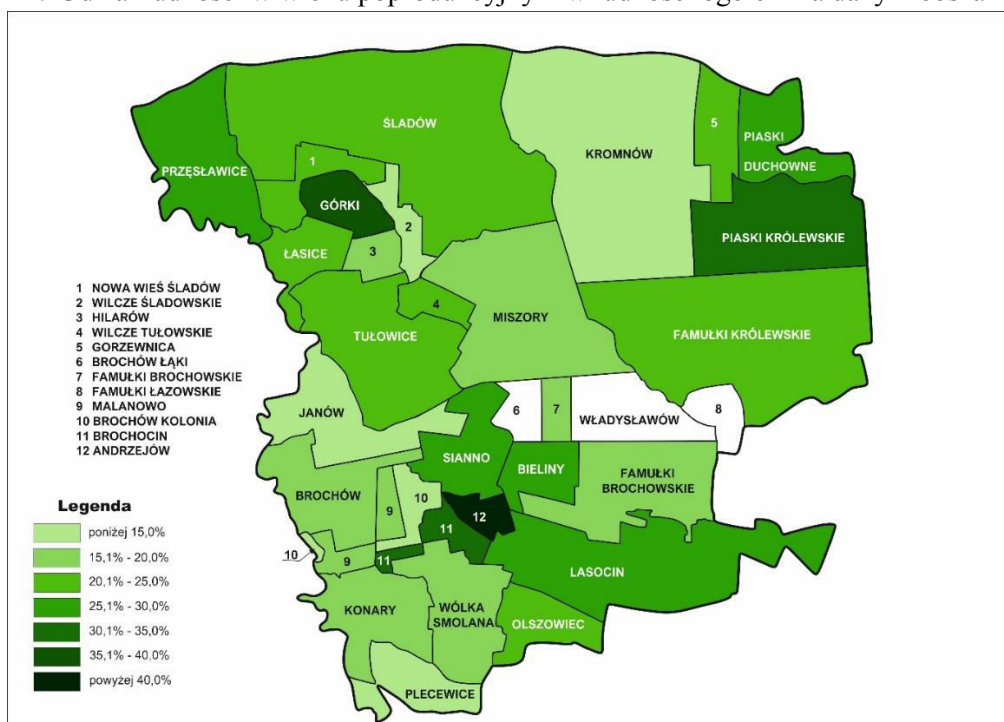
Kolejnym analizowanym wskaźnikiem był udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze. Średnia dla gminy wyniosła 19,42 % (na dzień 31.12.2015 r.) W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym charakteryzują się następujące miejscowości: Wilcze Śladowskie i Brochów-Kolonia. Wysoka wartość wskaźnika sugeruje, że w tych miejscowościach osoby starsze są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne. Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 4 oraz w postaci wykresu 6.

Wykres 6. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Rysunek 4. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Po analizie długoterminowej prognozy liczby ludności podregionu warszawskiego zachodniego – powiat sochaczewski opracowanej przez GUS, prognozuje się na przestrzeni lat 2016 – 2035 spadek liczby mieszkańców gminy Brochów.

Efektom spadku liczby mieszkańców gminy może być spowolnienie rozwoju przedsiębiorczości, budownictwa mieszkaniowego oraz infrastruktury technicznej i społecznej, a co za tym idzie przede wszystkim spowolnienie rozwoju gminy.

Konsekwencją silnego wzrostu liczebności osób starszych zapewne będzie nasilenie się problemów społecznych dotyczących te osoby (np. ubóstwo, wykluczenie społeczne,

choroby, niepełnosprawność), a co za tym idzie wzrost wydatków gminy w zakresie opieki społecznej. Aby temu zapobiegać samorząd powinien dążyć do rozwoju usług skierowanych do osób starszych oraz likwidowania barier architektonicznych. Konieczne jest zatem podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami.

Podjmując działania społeczne należy pamiętać także o osobach młodych, aby zachęcić ich do pozostania i osiedlania się na terenie gminy. Niezwykle ważne jest również pozyskiwanie nowych mieszkańców. Aby to osiągnąć należy zadbać o odpowiednią infrastrukturę oraz ofertę kulturalną. W związku z tym w ramach działań rewitalizacyjnych zaplanowano m.in. adaptację byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych wraz z zagospodarowaniem terenu, utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej, wsparcie w wymianę kotłów CO na bardziej ekologiczne czy w montaż instalacji OZE. Wśród działań kulturalnych zaplanowano pikniki, festyny, wycieczki czy uruchomienie kina plenerowego. Planowanym celem niniejszych zadań jest zachęcanie obecnych, jak i potencjalnych mieszkańców do osiedlania się na tym terenie. Efektem zaplanowanych działań będzie wzrost przyrostu naturalnego oraz salda migracji, a w konsekwencji wzrost liczby mieszkańców Gminy.

2.1.2. Problemy społeczne

Dla realizacji zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej, na terenie gminy Brochów funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brochowie. Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej.

Tabela 5. Pomoc społeczna w gminie Brochów w latach 2012-2015

Wyszczególnienie	Jedn.	2012	2013	2014	2015
Środowiskowa pomoc społeczna					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej	gosp.	208	219	202	180
Osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej	osoba	613	632	571	518
Świadczenia rodzinne					
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	osoba	180	175	162	165
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	361	351	330	335
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	334	324	304	312
Kwoty wypłaconych świadczeń rodzinnych					
kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	1024	967	859	953
kwota zasiłków rodzinnych	tys. zł	627	641	581	619

kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	181	176	172	159
--------------------------------	---------	-----	-----	-----	-----

źródło: GUS

Z powyższych danych wynika, że liczba rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne w latach 2012-2015 wykazywała tendencję malejącą. W ciągu analizowanego okresu zmniejszyła się o 13,5%. Podobnie liczba dzieci na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny zmniejszyła się w 2015 r. o 7,2 % w stosunku do roku 2012. Konsekwencją tego jest spadek kwoty wypłaconych świadczeń rodzinnych; w skali lat 2012-2015, która zmniejszyła się o prawie 7%.

Malejącą tendencję wykazywała również wysokość wypłaconych zasiłków rodzinnych: w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się ona w 2014 r. o 9,4 %. W 2013 r. kwota wzrosła w stosunku do roku ubiegłego o 2,2%, a w 2015 r. o 6,5%.

Kwota wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych ma tendencję malejącą: w 2013 r. zmniejszyła się o 2,8% w stosunku do roku 2012 r., a 2014 r. zmniejszyła się o 2,2% w porównaniu z rokiem 2013, natomiast w roku 2015 nastąpił spadek o 7,6% w stosunku do roku poprzedniego.

Według danych uzyskanych z Urzędu Gminy kwoty wypłaconych zasiłków z pomocy społecznej w zależności od ich rodzaju kształtowały się w latach 2012 – 2015 w sposób przedstawiony w tabeli 6.

Tabela 6. Zasiłki z pomocy społecznej w gminie Brochów w latach 2012 – 2015

Rodzaj zasiłku	Jedn.	2012	2013	2014	2015
zasiłek stały	zł	82 676	95 621	105 634	101 649
zasiłek okresowy	zł	199 861	239 837	243 184	274 308
zasiłek celowy (w tym zasiłki celowe, pomoc państwa w zakresie dożywiania)	zł	179 254	127 820	152 403	168 856
posiłek	zł	64 734	77 623	64 023	59 471
pomoc przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany	zł	500	0	0	0
specjalistyczne usługi opiekuńcze	zł	16 800	16 800	16 800	16 800
usługi opiekuńcze	zł	0	6 600	2 160	4 320
odpłatność gmin za pobyt w domu pomocy społecznej	zł	18 634	104 750	131 037	102 306
razem	zł	562 459	669 051	715 241	727 710

źródło: opracowanie własne

Z powyższych danych wynika, że łączna kwota zasiłków z pomocy społecznej wypłaconych w latach 2012 – 2015 wykazywała tendencję rosnącą. W ciągu analizowanego okresu wzrosła o 22,7%.

Największy wzrost wypłaconych świadczeń odnotowano w zakresie odpłatności gminy za pobyt w domu pomocy społecznej (wzrost o 603,2%) oraz wypłaconych zasiłków stałych (wzrost o 32,5%) i okresowych (wzrost o 27,1%).

Poniżej zaprezentowano szczegółowe dane na temat pomocy społecznej świadczonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brochowie.

W poniższym zestawieniu zostały określone główne problemy, z którymi spotykają się rodziny w gminie Brochów. Jak wynika z analiz najliczniejszą grupą są rodziny z problemem ubóstwa (do takich rodzin zaliczamy rodziny, w których dochód na osobę w rodzinie jest poniżej lub równy kryterium dochodowemu), drugim nagłym problemem jest bezrobocie, kolejnym długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Jak wynika z przedstawionych danych problemy te mają tendencję spadkową. I tak liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zmalała o 13,1% w ciągu analizowanego okresu, z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby zmalała o 17,7% na przestrzeni lat 2013-2015, natomiast z powodu bezrobocia o 17,2%, zaś z powodu niepełnosprawności o 19,1%.

Tabela 7. Powody przyznania świadczeń pomocy społecznej rodzinom w gminie Brochów w latach 2013 – 2015

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej		
	2013	2014	2015
Ubóstwo	175	171	152
Bezdomność	4	3	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	15	18	18
Bezrobocie	145	127	120
Niepełnosprawność	68	75	55
Długotrwała lub ciężka choroba	79	78	65
Bezradność ws. opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	37	25	36
Przemoc w rodzinie	1	1	0
Alkoholizm	6	4	1
Narkomania	1	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	3	4
Zdarzenie losowe	4	3	0

Kłęska żywiłowa lub ekologiczna

0

0

3

źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brochów na lata 2017 – 2022

Na podstawie danych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brochowie przeanalizowano sytuację na terenie poszczególnych miejscowości, zestawiając średnie charakteryzujące poszczególne obręby z wartością przeciętną dla Gminy Brochów.

Zgodnie z poniższym zestawieniem, najgorzej przedstawia się sytuacja w miejscowościach Brochów, Kromnów, Tułowice, Wilcze Tułowskie i Wólka Smolana, gdzie wszystkie przyjęte wskaźniki przyjmują wartości mniej korzystne niż średnia dla gminy.

Tabela 8. Wskaźniki społeczne – beneficjenci pomocy społecznej

Miejscowość	Sfera społeczna			
	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
	[%]			
Andrzejów	0,00	0,00	4,76	0,00
Bieliny	0,00	0,00	0,00	0,00
Brochocin	4,35	0,00	0,00	0,00
Brochów	12,25	19,05	6,56	5,25
Brochów-Kolonia	24,32	30,77	0,00	13,51
Famulki Brochowskie	25,32	28,30	8,86	2,53
Famulki Królewskie	18,92	32,00	0,00	0,00
Gorzewnica	17,07	0,00	17,07	0,00
Górki	25,71	26,32	11,43	0,00
Hilarów	16,36	25,00	0,00	5,45
Janów	5,02	5,57	2,04	1,67
Konary	4,38	5,37	2,19	1,25
Kromnów	19,52	27,34	5,71	4,76
Lasocin	18,18	26,23	0,91	2,73
Łasice	11,69	24,44	5,19	0,00
Malanowo	9,02	6,02	7,52	0,75
Miszory	11,41	11,40	8,70	4,35
Nowa Wieś Śladów	7,69	9,09	0,00	7,69
Olszowiec	0,00	0,00	0,00	0,00
Piaski Duchowne	2,63	0,00	0,00	2,63
Piaski Królewskie	100,00	100,00	0,00	33,33
Plecewice	4,58	4,38	1,79	1,79
Przęsławice	15,88	20,66	6,44	2,15
Sianno	20,00	24,39	1,25	1,25
Śladów	15,05	19,83	2,55	6,38
Tułowice	12,75	13,43	4,25	5,56
Wilcze Śladowskie	0,00	0,00	0,00	0,00

Wilcze Tułowskie	47,83	64,71	39,13	34,78
Wólka Smolana	14,86	24,53	5,71	6,29
Gmina Brochów	11,16	14,06	4,10	3,50

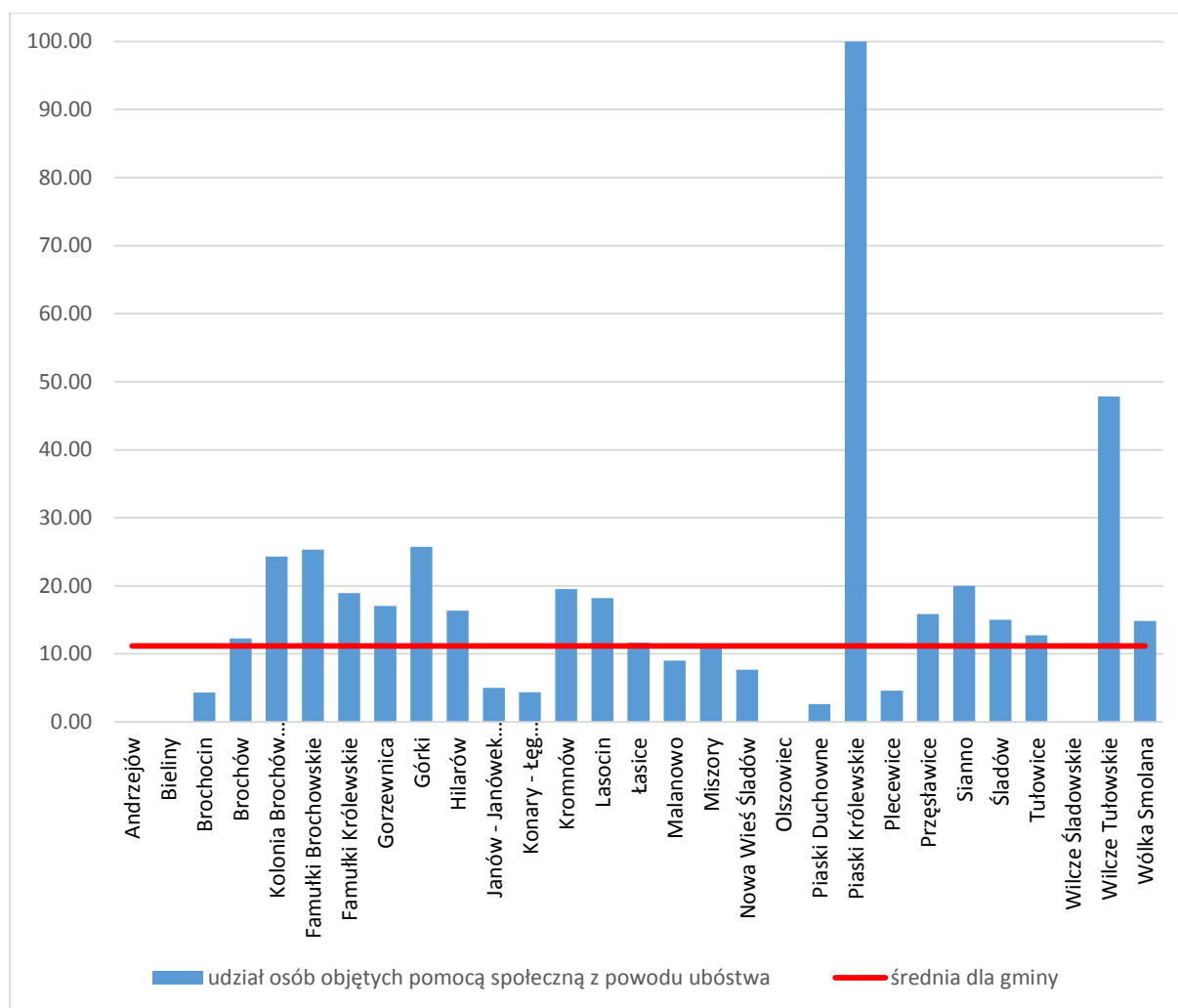
źródło: opracowanie własne

wartość niekorzystna
wartość korzystna

Pierwszym wskaźnikiem opisującym problemy społeczne analizowanym podczas identyfikacji stanu kryzysowego w sferze społecznej gminy Brochów był udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze. Średnia dla gminy wyniosła 11,16% (na dzień 31.12.2015 r.) W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największy udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zamieszkuje w miejscowościach Piaski Królewskie, Wilcze Tułowskie, Famułki Brochowskie, Brochów-Kolonia i Górki. Spośród 29 miejscowości aż w 19 wykazano wartości niekorzystne, tzn. wyższe niż średnia dla gminy.

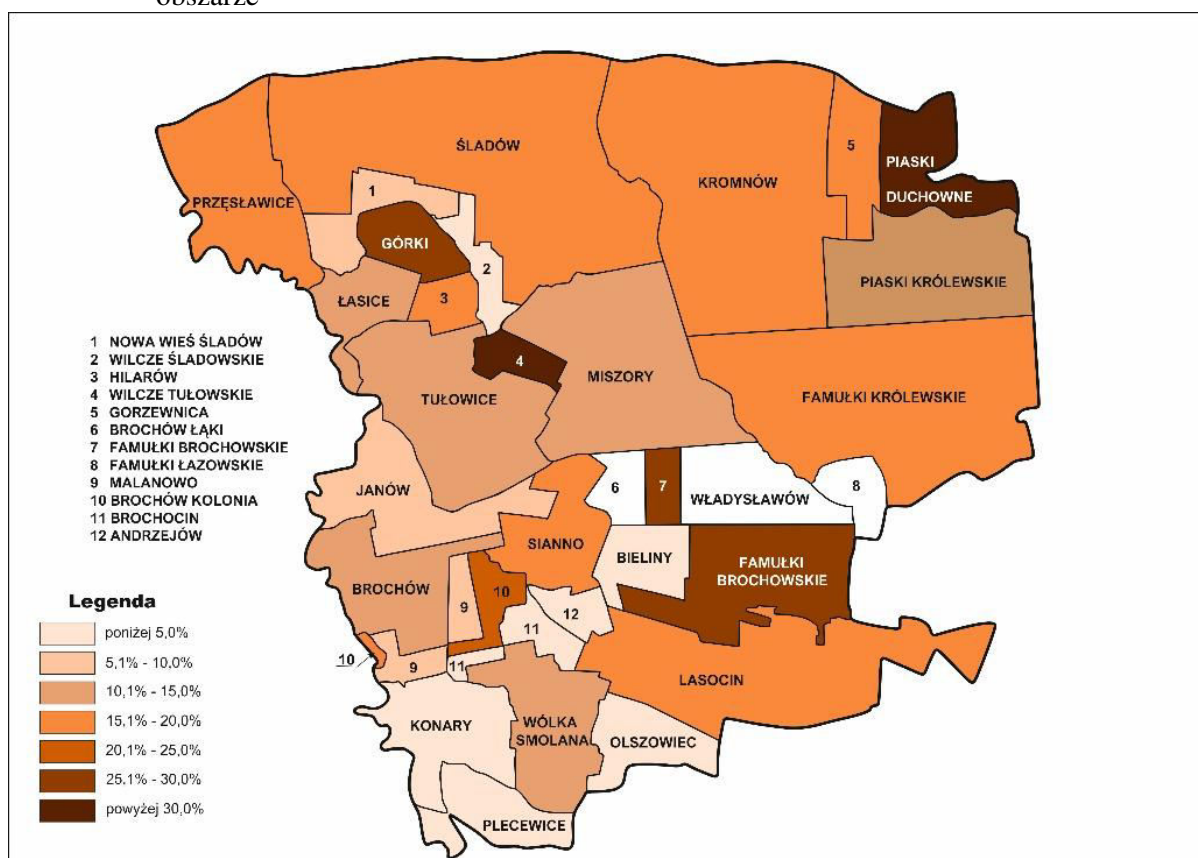
Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 5 oraz w postaci wykresu 7.

Wykres 7. Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Rysunek 5. Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ludności ogółem na danym obszarze

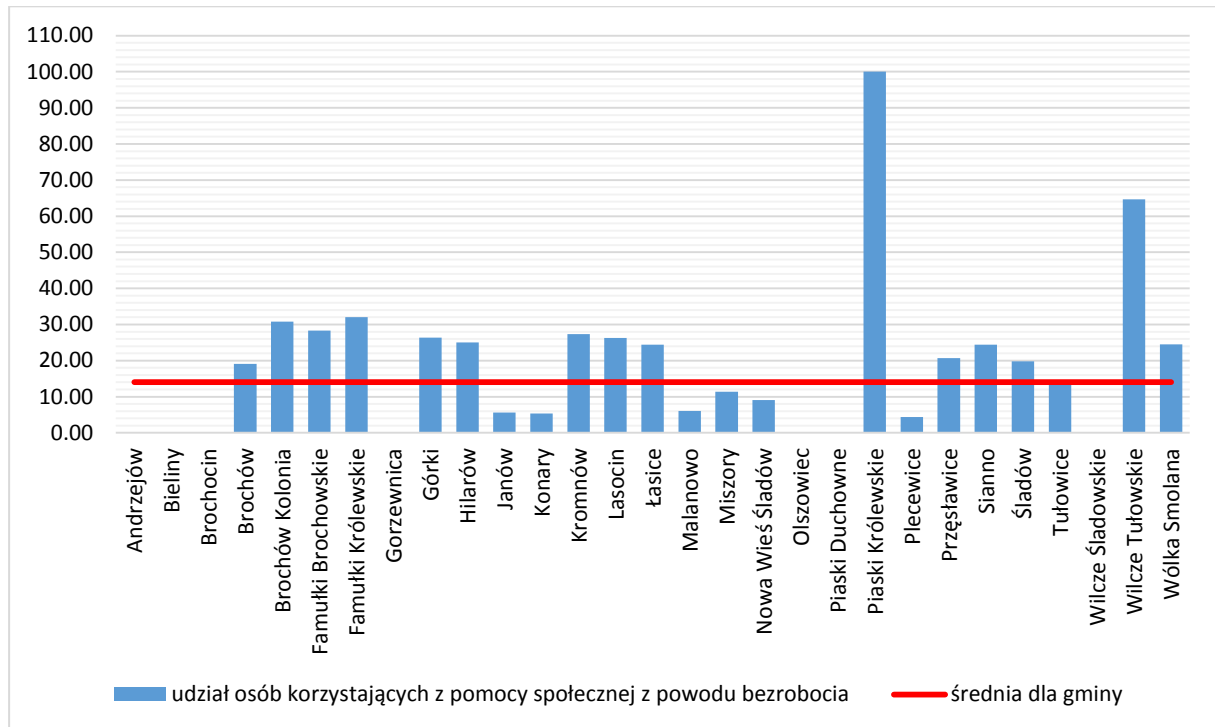

źródło: opracowanie własne

Następnym wskaźnikiem opisującym problemy społeczne analizowanym podczas identyfikacji stanu kryzysowego w sferze społecznej gminy Brochów był udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. Średnia dla gminy wyniosła 14,06% (na dzień 31.12.2015 r.). W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największy udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia zamieszkuje w miejscowościach Piaski Królewskie, Wilcze Tułowskie, Famułki Królewskie i Brochów-Kolonia. Wskaźnik ten wartości niekorzystne osiągnął w 15 z 29 miejscowości.

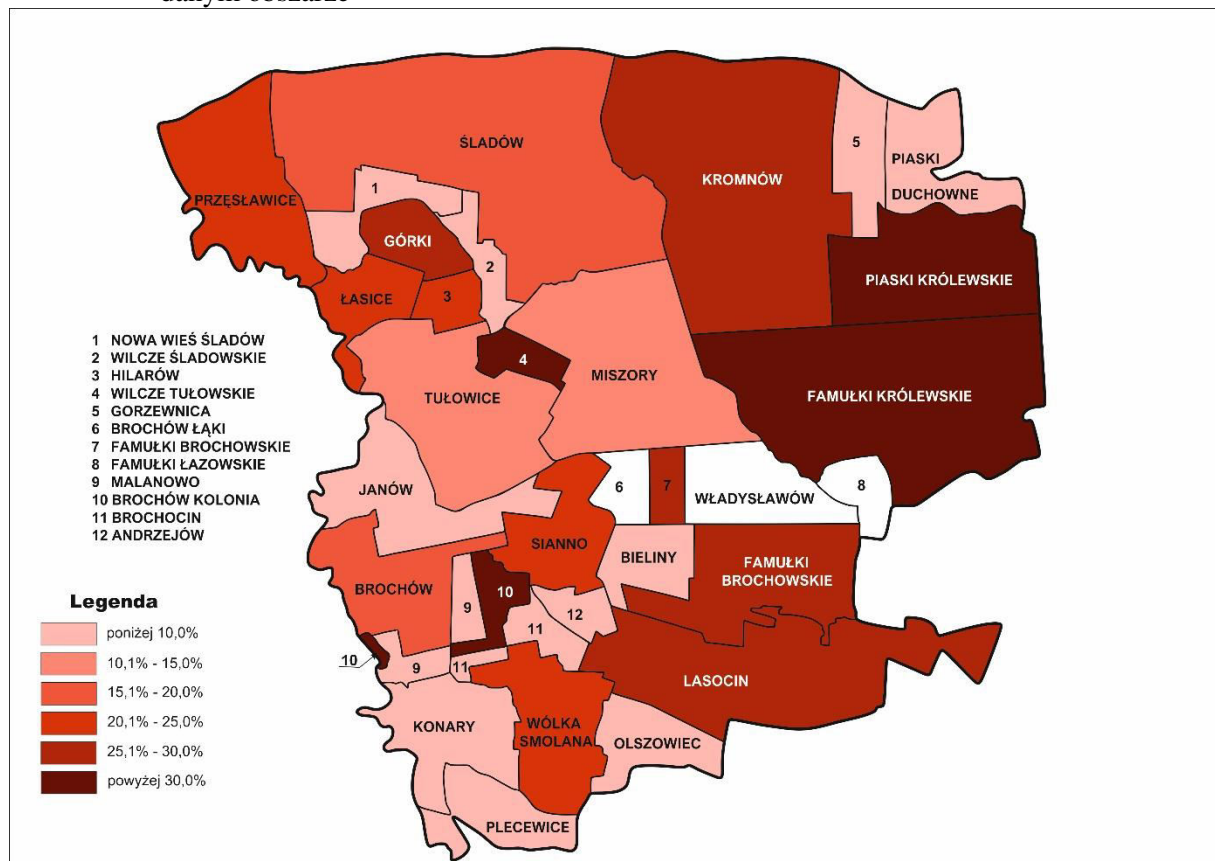
Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 6 oraz w postaci wykresu 8.

Wykres 8. Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Rysunek 6. Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w ludności ogółem na danym obszarze

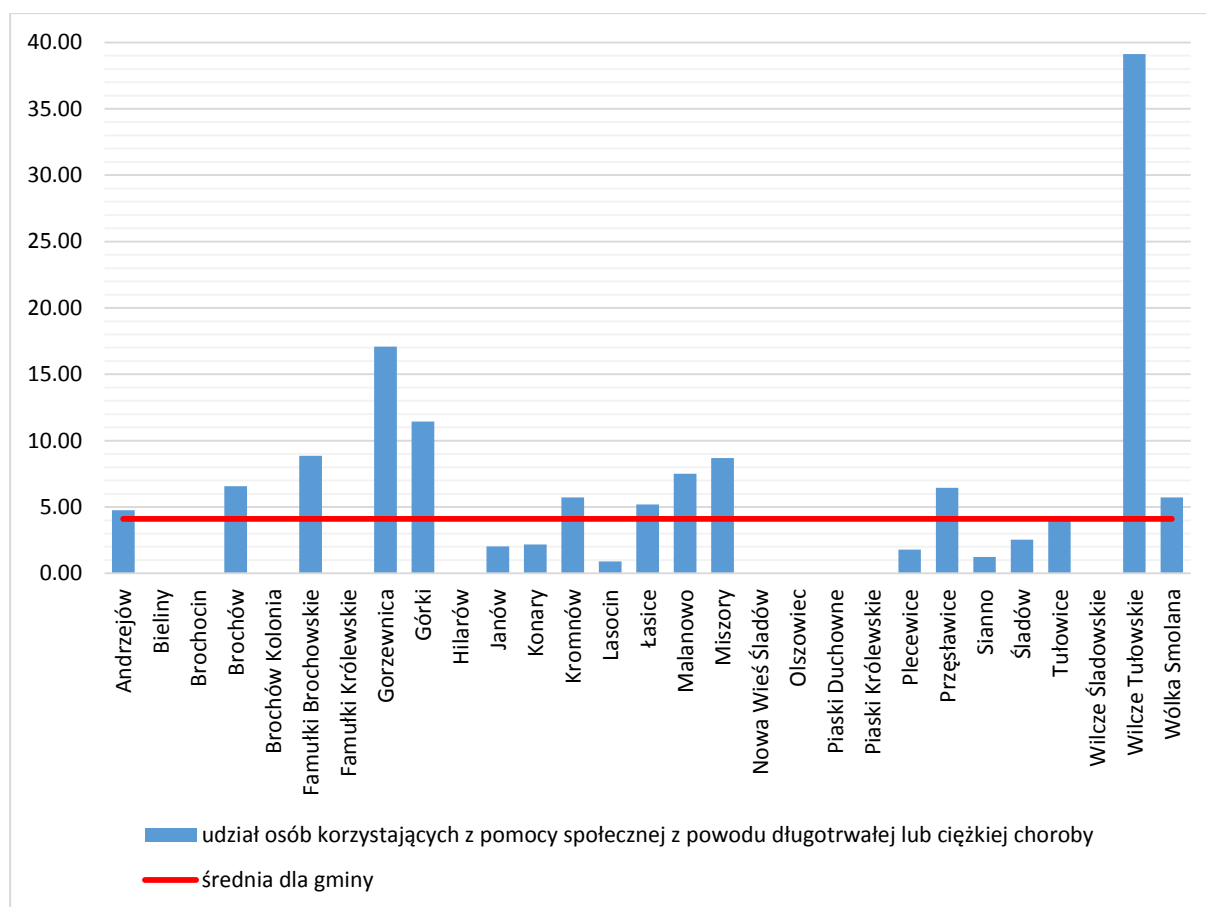

źródło: opracowanie własne

Kolejnym ze wskaźników opisującym problemy społeczne analizowanym podczas identyfikacji stanu kryzysowego w sferze społecznej gminy Brochów był udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze. Średnia dla gminy wyniosła 4,10% (na dzień 31.12.2015 r.) W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największy udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby zamieszkuje w miejscowościach Wilcze Tułowskie, Gorzewnica i Górki. Wskaźnik ten wartości niekorzystne osiągnął w 13 z 29 miejscowości.

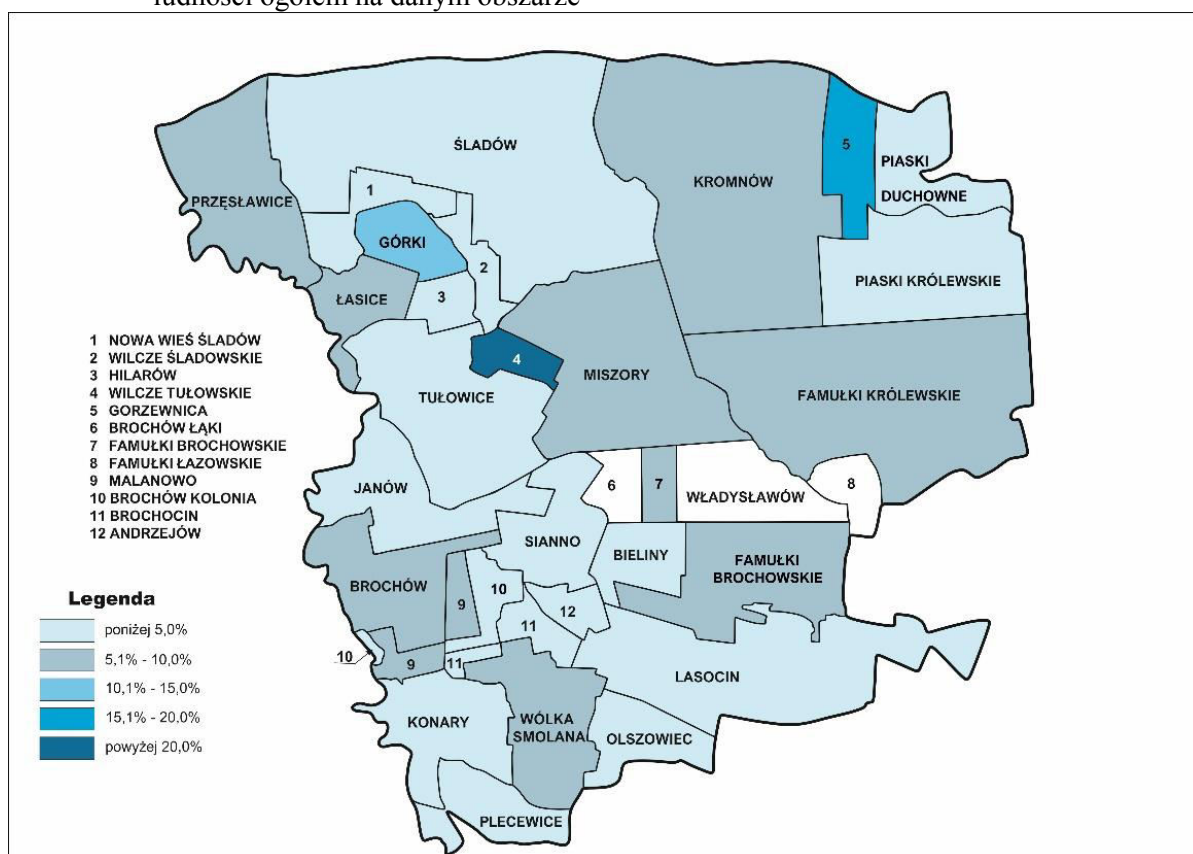
Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 7 oraz w postaci wykresu 9.

Wykres 9. Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Rysunek 7. Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ludności ogółem na danym obszarze

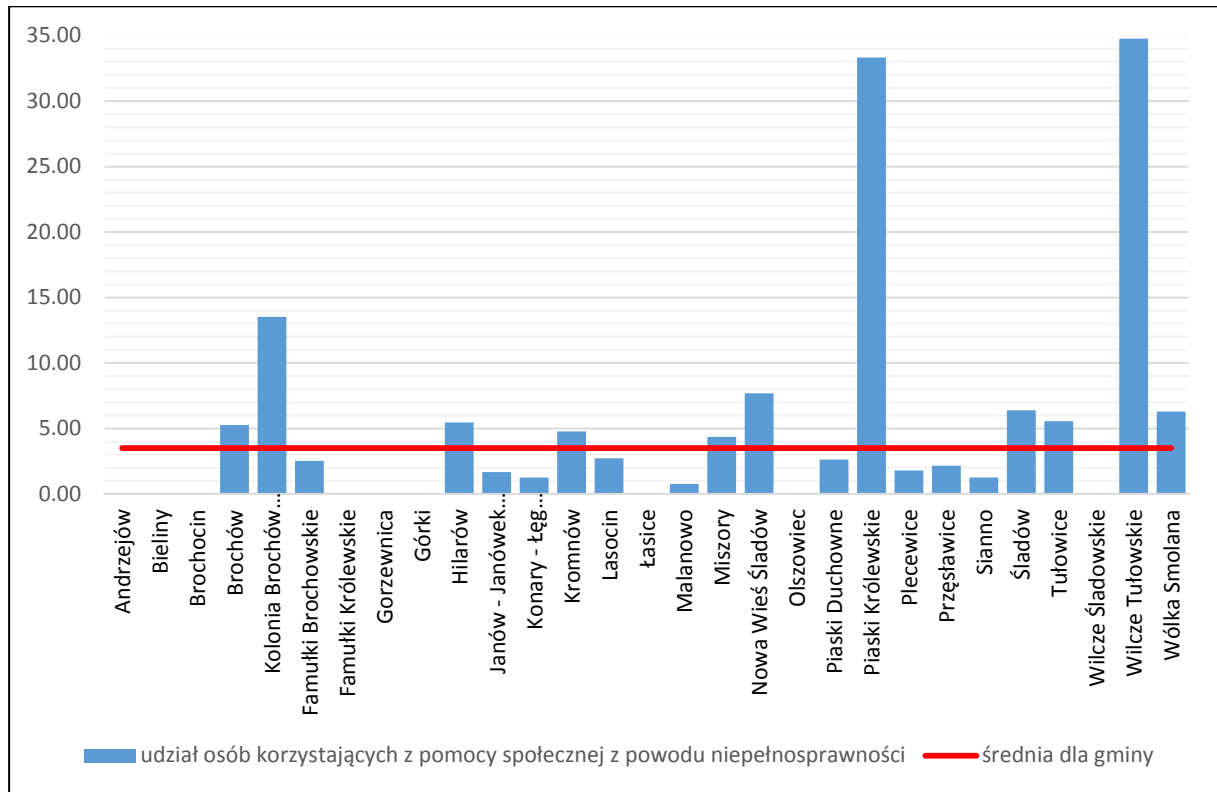

źródło: opracowanie własne

Ostatnim ze wskaźników opisującym problemy społeczne analizowanym podczas identyfikacji stanu kryzysowego w sferze społecznej gminy Brochów był udział osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze. Średnia dla gminy wyniosła 3,50% (na dzień 31.12.2015 r.) W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największy udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby zamieszkuje w miejscowościach Wilcze Tułowskie, Piaski Królewskie i Brochów Kolonia. Wskaźnik ten wartości niekorzystne osiągnął w 11 z spośród 29 miejscowości.

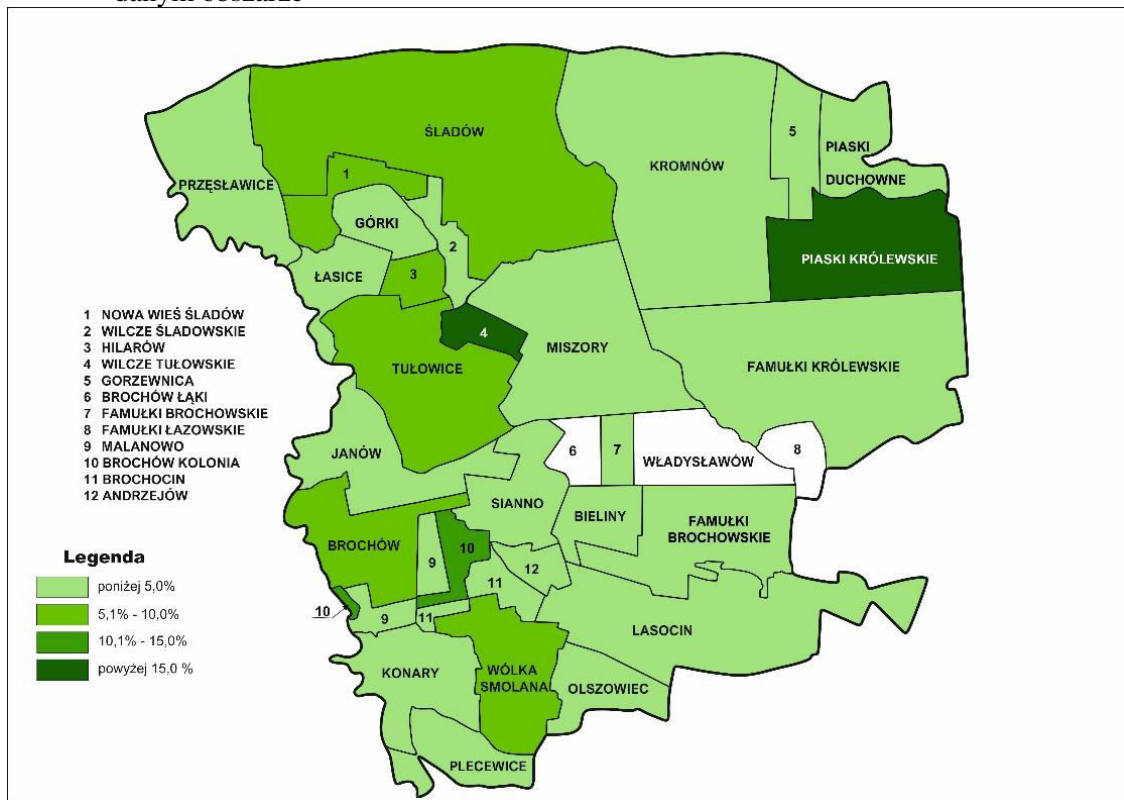
Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 8 oraz w postaci wykresu 10.

Wykres 10. Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Rysunek 8. Udział osób objętych pomocą społeczną z niepełnosprawności w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Problemy społeczne są wynikiem określonych procesów społeczno-gospodarczych. Wystąpienie choćby jednego z nich generuje pojawienie się kolejnego (np. bezrobocie może przyczynić się do uzależnień czy ubóstwa). Dlatego konieczne jest podejmowanie działań profilaktycznych, terapeutycznych oraz edukacyjnych. Przyczyną wielu problemów społecznych jest bezrobocie dlatego konieczne są również działania, zmierzające do jego ograniczenia (szkolenia, staże, praktyki itp.)

W wielu przypadkach osoby korzystające z pomocy społecznej zagrożone są wykluczeniem społecznym. Dlatego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu aktywizację społeczną, która umożliwi integrację mieszkańców w różnym wieku i dotkniętych różnymi problemami.

2.1.3. Bezrobocie

W 2015 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Brochów wynosiła 245 osób, co stanowiło 8,09% ogólnej liczby bezrobotnych powiatu sochaczewskiego. W ogólnej liczbie bezrobotnych na terenie gminy Brochów mężczyźni stanowili – 49,8%. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy wyniósł 9,1%.

Tabela 9. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminie Brochów w latach 2012 – 2015

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni zarejestrowani wg płci				
ogółem	235	285	267	245
mężczyźni	125	141	136	122
kobiety	110	144	131	123
Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym				
ogółem	8,6	10,6	9,9	9,1
mężczyźni	8,5	9,8	9,3	8,4
kobiety	8,8	11,6	10,5	10,0

źródło: GUS

Dla porównania stopa bezrobocia rejestrowanego wg danych GUS w 2015 roku wynosiła:

- w kraju – 9,7 %,
- w województwie mazowieckim – 8,3 %,
- w powiecie sochaczewskim – 8,7 %.

Analizując dane dotyczące struktury bezrobocia na terenie gminy Brochów należy zauważyć, że liczba osób bezrobotnych w latach 2012-2015 wykazywała tendencję wzrostową do 2013 roku. W roku 2014 nastąpił nieznaczny spadek liczby osób bezrobotnych w porównaniu z rokiem poprzednim o 18 osób co stanowi 6,3% zachowując nadal tendencje wzrostową w porównaniu z 2012 rokiem o 32 osoby, tj. 12%. Wśród osób bezrobotnych nieznaczną większość do roku 2014 stanowili mężczyźni.

Brak pracy lub jej utrata może być przyczyną powstawania negatywnych zjawisk społecznych; może prowadzić między innymi do wzrostu przestępczość, uzależnień od alkoholu czy ubóstwa. Długotrwałe występowanie bezrobocia w konsekwencji może wpłynąć również na wzrost wydatków gminy, głównie na pomoc społeczną mającą na celu minimalizację tych negatywnych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku gminy.

Chcąc zmniejszać poziom bezrobocia, należałoby skutecznie pozyskiwać nowych inwestorów, stwarzać dla nich korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, jak również wspierać osoby chcące prowadzić własną działalność gospodarczą czy organizować kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych. W ramach działań rewitalizacyjnych zmniejszających zjawisko niekorzystne jakim jest bezrobocie, przewidziano m in. utworzenie inkubatora przedsiębiorczości dla osób chcących zakładać własną działalność gospodarczą, kursy i szkolenia oraz doradztwo zawodowe dla osób poszukujących pracy.

2.1.4. Bezpieczeństwo publiczne

Za zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, za ochronę przeciwpożarową i zapobieganie innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska odpowiada Starosta Powiatu Sochaczewskiego, Komendant Powiatowy Policji oraz Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej.

Na terenie gminy Brochów nie ma Posterunku Policji, za porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli odpowiada Posterunek Policji w Młodzieszynie obejmujący zasięgiem działania teren trzech gmin: Rybno, Młodzieszyn i Brochów. Dyżur dzielnicowego gminy Brochów odbywa się w poniedziałki oraz w czwartki od godz. 11.00 do godz. 13.00 w Urzędzie Gminy Brochów .

Tabela 10. Dane statystyczne z Posterunku Policji w Młodzieszynie za lata 2013-2015 dane dotyczące Gminy Brochów

Przestępstwa	2013	2014	2015
ogółem	113	80	62
w tym o charakterze kryminalnym	63	56	51
w tym najbardziej uciążliwych dla społeczeństwa			
kradzież z włamaniem	10	15	8
kradzież	27	17	16
kradzież samochodu	0	1	0
rozbój i wymuszenia	0	1	1
pobicie, bójka	1	1	2
uszkodzenie rzeczy	10	4	3
uszczerbek na zdrowiu	0	0	1
nękanie art. 190a KK	1	2	2
znęcanie się art. 207 KK	6	3	2

źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brochów na lata 2017-2022

Tabela 11. Dane statystyczne obrazujące konieczność podejmowania działań wobec osób stosujących przemoc i nadużywających alkoholu – Gmina Brochów

Działania	2013	2014	2015
Liczba interwencji	427	388	1056
w tym interwencji domowych	b.d.	b.d.	264
Liczba zatrzymanych kierowców	19	9	20
w tym zatrzymanych do wytrzeźwienia		2	5
Liczba zatrzymanych praw jazdy	10	4	5
Liczba założonych Niebieskich Kart	15	14	8

źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brochów na lata 2017-2022

Na terenie gminy działa także siedem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach Śladów, Plecewice, Miszory, Brochów, Przęsławice, Wólka Smolana, Kromnów.

Tabela 12. Wskaźniki społeczne – popełnione przestępstwa

Miejscowość	Sfera społeczna	
	Udział popełnionych przestępstw w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	
	[%]	
Andrzejów	0,00	
Bieliny	0,00	
Brochocin	2,17	
Brochów	1,75	
Brochów-Kolonia	2,70	
Famulki Brochowskie	1,27	
Famulki Królewskie	2,70	
Gorzewnica	0,00	
Górki	5,71	
Hilarów	0,00	
Janów	0,93	
Konary	0,63	
Kromnów	0,95	
Lasocin	1,82	
Łasice	7,79	
Malanowo	1,50	
Miszory	0,00	
Nowa Wieś Śladów	0,00	

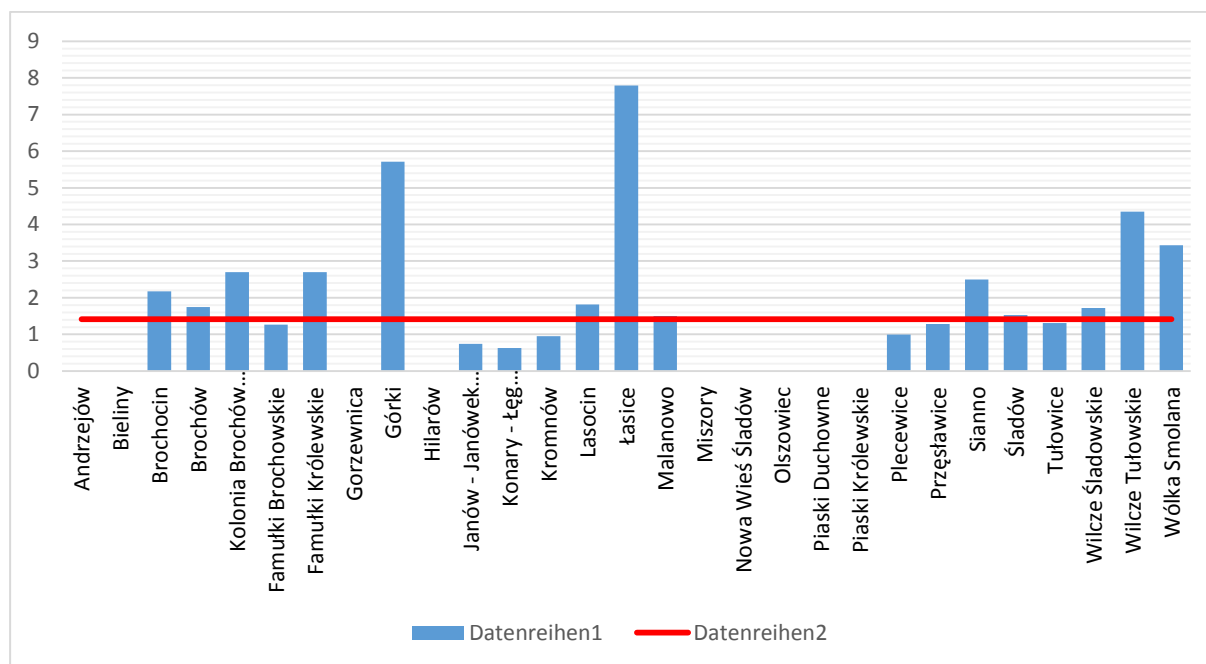
Olszowiec	0,00
Piaski Duchowne	0,00
Piaski Królewskie	0,00
Plecewice	1,00
Przęsławice	1,29
Sianno	2,50
Ślądów	1,53
Tułowice	1,31
Wilcze Ślądowskie	1,72
Wilcze Tułowskie	4,35
Wólka Smolana	3,43
Gmina Brochów	1,41

źródło: opracowanie własne

wartość niekorzystna
wartość korzystna

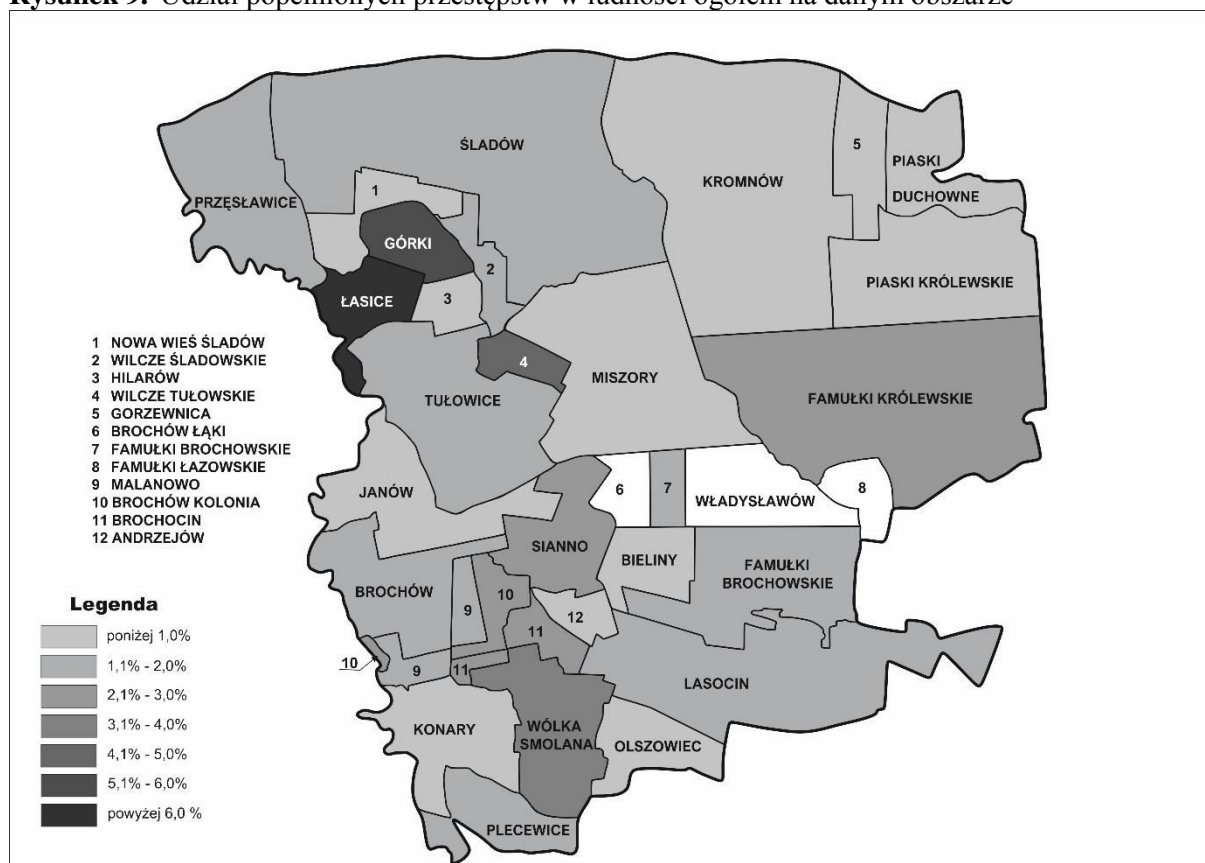
Ostatnim ze wskaźników opisującym sferę społeczną analizowanym podczas identyfikacji stanu kryzysowego był udział popełnionych przestępstw w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze. Średnia dla gminy wyniosła 1,41% (na dzień 31.12.2015 r.) W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największy udział przestępstw na jednego mieszkańca danego obszaru przypada w miejscowościach Łasice, Górki i Wilcze Tułowskie. Wskaźnik ten wartości niekorzystne osiągnął w 13 z pośród 29 miejscowości. Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 9 oraz w postaci wykresu 11

Wykres 11. Udział popełnionych przestępstw w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Rysunek 9. Udział popełnionych przestępstw w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Nasilanie się problemów społecznych dość często prowadzi do różnego rodzaju przestępstw, zwłaszcza wśród ludzi młodych. Najczęściej są to bójki i kradzieże. Brak infrastruktury technicznej umożliwiającej aktywne spędzanie wolnego czasu oraz niewystarczająca oferta kulturalna pośrednio przyczyniają się do pogłębiania się tego zjawiska. Dlatego też ważne jest wykształcenie w młodych ludziach postaw akceptowalnych społecznie. W związku z tym należy zadbać o rozwijanie pasji i zainteresowań, a umożliwią to m.in. zajęcia sportowe, edukacyjne czy kulturalne.

2.2. Sfera gospodarcza

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Brochów w roku 2015 zarejestrowanych było 381 podmiotów gospodarki narodowej ogółem, wśród nich 368 podmiotów działało w sektorze prywatnym, a 13 w sektorze publicznym. Należy zauważyć, że liczba podmiotów sektora publicznego na przestrzeni lat 2012-2015 nie zmieniła się i wynosiła 13. Podmioty sektora prywatnego w 2015 roku stanowiły 96,59%, natomiast podmioty sektora publicznego 3,41%.

Liczba podmiotów prywatnych w latach 2012- 2013 wzrosła 1,06 %. W latach 2014 - 2015 w porównaniu do roku 2013 liczba podmiotów sektora prywatnego zaczęła spadać i zmniejszyła się w roku 2014 o 2,64%, natomiast w roku 2015 o 2,9% w stosunku do roku 2013. Zaobserwowane zjawisko jest ma tendencje spadkową. Na terenie powiatu

sochaczewskiego i województwa mazowieckiego natomiast obserwuje się rozwój sektora prywatnego i wzrost liczby podmiotów gospodarczych.

W sektorze prywatnym w 2014 roku najliczniejszą grupę stanowiły podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie:

- handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,
- transport i gospodarka magazynowa,
- budownictwo.

Tabela 13. Struktura podmiotów gospodarczych według sektorów własnościowych w latach 2012-2015 w Gminie Brochów, powiecie sochaczewskim i województwie mazowieckim.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
podmioty gospodarki narodowej ogółem				
gmina	388	392	382	381
powiat	8 620	8 690	8 653	8 687
województwo	699 212	724 997	742 172	766 030
sektor prywatny na terenie gminy Brochów				
ogółem	375	379	369	368
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	307	309	299	296
spółki handlowe	15	15	15	15
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	2	2	2
spółdzielnie	4	4	4	4
fundacje	3	3	4	4
stowarzyszenia i organizacje społeczne	11	12	12	12
sektor publiczny ogółem				
gmina	13	13	13	13
powiat	8 415	8 486	8 447	8 464
województwo	686 267	712 055	728 806	740 534

Z tabeli 14. wynika, że najczęściej podmiotów gospodarki narodowej działało w miejscowościach Brochów, Janów, Konary, Plecewice i Tułowice.

Tabela 14. Podmioty gospodarki narodowej ogółem na terenie Gminy Brochów w podziale na miejscowości w latach 2012-2015.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Andrzejów	3	2	2	3
Brochocin	4	4	4	5
Brochów	62	60	55	51
Brochów-Kolonia	3	4	4	6
Malanowo	14	14	13	13
Bieliny	0	1	2	2
Sianno	5	4	3	4
Famułki Królewskie	2	2	3	3
Famułki Brochowskie	5	7	9	8
Górki	4	5	5	5
Hilarów	1	1	2	2
Janów	49	47	43	44
Konary	38	39	36	36
Kromnów	23	21	23	15
Gorzewnica	0	0	0	7
Lasocin	8	11	10	11
Łasice	6	6	6	6
Miszory	15	15	14	11
Olszowiec	5	5	4	4
Plecewice	52	53	53	53
Piaski Duchowne	3	4	3	3
Piaski Królewskie	0	0	0	0
Przęsławice	8	8	7	7
Ślądów	24	25	22	23
Nowa Wieś Ślądów	4	4	4	4
Tułowice	28	28	29	31
Wilcze Śladowskie	2	2	2	2
Wilcze Tułowskie	2	2	3	3
Wólka Smolana	18	18	21	19
Razem Gmina	388	392	382	381

źródło: GUS.

Wskaźnikiem gospodarczym jaki wzięto pod uwagę przy analizie i wyznaczeniu obszarów zdegradowanych był udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze.

Tabela 15. Wskaźnik gospodarczy – prywatne podmioty gospodarki narodowej

Miejscowość	Sfera gospodarcza
	Udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
	[%]
Andrzejów	23,81
Bieliny	16,67
Brochocin	6,52
Brochów	9,19
Brochów-Kolonia	5,41
Famułki Brochowskie	10,13
Famułki Królewskie	8,11
Gorzewnica	17,07
Górki	8,57
Hilarów	7,27
Janów	8,18
Konary	11,25
Kromnów	7,14
Lasocin	8,18
Łasice	7,79
Malanowo	12,78
Miszory	5,43
Nowa Wieś Śladów	7,69
Olszowiec	11,67
Piaski Duchowne	7,89
Piaski Królewskie	0,00
Plecewice	10,56
Przęsławice	3,00
Sianno	3,75
Śladów	5,61
Tułowice	10,13
Wilcze Śladowskie	5,17
Wilcze Tułowskie	8,70
Wólka Smolana	9,14
Gmina Brochów	8,52

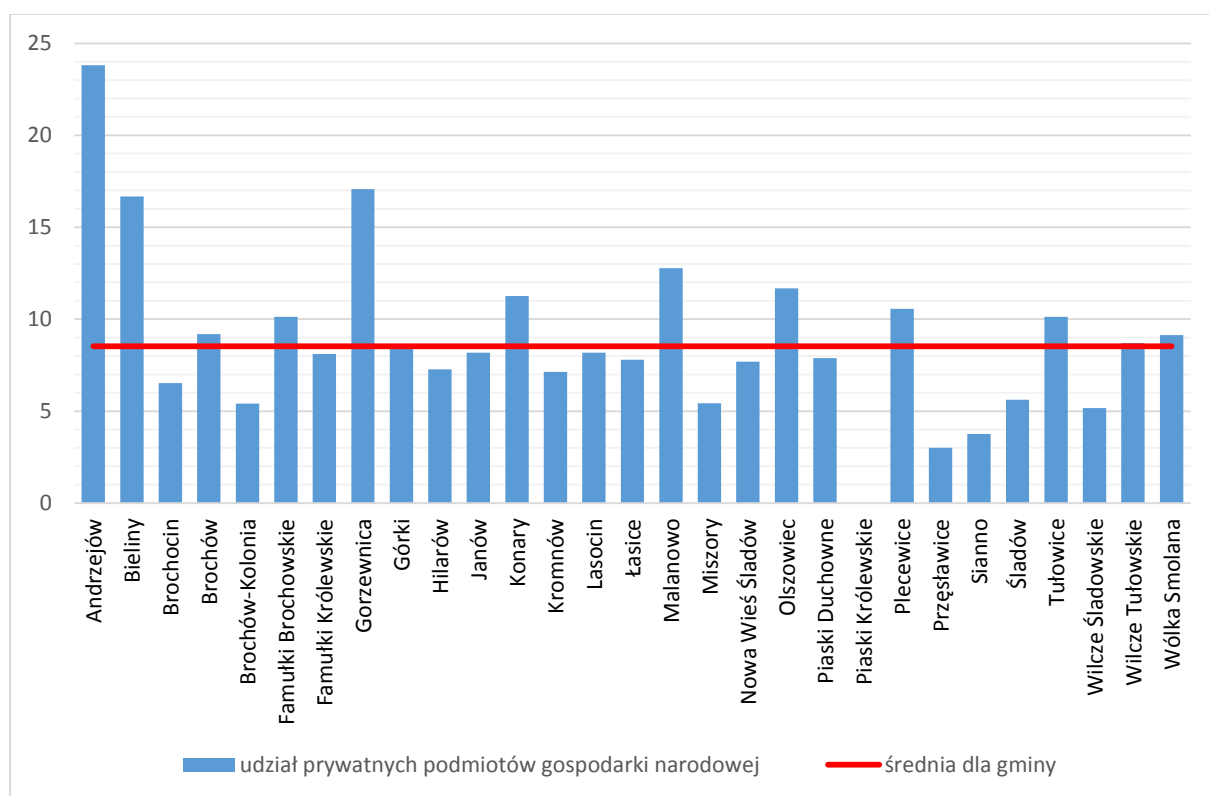
źródło: opracowanie własne

wartość niekorzystna
wartość korzystna

Średnia dla gminy obliczona dla tego wskaźnika wyniosła 8,52 % (na dzień 31.12.2015 r.) W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że największy udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej na jednego mieszkańca danego obszaru przypada w miejscowościach Andrzejów, Bieliny, Gorzewnica, Konary, Janów, Malanowo i Olszowiec. Wskaźnik ten wartości niekorzystne (poniżej średniej dla gminy) osiągnął w 16 z spośród 29 miejscowości.

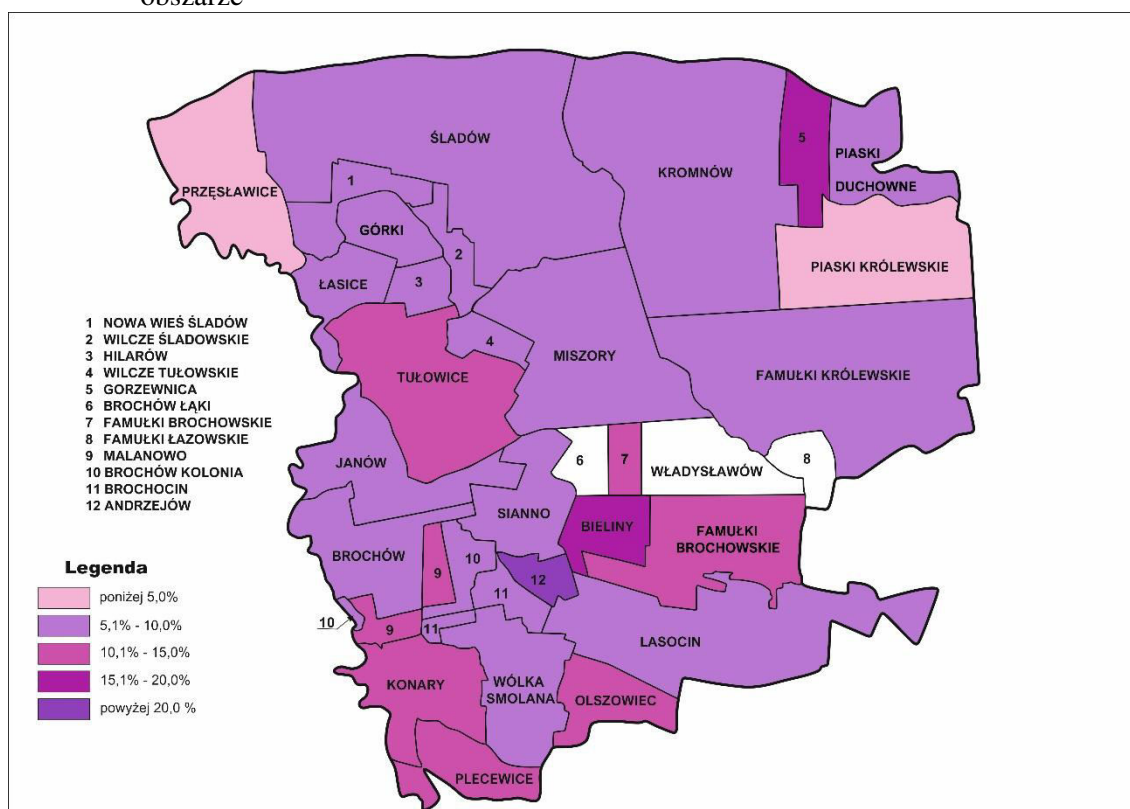
Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 10 oraz w postaci wykresu 12

Wykres 12. Udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Rysunek 10. Udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej w ludności ogółem na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Zmniejszanie się liczby podmiotów sektora prywatnego, jest zjawiskiem niekorzystnym. Spadek ich liczby przyczynia się do wzrostu bezrobocia, ubóstwa i narastania negatywnych zjawisk społecznych. Ma niekorzystny wpływ na społeczeństwo, może bowiem prowadzić do wzrostu patologii i przestępczości. Oddziałuje niekorzystnie na całą Gminę powodując spadek jej dochodów, co z kolei przyczynia się do zahamowania inwestycji i pogorszenia warunków życia mieszkańców. Biorąc powyższe pod uwagę należy przeciwdziałać tym niekorzystnym zmianom. Aby zahamować narastanie niekorzystnego zjawiska jakim jest spadek ilości podmiotów gospodarczych, a co za tym idzie wzrost bezrobocia i ubóstwa, w programie rewitalizacji znalazły się działania prowadzące do pobudzenia rozwoju gospodarczego w gminie. Wśród tych zadań znalazło się m.in. utworzenia inkubatora przedsiębiorczości.

2.3. Sfera środowiskowa

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski opracowanej przez J. Kondrackiego obszar Gminy Brochów położony jest w obrębie mezoregionu Kotlina Warszawska zaliczanego do makroregionu Nizina Środkowomazowiecka.

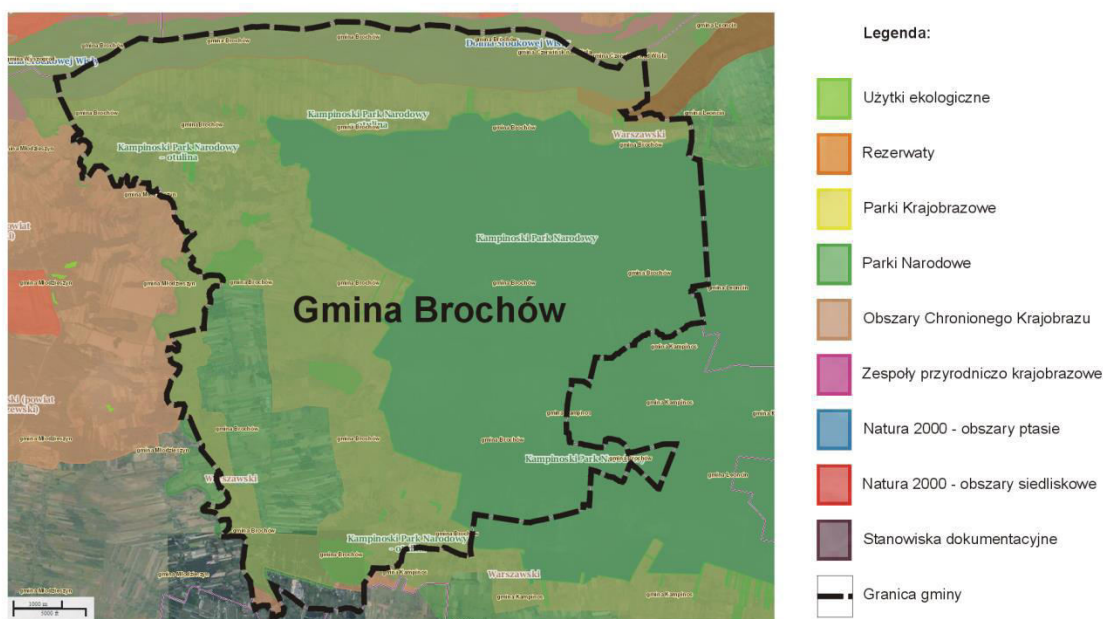
Gmina Brochów położona jest nad prawym dolnym odcinkiem rzeki Bzury, wyznaczającej jednocześnie zachodnią granicę gminy. Północną granicę gminy stanowi rzeka Wisła. Obszary położone w części wschodniej gminy stanowią teren Kampinoskiego Parku Narodowego. Przez teren gminy przepływa rzeka Łasica oraz kanał Olszowiecki i kanał Kromnowski będące prawymi dopływami Bzury.

Na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody:

- ❖ Kampinoski Park Narodowy
- ❖ Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu
- ❖ Obszar Natura 2000 Puszcza Kampinowska PLC140001
- ❖ Obszar Natura 2000 Kampinowska Dolina Wisły
- ❖ Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły
- ❖ Pomniki przyrody

Formy ochrony przyrody pokrywają niemal całą powierzchnię Gminy, co widoczne jest na rysunku 11.

Rysunek 11. Lokalizacja obszarów chronionych na terenie gminy Brochów

źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Brochów

Gmina Brochów posiada aktualny Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Brochów. W dokumencie tym, w zakresie zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego związanych z niską emisją na terenie gminy zidentyfikowano następujące obszary problemowe:

- obecność przestarzałego systemu grzewczego,
- wysokie stężenie pyłu zawieszonego,
- zły stan części zasobów mieszkaniowych,
- niskie parametry techniczne dróg,
- spalanie odpadów w piecach do tego nieprzystosowanych,
- niska świadomość mieszkańców odnośnie ochrony środowiska.

Na terenie gminy jednorodzinne budynki mieszkalne stanowią głównie zabudowę wolnostojącą – 97 %, ogrzewane są przez indywidualne źródła ciepła, a 94 % budynków wykorzystuje centralne ogrzewanie jako sposób ogrzewania. Głównym paliwem, wykorzystywanym do ogrzewania budynków jednorodzinnych jest węgiel podbitumiczny

(stosowany przez 88 % gospodarstw domowych) oraz drewno, które często jest stosowane razem z węglem jako paliwo pomocnicze. Olej opałowy wykorzystuje ok. 1 % gospodarstw domowych. W niewielkiej liczbie gospodarstw wykorzystywane jest paliwo o mniejszej szkodliwości dla środowiska – gaz ziemny.

Ważnym czynnikiem środowiskowym jest także zanieczyszczenie środowiska azbestem. Szeroko stosowane do lat 90. XX w. wyroby zawierające azbest przyczyniły się do tego, że w wielu gospodarstwach domowych w kraju, w tym w gminie Brochów, nadal znajdują się one w użyciu. Stanowią one pokrycia dachów i elewacji obiektów budowlanych. Płyty azbestowo-cementowe stosowane w budownictwie są niebezpieczne dla zdrowia mieszkańców oraz pogarszają walory estetyczne zabudowy.

W analizie jako wskaźnik środowiskowy przyjęto ilość wyrobów zawierających azbest przypadająca na osobę w danej miejscowości. Wskaźnik ten jest możliwy do zmierzenia dla poszczególnych obrębów.

Tabela 16. Wskaźnik środowiskowy – ilość wyrobów zawierających azbest

Miejscowość	Sfera środowiskowa
	Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na 1 osobę na danym obszarze
	[Mg/os.]
Andrzejów	0,44
Bieliny	0,95
Brochocin	1,62
Brochów	2,94
Brochów-Kolonia	2,17
Famułki Brochowskie	1,41
Famułki Królewskie	0,93
Gorzewnica	1,82
Górki	0,94
Hilarów	2,19
Janów	1,98
Konary	3,13
Kromnów	1,86
Lasocin	1,11
Łasice	1,39
Malanowo	1,67
Miszory	1,80
Nowa Wieś Śladów	2,62

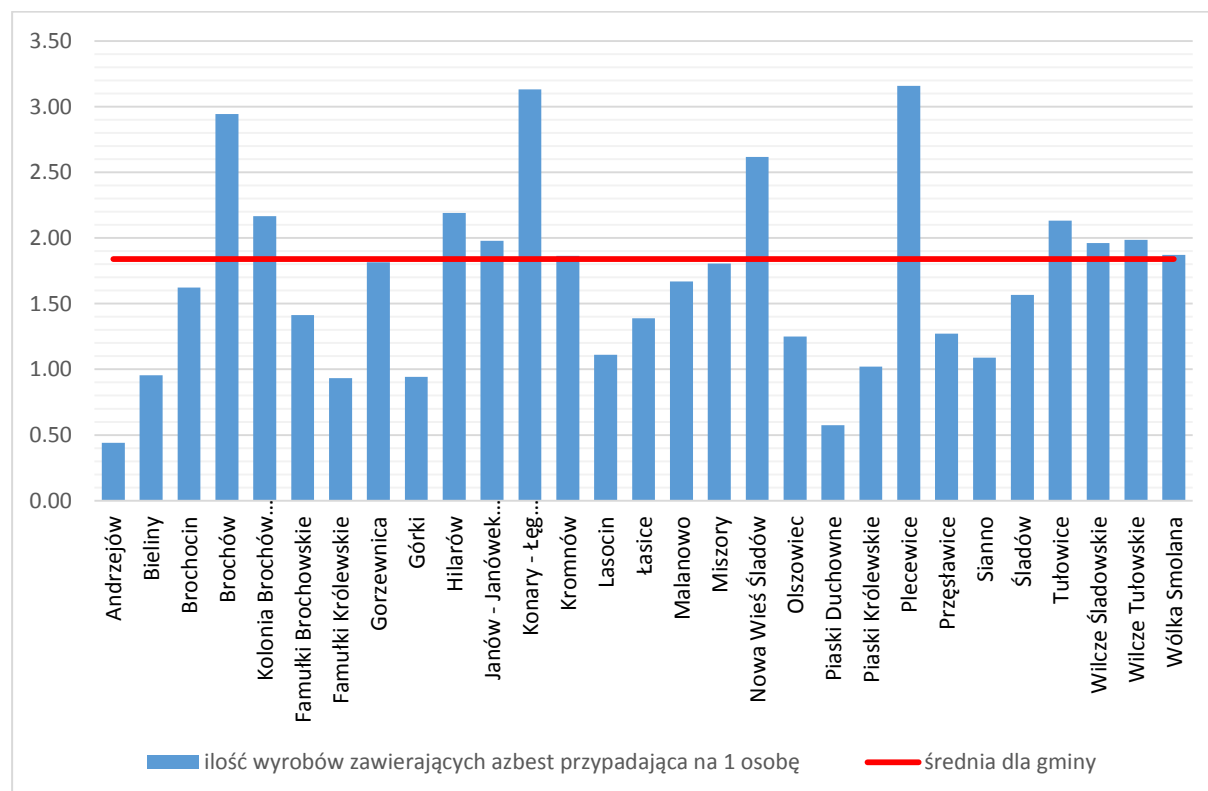
Olszowiec	1,25
Piaski Duchowne	0,58
Piaski Królewskie	1,02
Plecewice	3,16
Przędzawice	1,27
Sianno	1,09
Ślądów	1,57
Tułowice	2,13
Wilcze Śladowskie	1,96
Wilcze Tułowskie	1,98
Wólka Smolana	1,87
Gmina Brochów	1,84

źródło: opracowanie własne

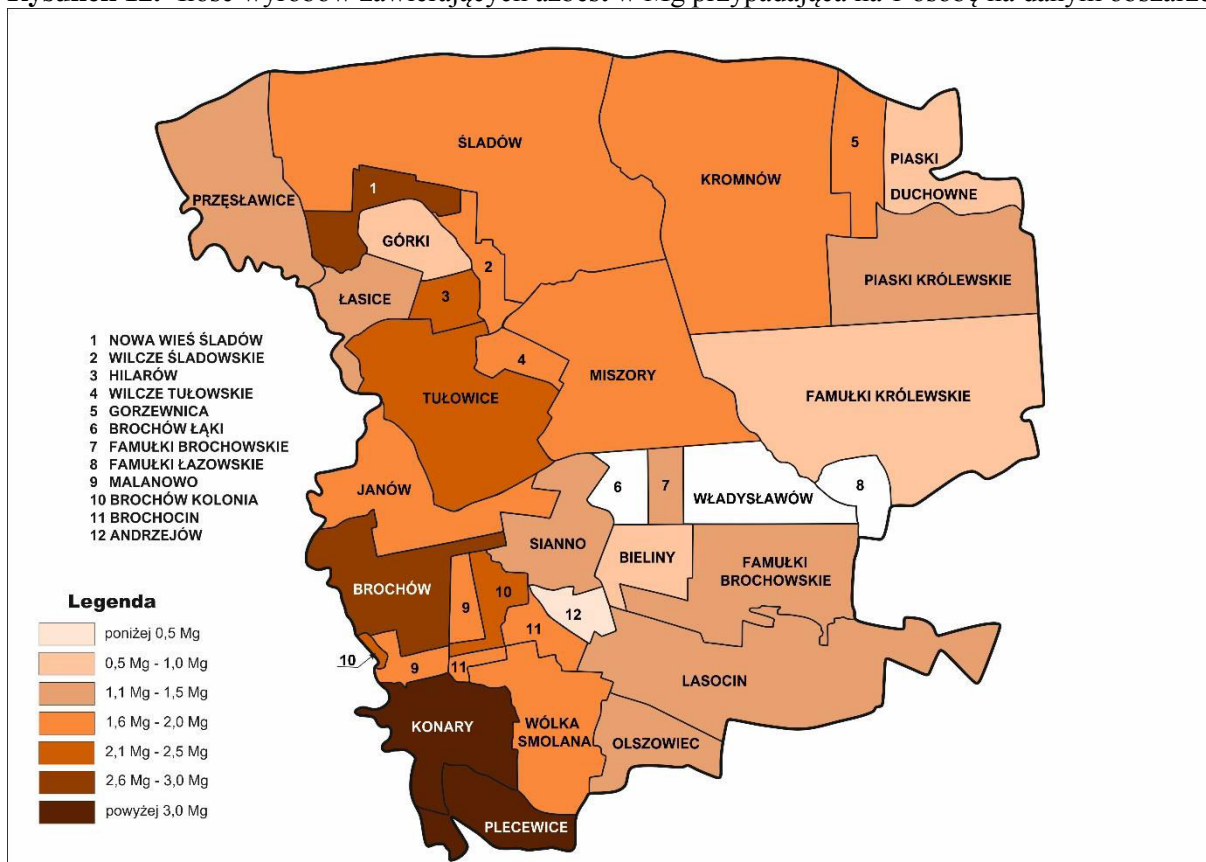
wartość niekorzystna
wartość korzystna

Wśród 29 miejscowości gminy Brochów w 12 ilość wyrobów zawierających azbest przypadająca na osobę jest powyżej średniej dla gminy, która wynosi 1,84 Mg/osobę. Największy udział wyrobów zawierających azbest na jednego mieszkańca przypada w miejscowościach: Brochów, Brochów Kolonia, Hilarów, Nowa Wieś Ślądów. Wartości charakteryzujące wskaźnik przedstawiono na rysunku 12 oraz w postaci wykresu 13.

Wykres 13. Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na 1 osobę na danym obszarze

Rysunek 12. Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na 1 osobę na danym obszarze

źródło: opracowanie własne

Jakość środowiska jest jednym z czynników prowadzących do rozwoju gminy. Chcąc przyciągnąć do gminy nowych mieszkańców należy zadbać o wysoki poziom walorów przyrodniczych i środowiskowych. W związku z powyższym w programie rewitalizacji pojawiły się zadania wspierające ograniczenie niskiej emisji poprzez pomoc w wymianie kotłów CO na bardziej ekologiczne oraz w instalacji OZE, a także pomoc w usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Przedsięwzięcia te przyniosą wiele korzyści społecznych, środowiskowych i gospodarczych takich jak: ograniczenie emisji zanieczyszczeń, poprawa stanu środowiska, korzystnie wpłynie na aspekt przestrzenny, stworzą lepsze możliwości rozwoju gospodarczego (czyste powietrze zwiększy ruch turystyczny, zaktywizuje agroturystykę, rozwinię lokalną przedsiębiorczość, przyciągnie inwestorów).

2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

2.4.1. Komunikacja

Podstawowy układ komunikacyjny gminy stanowią drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Wskaźnik gęstości dróg publicznych na terenie gminy kształtuje się na poziomie 71,2km/100km².

W obszarze gminy istnieje 83,3 km dróg gminnych z czego prawie połowa posiada nawierzchnię gruntową. Nawierzchnię utwardzoną posiada 44,5 km dróg gminnych. Ważną drogą dla powiązań gminy z obszarami sąsiednimi szczególnie z miastem Wyszogrodem, Płockiem i Warszawą stwarzającą pas aktywizacji gospodarczej jest droga wojewódzka nr 575.

W zakresie komunikacji kolejowej turystycznej w gminie funkcjonuje przejazd kolejką relacji Sochaczew Wąskotorowy- Wilcze Tułowskie, mający znaczenie turystyczne.

2.4.2. *Infrastruktura techniczna*

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców gminy odbywa się w systemie wodociągu grupowego opartego na ujęciu zlokalizowanym we wsi Konary. Wydajność ujęcia kształtuje się średnio na poziomie 115 m³/h. Pobór wody dla mieszkańców gminy Brochów wynosi do 107 m³/h. Aktualny stan zwodociągowania gminy określa się jako dobry. Łączna długość czynnej sieci rozdzielczej wg danych uzyskanych z Urzędu Gminy wynosi obecnie 73,8 km. Z sieci wodociągowej korzysta 76% ludności.

KANALIZACJA SANITARNA

Gospodarka ściekowa na terenie gminy oparta jest głównie o zbiorniki bezodpływowe i wywożenie ścieków do punktu zlewnego na oczyszczalni ścieków oraz o zbiorczy system kanalizacji sanitarnej.

Na terenie gminy funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 600 m³/d zlokalizowana w Janowie. Oczyszczalnia wyposażona jest m.in. w pompownię ścieków surowych oraz punkt zlewny ścieków dowożonych.

Kanalizacją zbiorczą systemu rozdzielczego objęte są wsie: Brochów, Janów, Tułowice, Konary, część Malanowa, Plecewice, Wólka Smolana, Brochocin i Olszowiec.

Łączna długość istniejącej sieci kanalizacyjnej wynosi obecnie 28,6 km, z sieci kanalizacyjnej korzysta 36% ludności.

ZAOPATRZENIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNA

Podstawowym źródłem zasilania gminy w energię elektryczną jest stacja transformatorowo-rozdzielcza 220/110/30/15 kV „Sochaczew”. Rezerwowe zasilanie realizowane jest liniami SN-15 kV ze stacji 110/15 kV „Błonie” i „Nowy Dwór”.

Ponadto przez południowe tereny gminy przebiegają linie napowietrzne: 400 kV relacji Płock-Mościska i 220 kV relacji Konin-Mory. Linie te nie mają bezpośredniego wpływu na zasilanie w energię elektryczną odbiorców z terenu gminy Brochów. Stwarzają natomiast ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym.

TELEKOMUNIKACJA

Przez teren gminy przebiegają dwie radiolinie dla których obowiązuje określona przepisami strefa ochronna dotycząca ograniczeń w wysokości obiektów. Istniejące centrale telefoniczne w Tułowicach, Wólce Smolnej i Śladowie, pokrywają zapotrzebowanie na łącza telefoniczne, pod warunkiem sukcesywnej rozbudowy sieci telekomunikacyjnej.

W kontekście wyzwań cywilizacyjnych rozbudowy i doposażenia wymaga infrastruktura dostępu do Internetu, ilość przekaźników – masztów teletechnicznych jest niewystarczająca do przekazu Internetu szerokopasmowego.

ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Zaopatrzenie w ciepło mieszkańców gminy odbywa się w oparciu o indywidualne źródła ciepła, które w przeważającej części wykorzystują paliwa niskiej jakości, jednak sukcesywnie następuje wykorzystywanie źródeł ciepła proekologicznych nośników energii. Funkcjonujące kotłownie lokalne, związane z obiektami użyteczności publicznej pracują na paliwie i technologii ekologicznej.

Południowo-zachodnia część gminy wyposażona jest w system gazu przewodowego średniego ciśnienia zasilanego z miasta Sochaczew.

Na pozostałym terenie mieszkańcy gminy zaopatrują się w gaz do celów bytowo-gospodarczych, wykorzystując system butlowy lub zbiorniki na gaz płynny.

Programowane jest dalsze zaopatrzenie gminy w gaz przewodowy poprzez rozbudowę sieci gazowej średniego ciśnienia.

GOSPODARKA ODPADAMI

Zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy określa „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Brochów”. Od 1 lipca 2013 r. obowiązek odbioru odpadów komunalnych i ich zagospodarowania od właścicieli nieruchomości przejęła gmina.

Na terenie gminy nie funkcjonuje stacjonarny punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Utworzone zostały cztery tzw. gniazda przy budynkach szkół i urzędu gminy, gdzie zbierane są m.in. szkło, plastik, papier, metale, opakowania wielomateriałowe.

Na terenie gminy nie funkcjonują miejsca przetwarzania odpadów komunalnych. Firma Eneris Surowce S.A. zebrane z terenu gminy odpady komunalne przekazuje do PGK Płońsk Sp. z o.o., ZUOK Sp. z o.o. w Kobiernikach, Zebra Recycling Sp. z o.o., biodegradowalne do Ziemia Polska Sp. z o.o., selektywne do Zebra Recycling Sp. z o.o. i Eneris Surowce SA.

Z danych przedstawionych w „Analizie stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Brochów za rok 2014” wynika, że: systemem zbiórki odpadów objętych jest około 4096 osób z nieruchomości zamieszkałych, złożono 1322 aktywne deklaracje, w tym 1235 (93,4%) na odpady segregowane i 85 na zmieszane.

2.4.3. Oświata i wychowanie

Na terenie gminy Brochów działają 3 placówki oświatowe oraz 1 przedszkole:

- ✓ Szkoła Podstawowa w Brochowie
- ✓ Szkoła Podstawowa w Śladowie
- ✓ Publiczne Gimnazjum w Lasocinie
- ✓ prywatne przedszkole „Łoszaki” w Lasocinie.

Szkoła Podstawowa w Brochowie i w Śladowie wraz z salami gimnastycznymi zostały wybudowane w latach dziewięćdziesiątych.

Budynek Szkoły Podstawowej w Śladowie wymaga remontu tj. wymiany: pokrycia dachowego, instalacji grzewczej i elektrycznej, oświetlenia w klasach, malowania, a także nowego wyposażenia pracowni informatycznej, zakupu wyposażenia klas jak tablice interaktywne, meble szkolne oraz budowy oczyszczalni ścieków i remontu boiska.

Budynek Szkoły Podstawowej w Brochowie wymaga bieżących remontów, stworzenia nowej pracowni komputerowej, zakupu sprzętu multimedialnego, nowoczesnych pomocy dydaktycznych, mebli szkolnych. Ponadto w szkole brak nowoczesnych, wielofunkcyjnych boisk sportowych z infrastrukturą towarzyszącą.

Biblioteka szkolna wymaga wzbogacenia zbiorów, stworzenia czytelnicy i komputeryzacji z dostępem do Internetu.

Baza lokalowa Gimnazjum wymaga przeprowadzenia bieżących remontów oraz modernizacji pracowni komputerowych i wyposażenia w sprzęt sportowy.

2.4.4. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Brochów funkcjonuje 1 przychodnia – Samodzielny Publiczny ZOZ Gminny Ośrodek Zdrowia w Brochowie. W przychodni nieodpłatnie w ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej przyjmują lekarze rodzinni. Wśród lekarzy specjalistów w ramach umowy z NFZ przyjmują: stomatolog, pulmonolog, ginekolog. W ośrodku zdrowia odpłatnie przyjmują lekarze specjaliści: chirurg, dermatolog, kardiolog, neurolog, laryngolog, ortopeda. Personel uzupełniany jest przez 4 pielęgniarki i 1 położną.

W Brochowie znajduje się również punkt apteczny, w którym można zaopatrzyć się we wszystkie niezbędne lekarstwa i środki medyczne.

Obecnie w trakcie budowy znajduje się Gminne Centrum Medyczno-Rehabilitacyjne w Brochowie, do którego zostanie przeniesiony ośrodek zdrowia. Zakończenie budowy i oddanie budynku do użytku planowane jest na koniec 2017 roku.

2.4.5. Kultura fizyczna, sport i rekreacja

Na terenie gminy działa 1 klub sportowy – Uczniowski Klub Sportowy „Tajfun Brochów” funkcjonujący od 2004 r. Wg danych GUS w 2014 r. liczył on 25 członków, trenujących w ramach jednej sekcji sportowej (piłka nożna) z 1 zatrudnionym trenerem.

W gminie znajduje się boisko sportowe, na którym odbywają się rozgrywki drużyny „Tajfun Brochów”, brak jest jednak boiska ze sztuczną nawierzchnią oraz boisk wielofunkcyjnych.

Konieczna jest rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, która przyczyni się do podniesienia atrakcyjności mieszkaniowej Gminy Brochów, a co za tym idzie wpłynie na wzrost liczby mieszkańców w przyszłości.

Na terenie gminy potrzeby kulturowe mieszkańców zaspakajają świetlice wiejskie działające przy ochotniczych strażach pożarnych, Wiejski Dom Kultury w Konarach oraz świetlicę wiejską w budynku stacji kolei wąskotorowej w Tułowicach.

2.5. Sfera techniczna

W ramach sfery technicznej pod uwagę należy wziąć w szczególności stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym i społecznym.

W 2013 roku na terenie gminy Brochów znajdowało się 1 308 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 111 465 m², w tym 1 mieszkanie o powierzchni 52 m² stanowiło własność komunalną, a 4 mieszkania, których łączna powierzchnia użytkowa wynosiła 253 m² znajdowało się w budynku wielorodzinnym.

Dominującą formą budownictwa jest budownictwo jednorodzinne w typie zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej.

Systematycznie poprawia się stan wyposażenia mieszkań w podstawową infrastrukturę techniczną. Wszystkie mieszkania wyposażone są w energię elektryczną i około 90% w instalację wodociagową. Potrzeby mieszkaniowe ludności gminy zaspokojone są w stopniu dobrym. Nie przewiduje się budowy mieszkań komunalnych.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego pociąga za sobą konieczność podjęcia działań inwestycyjnych zmierzających do budowy i rozbudowy infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Jednym z przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest projekt zakładający modernizację pustostanu oraz byłego ośrodka zdrowia w Brochowie. Projekt będzie realizowany w obszarze zaplanowanej rewitalizacji i jest on komplementarny z pozostałymi projektami modernizacyjnymi. Celem niniejszego działania jest zwiększenie mieszkańcom dostępu do usług administracyjnych oraz rozwój zasobów kulturowych Gminy Brochów. Ośrodek zdrowia w Brochowie jest jednym z najważniejszych obiektów na terenie gminy oraz stanowi nieodłączną część życia mieszkańców. Planowane prace modernizacyjne przyczynią się do zahamowania procesu degradacji ośrodka, oraz do nadania mu nowych funkcji, co jednocześnie pozwoli na zachowanie dziedzictwa Gminy dla przyszłych pokoleń. Należy podkreślić, że Ośrodek Zdrowia w Brochowie, to przede wszystkim lokalny ośrodek życia społecznego mieszkańców z całej gminy Brochów. Przychodnia brochowska została utworzona w 1989 roku, dzięki wspólnej pracy mieszkańców wsi oraz przy współudziale Narodowego Funduszu Ochrony Zdrowia i składek mieszkańców gminy Brochów. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie warszawskim, wówczas to przychodnia w Brochowie wchodziła w skład Samodzielnego Zespołu Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nowym Dworze Mazowieckim. Na podstawie Uchwały Rady Powiatu Nowodworskiego, z dnia 28 czerwca 1999 roku, Ośrodek Zdrowia w Brochowie, został przejęty przez Gminę Brochów i przekształcony w SP ZOZ, Gminny Ośrodek Zdrowia w Brochowie. Początkowo został zaadaptowany tylko dół Ośrodka, natomiast według planów w górnej części miał zostać stworzony Dom Pomocy Społecznej, jednakże w międzyczasie został on sprzedany przez władze Gminy w ręce prywatnego właściciela. W roku 2015 udało się odkupić górę budynku. Mieszkańcy wsi dbają o to, co sami wybudowali własną, ciężką pracą, dlatego też planowane prace modernizacyjne pozwolą na stworzenie im przyjaznego miejsca do spotkań, konferencji czy szkoleń. W budynku zaplanowane są również punkty wsparcia dla mieszkańców poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości, darmowej pomocy prawnej, sali spotkań dla osób uzależnionych (AA), doradztwa zawodowego oraz siedziby dla organizacji pozarządowych. Ośrodek Zdrowia, to budynek z którym mieszkańcy wsi się utożsamiają. Zaplanowany do realizacji projekt przyczyni się do wzmocnienia funkcji edukacyjnych i zwiększenia poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym.

Wyżej wymienione efekty przyczynią się pośrednio do realizacji celów wyznaczonych w ramach rewitalizacji, dlatego też należy stwierdzić, że projekt polegający na remoncie Ośrodka Zdrowia jest niezbędnym elementem rewitalizacyjnym. Projekt ten pozwoli na synergię przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

2.6. Potencjał i bariery Gminy Brochów

W tabeli 17. przedstawiono syntetyczne zestawienie kluczowych potencjałów i barier rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Brochów w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.

Tabela 17. Kluczowe potencjały i bariery rewitalizacji na terenie Gminy Brochów

Sfera	Potencjał	Bariery
społeczna	<ul style="list-style-type: none"> wysokie walory przyrodniczo – krajobrazowe oferta oświatowa i infrastruktura opieki zdrowotnej na podstawowym poziomie potencjał instytucji pomocy społecznej na rzecz realizacji programów aktywizujących i integrujących społeczności lokalne miejsca z potencjałem dla tworzenia oferty kulturalno-sportowo-rekreacyjnej dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa na potrzeby codziennego życia dodatnie saldo migracji rosnąca liczba organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym brak włączenia w życie społeczności części mieszkańców obszarów zdegradowanych brak inicjatywy mieszkańców w organizacji pikników i spotkań integracyjnych oferta kulturowa i sportowa niezaspokajająca w pełni potrzeb mieszkańców ograniczone możliwości finansowania przez mieszkańców rozwiązań ekologicznych w infrastrukturze technicznej zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej
gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> korzystne położenie geograficzne (bliskość dużych aglomeracji miejskich) i dobre skomunikowanie z drogowym układem krajowym – drogi wojewódzkie przebiegające przez teren gminy, korzystne warunki do prowadzenia agroturystyki 	<ul style="list-style-type: none"> położenie całego obszaru gminy w ekologicznym systemie obszarów chronionych, spadek ilości podmiotów gospodarczych
środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> wysokie walory przyrodniczo – krajobrazowe korzystne warunki bioklimatyczne obszaru umożliwiające rozwój funkcji wypoczynkowych, rekreacyjnych i turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ograniczone możliwości finansowania przez mieszkańców rozwiązań ekologicznych w infrastrukturze technicznej

	<ul style="list-style-type: none"> wysoki potencjał wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych 	
przestrzenno-funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa, wodociągowa oferta oświatowa i infrastruktura opieki zdrowotnej na podstawowym poziomie dobrze zaopatrzenie w infrastrukturę energetyczną 	<ul style="list-style-type: none"> rozproszony układ nieruchomości podzielonych na działki budowlane powodujące rozpraszanie się osadnictwa chaotyczna zabudowa i niski poziom architektury budynków niewystarczająca infrastruktura gazowa
techniczna	<ul style="list-style-type: none"> chęć stworzenia przez władze samorządowe Gminnego Centrum Usług Społecznych chęć poprawy infrastruktury sportowo-wypoczynkowo-rekreacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> chaotyczna zabudowa i niski poziom architektury budynków zły stan techniczny budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej występowanie zjawiska niskiej emisji stosowanie paliw niskiej jakości do ogrzewania budynków

Sfera społeczna, gospodarcza, środowiskowa i przestrzenno-funkcjonalna, techniczna są ze sobą ściśle powiązane, dlatego też wiele potencjałów i barier występuje w kilku sferach jednocześnie.

Sfera środowiskowa ma znaczący wpływ na obszar zarówno społeczny, techniczny, jak i gospodarczy. Atrakcyjne tereny przyrodnicze mają duże znaczenie dla osób poszukujących spokojnego miejsca zamieszkania. Obszar gminy charakteryzuje czyste środowisko naturalne i wysokie walory krajobrazowe. To atrakcyjne miejsce zarówno dla rodzin z dziećmi, jak i osób w starszym wieku. Środowisko ma także znaczący wpływ na płaszczyznę techniczną i gospodarczą. Dla sfery technicznej ważne są możliwości wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Uwarunkowania przyrodnicze oraz występujące formy ochrony przyrody w dużej mierze decydują o możliwych formach prowadzenia działalności gospodarczej. Teren Gminy Brochów prawie w całości pokryty jest różnorodnymi formami ochrony przyrody, co wyklucza możliwość lokowania dużych zakładów przemysłowych. Z jednej strony jest to bariera dla dalszego rozwoju gminy, z drugiej zaś strony, tkwi w tym również potencjał. Walory przyrodnicze i związane z tym formy ochrony mogą stanowić atrakcyjne miejsce turystyczno-rekreacyjne, co z kolei może zostać wykorzystane do rozwoju agroturystyki.

Wykorzystanie potencjałów występujących w przestrzeni gospodarczej może przyczynić się do ograniczenia bezrobocia na terenie gminy, a co za tym idzie do ograniczenia liczby osób dotkniętych problemami społecznymi i korzystających z pomocy GOPS. Trzeba też pamiętać, że jednym z głównych czynników branych pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania jest możliwość znalezienia pracy oraz odległość od zakładu pracy, dlatego rozwój gminy w sferze gospodarczej bezpośrednio wpłynie na kondycję sfery społecznej. Należy również zauważyć, że wzrost liczby mieszkańców gminy pośrednio może przyczynić

się do poprawy sytuacji gospodarczej samorządu. Wśród nowych mieszkańców mogą znaleźć się przedsiębiorcze osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą na terenie Gminy, co z kolei przeloży się na ograniczenie liczby osób bezrobotnych i beneficjentów pomocy społecznej.

Działania mające na celu poprawę sfery społecznej na terenie gminy w dalszej perspektywie przyczynią się do zwiększenia dochodów własnych gminy, a tym samym do zwiększenia jej możliwości inwestycyjnych (zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej oraz środowiskowej).

Sfera techniczna oraz przestrzenno-funkcjonalna oddziałują zarówno na sferę społeczną, jak i gospodarczą oraz środowiskową. Atrakcyjne obiekty mieszkaniowe, podstawowa infrastruktura techniczna i społeczna znacznie podnoszą atrakcyjność mieszkaniową i gospodarczą danego obszaru. Dobra kondycja infrastruktury technicznej przekłada się również na jakość środowiska naturalnego.

Niestety wyżej wymienione obszary są ze sobą również ściśle powiązane w kontekście zjawisk kryzysowych. Występowanie problemów w jednej sferze powoduje ich nawarstwianie się i utrwalanie w pozostałych obszarach. Brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpływa bezpośrednio na wzrost wydatków na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej gminy. Ogranicza to możliwości inwestycyjne, co wpływa na obniżenie atrakcyjności mieszkaniowej i gospodarczej, a to z kolei wpływa na spadek liczby mieszkańców i liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy.

Niemniejsze znaczenie mają problemy w sferze technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Zdegradowane środowisko naturalne, zły jakości oraz niedostateczna infrastruktura techniczna nie zachęcają do osiedlania się na danym terenie, jak również ograniczają możliwość rozwoju rolnictwa i agroturystyki. Niniejsze uwarunkowania z kolei przekładają się na spadek liczby mieszkańców i turystów odwiedzających Gminę, a także negatywnie oddziałują na kondycję finansową mieszkańców i samej jednostki samorządu terytorialnego.

2.7. Podsumowanie wskaźników

W tabeli 18. zaprezentowano zbiorcze zestawienie wszystkich analizowanych wskaźników. W ramach diagnozy czynników i zjawisku kryzysowych wzięto pod uwagę 8 wskaźników w sferze społecznej, 1 wskaźnik w sferze gospodarczej oraz 1 wskaźnik w sferze środowiskowej.

Należy zauważyć, że nie we wszystkich miejscowościach odnotowano problemy w sferze społecznej. Dlatego też miejscowości Bieliny, Janów, Konary, Olszowiec, Piaski Duchowne i Plecewice nie wzięto pod uwagę przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych, pomimo tego, że osiągnęły one wyniki niekorzystne w sferze środowiskowej czy gospodarczej. W pozostałych obrębach zsumowano ilość wskaźników, które osiągnęły wartości niekorzystne, co przedstawia tabela 19. Ustalono, że obszarami zdegradowanymi są obręby, w których

łącna liczba zjawisk niekorzystnych wynosi 6 lub więcej (średnia liczba wszystkich wskaźników +1 i więcej).

Zgodnie z przyjętą metodyką, za obszar zdegradowany należy uznać następujące miejscowości:

- Brochów
- Brochów-Kolonia
- Famułki Królewskie
- Górki
- Hilarów
- Kromnów
- Lasocin
- Łasice
- Miszory
- Piaski Królewskie
- Śladów
- Tułowice
- Wilcze Tułowskie
- Wólka Smolana

W tabeli 19. zaprezentowano zakwalifikowane miejscowości wraz z liczbą wskaźników świadczących o sytuacji kryzysowej. Kolorem czerwonym zaznaczono te wskaźniki, które przyjmują wartości niekorzystne w odniesieniu do średniej gminy, a zielonym wartości korzystne. Dodatkowo w tabeli zestawiono powierzchnię poszczególnych miejscowości i liczbę ich mieszkańców, aby zweryfikować, czy tak wyznaczony obszar nie przekracza 20% powierzchni i 30% mieszkańców Gminy Brochów.

Tabela 18. Zbiorcze zestawienie analizowanych wskaźników

Miejscowość	Sfera społeczna								Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa
	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców w na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców w na danym obszarze	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców w na danym obszarze	Udział popełnionych przestępstw w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	Ilość wyrobów zawierających azbest w Mg przypadająca na 1 osobę na danym obszarze
	[%]									[Mg/os.]
Andrzejów	57,14	0,00	42,86	0,00	0,00	4,76	0,00	0,00	23,81	0,44
Bieliny	66,67	5,56	27,78	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	16,67	0,95
Brochocin	45,65	23,91	30,43	4,35	0,00	0,00	0,00	2,17	6,52	1,62
Brochów	59,74	22,32	17,94	12,25	19,05	6,56	5,25	1,75	9,19	2,94
Brochów-Kolonia	70,27	16,22	13,51	24,32	30,77	0,00	13,51	2,70	5,41	2,17
Famulki Brochowskie	67,09	16,46	16,46	25,32	28,30	8,86	2,53	1,27	10,13	1,41
Famulki Królewskie	67,57	8,11	24,32	18,92	32,00	0,00	0,00	2,70	8,11	0,93
Gorzewnica	60,98	19,51	19,51	17,07	0,00	17,07	0,00	0,00	17,07	1,82
Górki	54,29	8,57	37,14	25,71	26,32	11,43	0,00	5,71	8,57	0,94
Hilarów	65,45	16,36	18,18	16,36	25,00	0,00	5,45	0,00	7,27	2,19
Janów	66,73	18,59	14,68	5,02	5,57	2,04	1,67	0,93	8,18	1,98

Konary	64,06	18,44	17,50	4,38	5,37	2,19	1,25	0,63	11,25	3,13
Kromnów	60,95	25,24	13,81	19,52	27,34	5,71	4,76	0,95	7,14	1,86
Lasocin	55,45	14,55	30,00	18,18	26,23	0,91	2,73	1,82	8,18	1,11
Łasice	58,44	19,48	22,08	11,69	24,44	5,19	0,00	7,79	7,79	1,39
Malanowo	62,41	18,80	18,80	9,02	6,02	7,52	0,75	1,50	12,78	1,67
Miszory	61,96	19,02	19,02	11,41	11,40	8,70	4,35	0,00	5,43	1,80
Nowa Wieś Ślądów	63,46	15,38	21,15	7,69	9,09	0,00	7,69	0,00	7,69	2,62
Olszowiec	70,00	5,00	25,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11,67	1,25
Piaski Duchowne	63,16	10,53	26,32	2,63	0,00	0,00	2,63	0,00	7,89	0,58
Piaski Królewskie	66,67	0,00	33,33	100,00	100,00	0,00	33,33	0,00	0,00	1,02
Plecewice	63,75	21,71	14,54	4,58	4,38	1,79	1,79	1,00	10,56	3,16
Przęsławice	51,93	19,31	28,76	15,88	20,66	6,44	2,15	1,29	3,00	1,27
Sianno	51,25	22,50	26,25	20,00	24,39	1,25	1,25	2,50	3,75	1,09
Ślądów	60,46	17,35	22,19	15,05	19,83	2,55	6,38	1,53	5,61	1,57
Tułowice	65,69	13,07	21,24	12,75	13,43	4,25	5,56	1,31	10,13	2,13
Wilcze Śladowskie	20,69	67,24	12,07	0,00	0,00	0,00	0,00	1,72	5,17	1,96
Wilcze Tułowskie	73,91	4,35	21,74	47,83	64,71	39,13	34,78	4,35	8,70	1,98
Wólka Smolana	60,57	19,43	20,00	14,86	24,53	5,71	6,29	3,43	9,14	1,87
Gmina Brochów	61,41	19,17	19,42	11,16	14,06	4,10	3,50	1,41	8,52	1,84

źródło: opracowanie własne

wartość niekorzystna
wartość korzystna

Tabela 19. Wskaźniki syntetyczne dla miejscowości Gminy Brochów

miejsowość	liczba wskaźników	powierzchnia [ha]	udział powierzchni [%]	liczba ludności	udział ludności [%]
Andrzejów	3	74,7661	0,63	21	0,49
Brochocin	3	107,1223	0,90	46	1,06
Brochów	6	333,2481	2,79	457	10,58
Brochów-Kolonia	8	101,8466	0,85	37	0,86
Famulki Brochowskie	5	540,3656	4,52	79	1,83
Famulki Królewskie	7	1 175,7753	9,83	37	0,86
Gorzewnica	3	178,3941	1,49	41	0,95
Górki	6	147,0411	1,23	35	0,81
Hilarów	7	82,0191	0,69	55	1,27
Kromnów	6	1 339,3116	11,20	210	4,86
Lasocin	6	806,9255	6,75	110	2,55
Łasice	6	179,7329	1,50	77	1,78
Malanowo	4	121,2859	1,01	133	3,08
Miszory	6	751,8541	6,29	184	4,26
Nowa Wieś Śladów	4	157,9324	1,32	52	1,20
Piaski Królewskie	7	532,6863	4,45	3	0,07
Przysławice	5	481,3034	4,03	233	5,39
Sianno	5	237,0800	1,98	80	1,85
Śladów	7	1 517,3699	12,69	392	9,07
Tulowice	7	604,7508	5,06	306	7,08
Wilcze Śladowskie	3	98,5825	0,82	58	1,34
Wilcze Tulowskie	9	84,1822	0,70	23	0,53
Wólka Smolana	7	347,8879	2,91	175	4,05

źródło: opracowanie własne

wartość niekorzystna
wartość korzystna

Zgodnie z powyższym zestawieniem miejscowości uznane za zdegradowane zajmują łącznie około:

- 71,46% powierzchni gminy,
- 48,63% mieszkańców gminy.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy należy stwierdzić, że obszary wyznaczone jako zdegradowane charakteryzują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na co wskazuje sumaryczna ilość wskaźników w poszczególnych miejscowościach.

Zgodnie z Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego, po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego należy wskazać obszar do rewitalizacji. Obszar wskazany do rewitalizacji powinien obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego.

Należy jednak pamiętać, iż obszar do rewitalizacji nie powinien być wyznaczany jedynie na podstawie danych ilościowych, pokazujących najbardziej intensywną degradację. Bardzo ważne jest uchwycenie wskaźników jakościowych oraz powiązań funkcjonalnych obszarów. Dlatego też w ramach opracowywania Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 zadbano o przeprowadzenie konsultacji społecznych.

Oprócz wyłożenia dokumentu do wglądu publicznego oraz ankiety, w ramach której każdy mógł wskazać na najważniejsze problemy i działania konieczne do podjęcia, przeprowadzono także spotkania konsultacyjne z mieszkańcami gminy, co pozwoliło na dogłębne zdiagnozowanie problemów i zjawisk kryzysowych na terenie gminy i poszczególnych miejscowości.

Jedną z przeprowadzonych form konsultacji społecznych było spotkanie z mieszkańcami całej Gminy, które pozwoliło na wyjaśnienie istoty rewitalizacji. Spotkania z mieszkańcami odbyły się w dniach 10-19 października 2016 r., podczas corocznych spotkań Wójta Gminy Brochów z mieszkańcami poszczególnych miejscowości. Wzięło w nich udział 216 osób. Spotkanie przeprowadzone zostało w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści poprzez przygotowanie prezentacji multimedialnej. Podczas spotkania mieszkańcy mieli możliwość wypowiedzenia się, co do działań jakie powinien podjąć samorząd w celu zapobiegania zjawiskom kryzysowym i wyjścia z kryzysów w obszarach zdegradowanych oraz które obszary według mieszkańców powinny zostać uznane jako zdegradowane, a następnie wytypowane do rewitalizacji.

Na spotkaniu mieszkańcy wskazali problemy i zadania konieczne do realizacji:

- nieodpowiedni stan obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy (np. zły stan budynku Urzędu Gminy, remiz),
- alkoholizm,
- bezrobocie,
- małe zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne,
- brak miejsc i oferty spędzania wolnego czasu przede wszystkim dla dzieci i osób starszych,
- brak wodociągów w północnej części gminy,
- niedostateczne wykorzystanie OZE, brak środków na wymianę kotłów CO,
- niewystarczająca infrastruktura sportowa
- uboga oferta kulturalna,
- brak kursów dla osób bezrobotnych.

Mieszkańcy zaproponowali również działania jakie należałoby podjąć aby rozwiązać ww. problemy:

- remont i budowa obiektów w których mogliby integrować się mieszkańcy (np. budowa świetlic wiejskich, remonty remiz, budowa nowego urzędu gminy, budowa boisk),
- budowa wodociągów,
- zagospodarowanie wolnych terenów na potrzeby oferty spędzania wolnego czasu i integracji mieszkańców (np. place zabaw, siłownie zewnętrzne) i organizacja spotkań dla osób starszych,
- organizacja wycieczek i wyjazdów,
- wsparcie w wymianie kotłów CO, w instalacji OZE.
- organizację zajęć dla dzieci i osób starszych
- szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych
- poradnictwo prawne dla osób najbardziej potrzebujących
- wyjazdy integracyjne (do kina, teatru itp.) dla różnych grup wiekowych i społecznych
- budowa targowiska
- budowa instalacji odnawialnych źródeł energii
- stworzenie inkubatora przedsiębiorczości
- budowa strefy edukacyjno-rekreacyjnej
- stworzenie miejsca wsparcia dla osób wykluczonych
- zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych

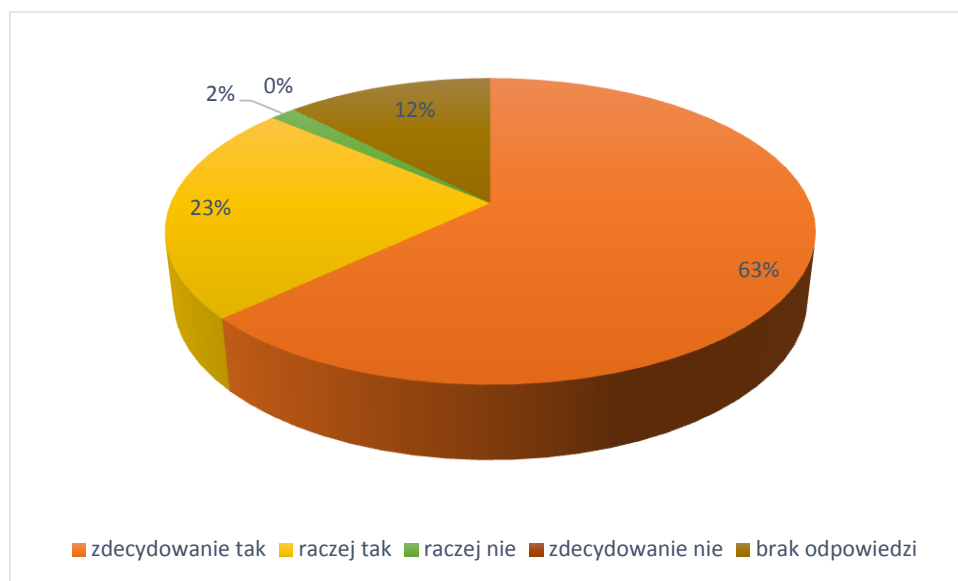
Drugim etapem konsultacji społecznych było przeprowadzenie ankiety. W ankiecie każdy mieszkaniec gminy, chętny do udziału w tworzeniu Programu Rewitalizacji, mógł anonimowo wypowiedzieć się na temat problemów, jakie występują na terenie Gminy Brochów, wskazania obszarów do rewitalizacji. Ankieta została przeprowadzona w dniach 1-31 sierpnia 2016 r.

Ankieta składała się z 12 pytań. Zebrano 65 wypełnionych ankiet, w których udział wzięli mieszkańcy z różnych obrobów. Poniżej przedstawiono wyniki badania ankietowanego.

Pytanie 1. Czy Pana(i) zdaniem Gminie potrzebny jest program ożywienia społeczno-gospodarczego i przestrzenno-środowiskowego w postaci Gminnego Programu Rewitalizacji?

W pierwszym pytaniu zapytano mieszkańców czy gminie potrzebny jest Program Rewitalizacji. Zdecydowana większość mieszkańców udzieliła odpowiedzi twierdzącej. Tylko jeden respondent był przeciwny.

Wykres 14. Potrzeba opracowania programu rewitalizacji.

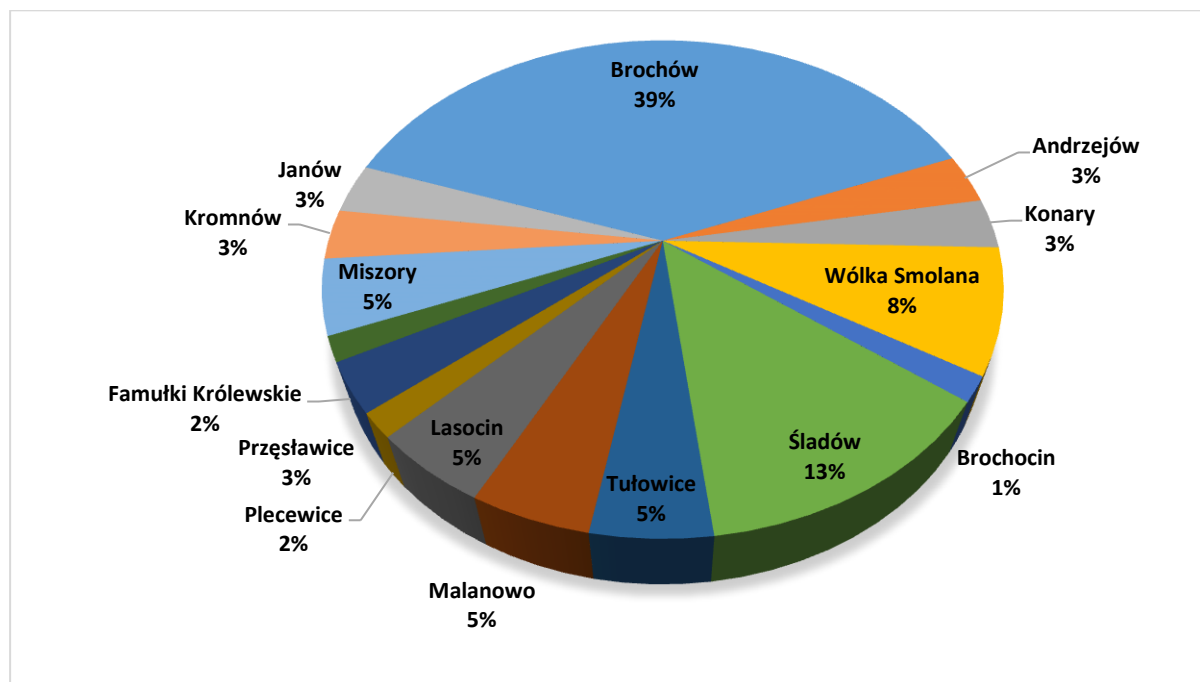

źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 2. Który obszar Gminy jest najbardziej zdegradowany i powinien być Pana(i) zdaniem poddany procesowi rewitalizacji? Proszę określić jego położenie.

W kolejnym pytaniu zapytano mieszkańców o obszary, które powinny być poddane rewitalizacji. Aż 39% ankietowanych wskazało miejscowość Brochów jako obszar zdegradowany, który powinien być poddany rewitalizacji.

Wykres 15. Obszar wskazany przez mieszkańców do rewitalizacji.

źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 3. Proszę określić, jaki jest Pani(a) związek z powyżej wymienionym obszarem.

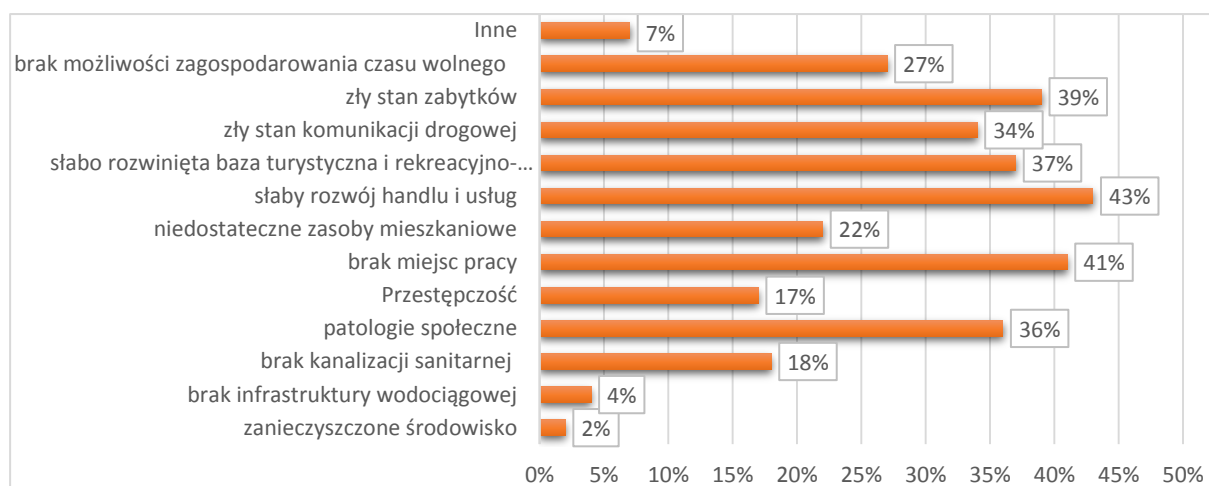
W tym pytaniu mieszkańcy głównie odpowiadali iż jest to ich miejsce zamieszkania.

Pytanie 4. Dlaczego Pana(i) zdaniem ten obszar Gminy Brochów jest zdegradowany?

Według mieszkańców, na najważniejszych czynnikami, które wpływają na to, że obszar zaliczany jest do zdegradowanych są kolejno:

- słaby rozwój handlu i usług,
- brak miejsc pracy.
- zły stan zabytków,
- słabo rozwinięta baza turystyczna i rekreacyjno-wypoczynkowa,
- patologie społeczne

Wykres 16. Powody degradacji terenu

źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 5. Jakie patologie społeczne na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji

Pytanie dotyczyło problemów społecznych. W pytaniu tym wyróżniono trzy podgrupy patologii: patologie indywidualne, rodziny i warunków życia.

Respondentów zapytano, które problemy chcieliby rozwiązać w procesie rewitalizacji. Wśród patologii indywidualnych mieszkańcy najczęściej wskazywali:

- przestępczość (rozboje, agresja, przestępstwa młodocianych, chuligaństwo)
- uzależnienia (narkomania, alkoholizm).

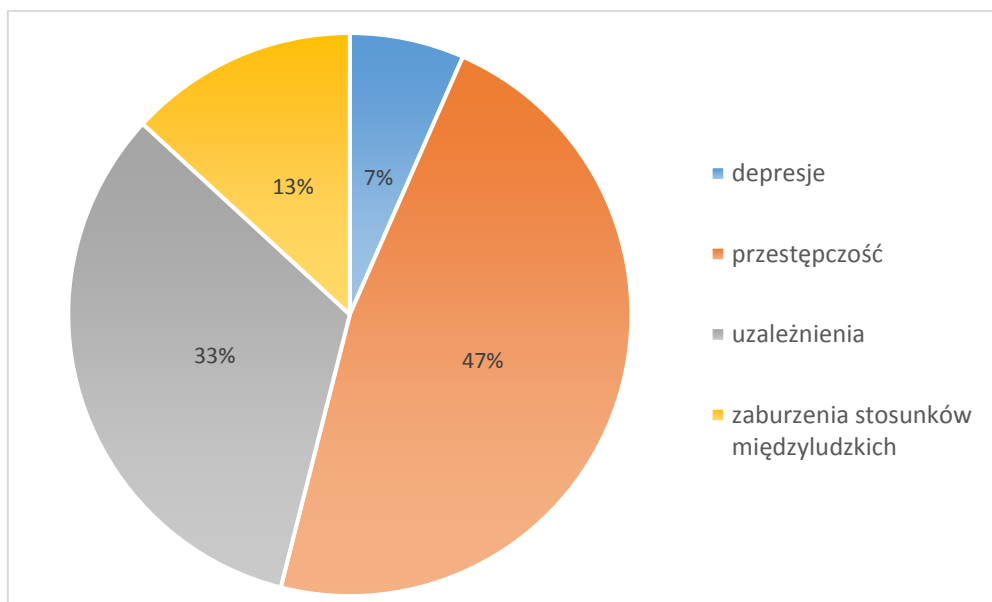
Najczęściej wskazywane odpowiedzi wśród patologii rodziny to:

- osłabienie funkcji wychowawczej rodziny
- rozpad rodziny.

Wśród patologii warunków życia wskazywano na:

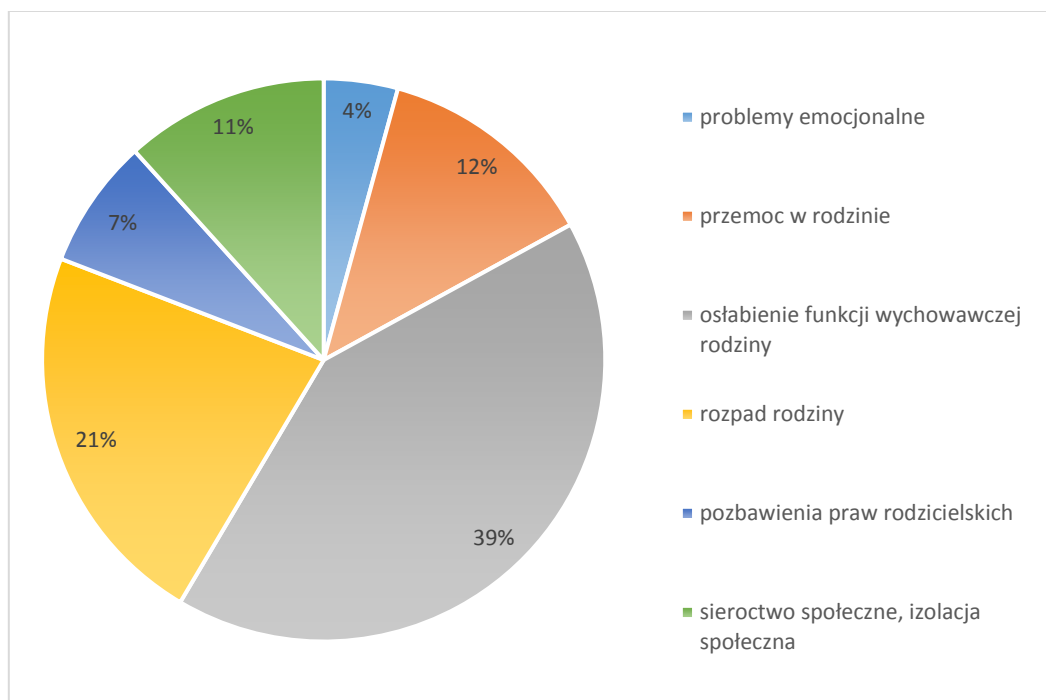
- bezrobocie,
- niski poziom wykształcenia oraz uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,
- brak poczucia bezpieczeństwa wśród społeczeństwa, słaba integracja lokalna.

Wykres 16. Problemy do rozwiązania wśród patologii indywidualnych na terenie obszaru rewitalizacji

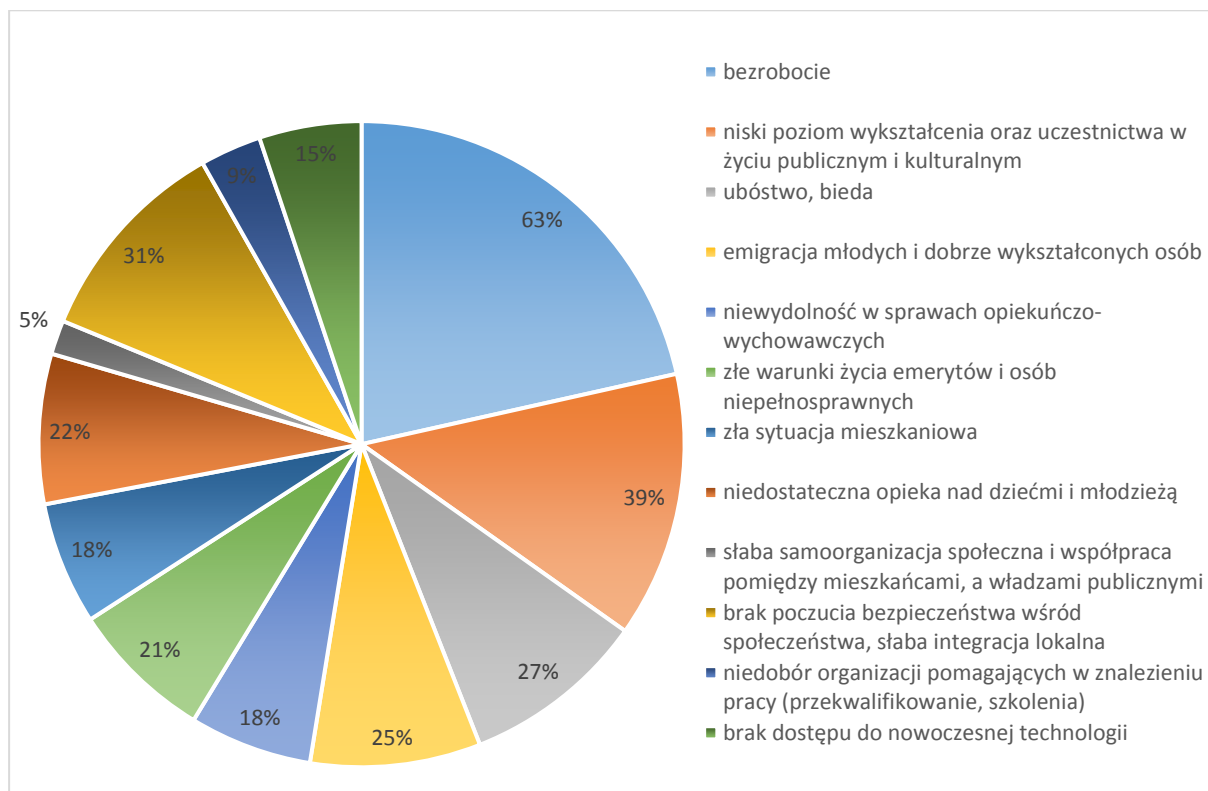
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wykres 17. Problemy do rozwiązania wśród patologii rodziny na terenie obszaru rewitalizacji

źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wykres 18. Problemy do rozwiązania wśród patologii warunków życia na terenie obszaru rewitalizacji

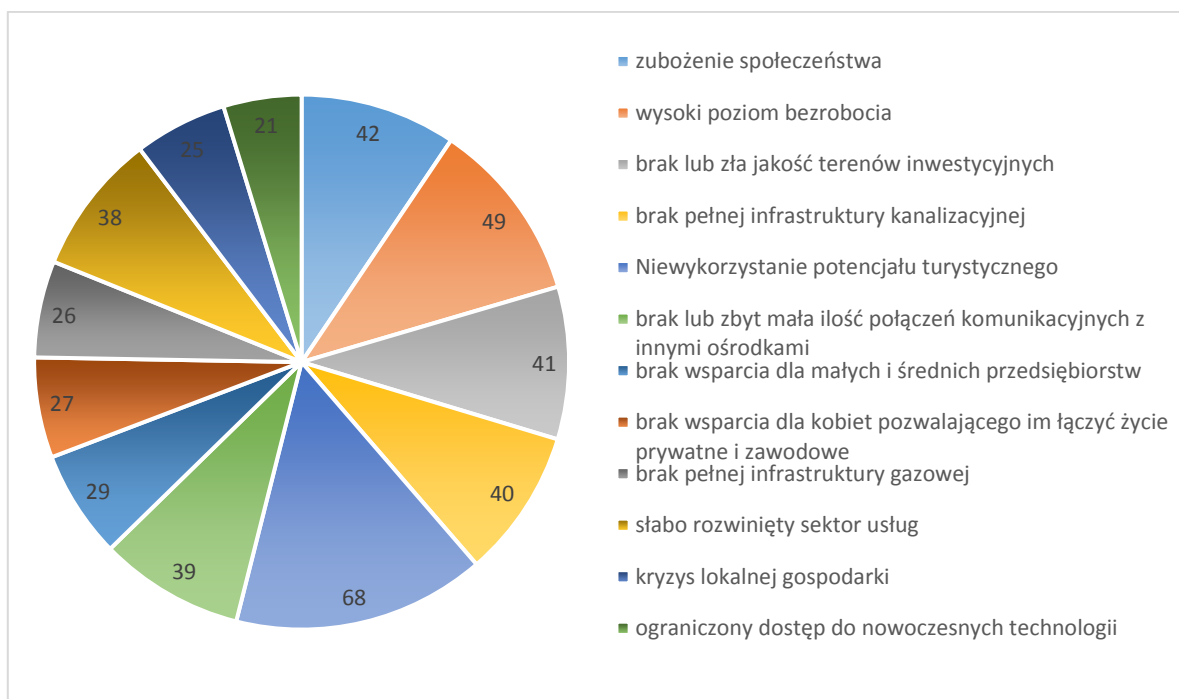
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 6. Jakie problemy gospodarcze na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Kolejne pytanie dotyczyło problemów gospodarczych. Wśród najczęściej udzielanych odpowiedzi znalazły się:

- niewykorzystany potencjał turystyczny,
- bezrobocie,
- zubożenie społeczeństwa,
- brak terenów inwestycyjnych,
- brak pełnej infrastruktury kanalizacyjnej.

Wykres 19. Problemy gospodarcze do rozwiązania na terenie obszaru rewitalizacji

źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wśród pozostałych problemów gospodarczych znalazły się:

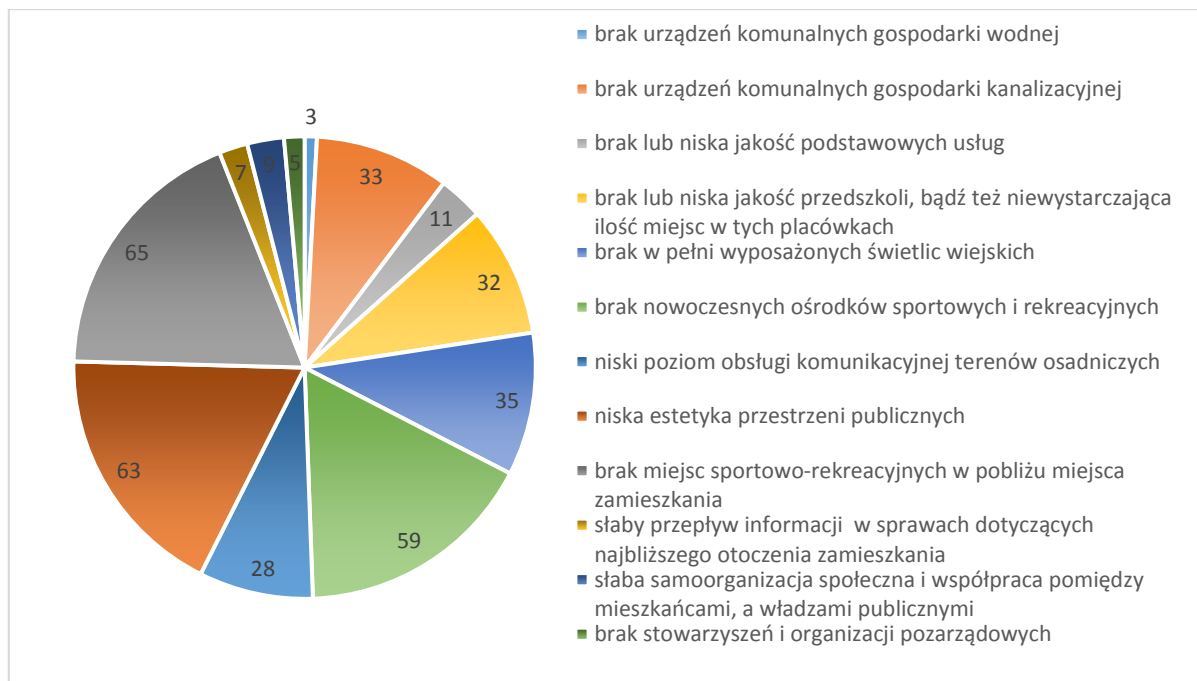
- niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców
- niski poziom innowacyjności przedsiębiorstw
- słaba kondycja finansowa i niska aktywność małych i średnich przedsiębiorstw
- brak odpowiedniej gospodarki związanej z odpadami
- brak pełnej infrastruktury wodociągowej
- niewystarczająca ilość i niski standard mieszkań komunalnych
- utrudnione wejście na lokalny rynek nowych podmiotów gospodarczych
- niedostateczny poziom wsparcia w zakresie doradztwa inwestycyjnego, działalności eksperckiej oraz usług finansowych.

Pytanie 7. Jakie problemy przestrzenno-funkcjonalne na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Następne pytanie dotyczyło sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Wśród problemów przestrzenno-funkcjonalnych, mieszkańcy wskazali:

- brak miejsc sportowo-rekreacyjnych,
- niską estetykę przestrzeni publicznych,
- brak nowoczesnych ośrodków sportowych,
- brak w pełni wyposażonych świetlic wiejskich
- brak urządzeń gospodarki kanalizacyjnej.

Wykres 20. Problemy przestrzenno-funkcjonalne do rozwiązania na terenie obszaru rewitalizacji

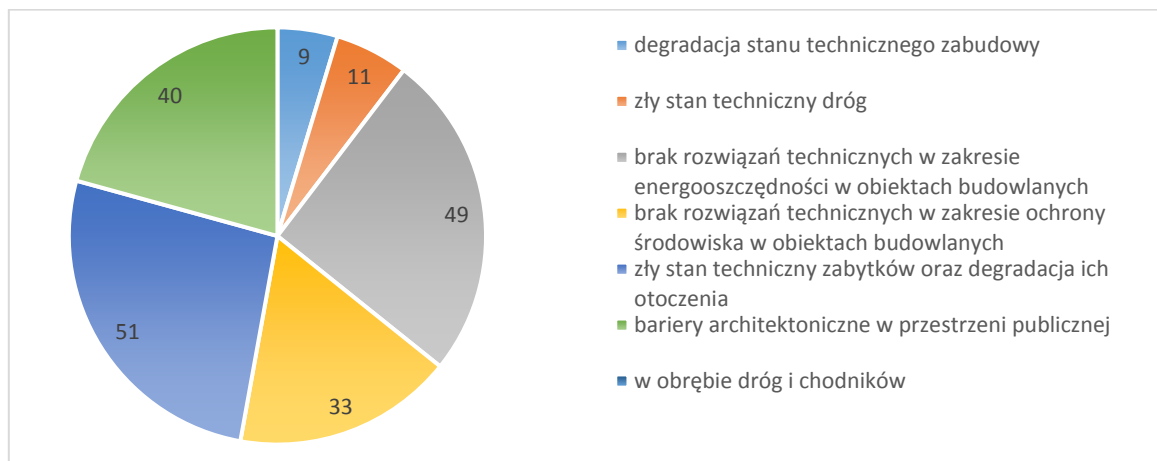
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 8. Jakie skutki problemów technicznych na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Ósme pytanie dotyczyło sfery technicznej. Zapytano respondentów jakie skutki problemów technicznych należy rozwiązać na obszarze rewitalizacji. Wśród najczęściej pojawiających się odpowiedzi znalazły się:

- zły stan techniczny zabytków oraz degradacja otoczenia,
- brak rozwiązań w zakresie energooszczędności w obiektach budowlanych
- bariery architektoniczne w przestrzeni publicznej.

Wykres 20. Skutki problemów technicznych do rozwiązania na terenie obszaru rewitalizacji

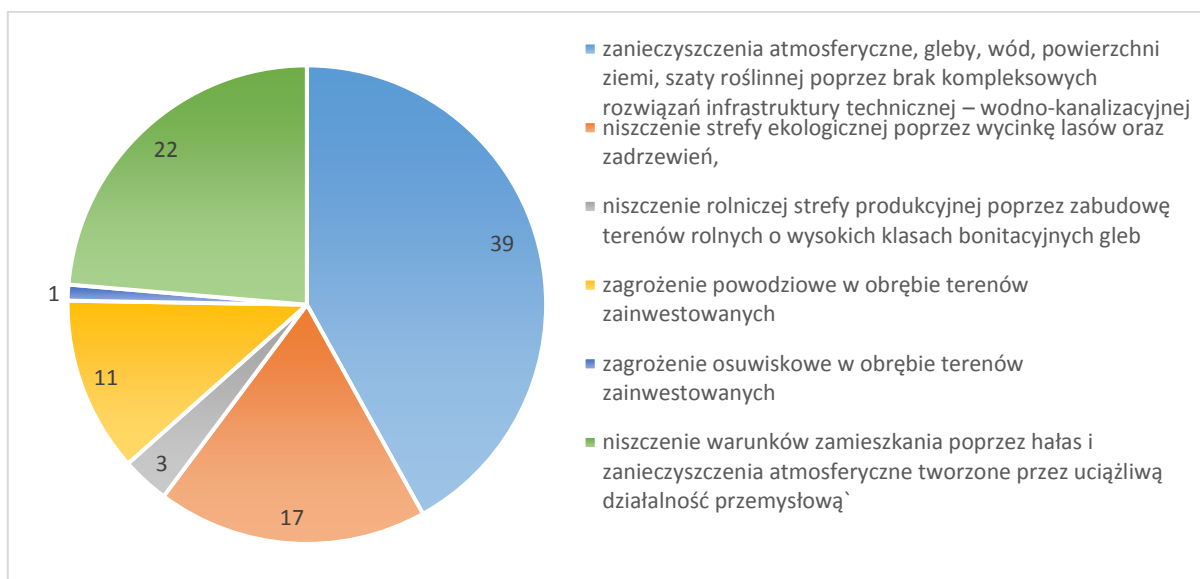
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 9. Jakie problemy środowiskowe na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?

Następne pytanie dotyczyło problemów środowiskowych. Jako najważniejsze mieszkańcy dostrzegli kolejno:

- zanieczyszczenia atmosferyczne,
- niszczenie warunków zamieszkania poprzez hałas i zanieczyszczenia
- niszczenie strefy ekologicznej.

Wykres 21. Problemy środowiskowe do rozwiązania na terenie obszaru rewitalizacji

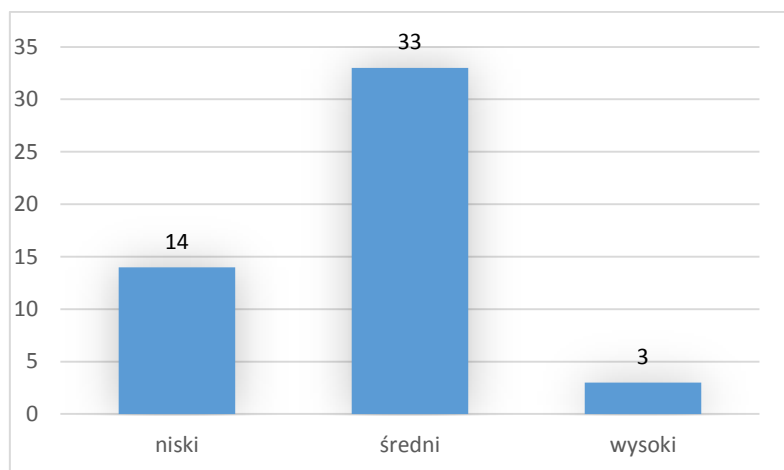
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 10. Jak Państwo oceniają stan zagospodarowania przestrzennego Gminy Brochów?

W pytaniu tym respondenci mieli do wyboru trzy odpowiedzi przedstawiający poziom stanu zagospodarowania przestrzennego gminy: niski, średni i wysoki. Zadano w nim 5 pytań dodatkowych. Wyniki przedstawiono na załączonych poniżej wykresach.

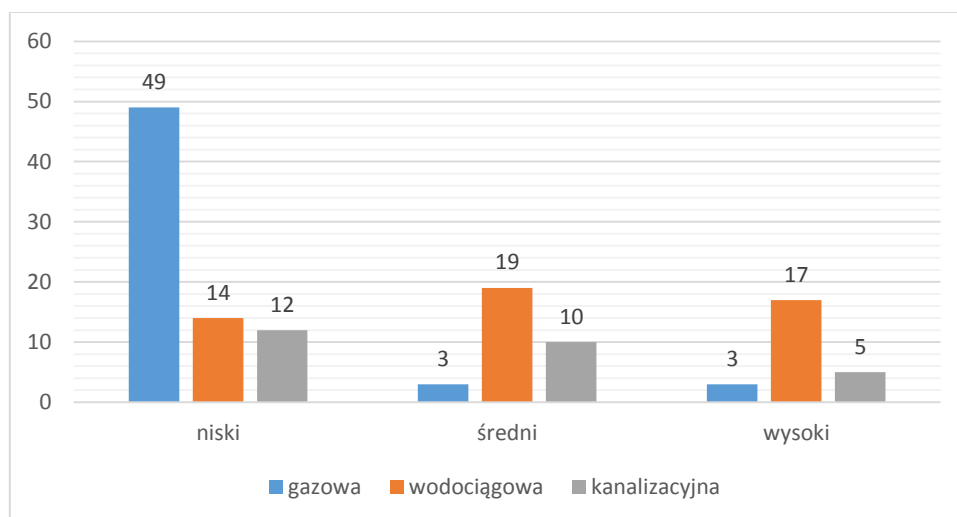
1. Poziom wyposażenia w usługi użyteczności publicznej (administracji, oświaty, zdrowia i opieki społecznej, sportu i rekreacji, bankowości itp.)
2. Poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną:
 - a) gazową
 - b) wodociągową
 - c) kanalizacyjną
3. Poziom dostępności komunikacyjnej i dróg publicznych
4. Poziom warunków osadniczych – pracy, zamieszkania, rekreacji
5. Poziom warunków środowiskowych – estetyki zabudowy właściwej dla charakteru gminy i uwarunkowań regionalnych

Wykres 22. Poziom wyposażenia w usługi użyteczności publicznej

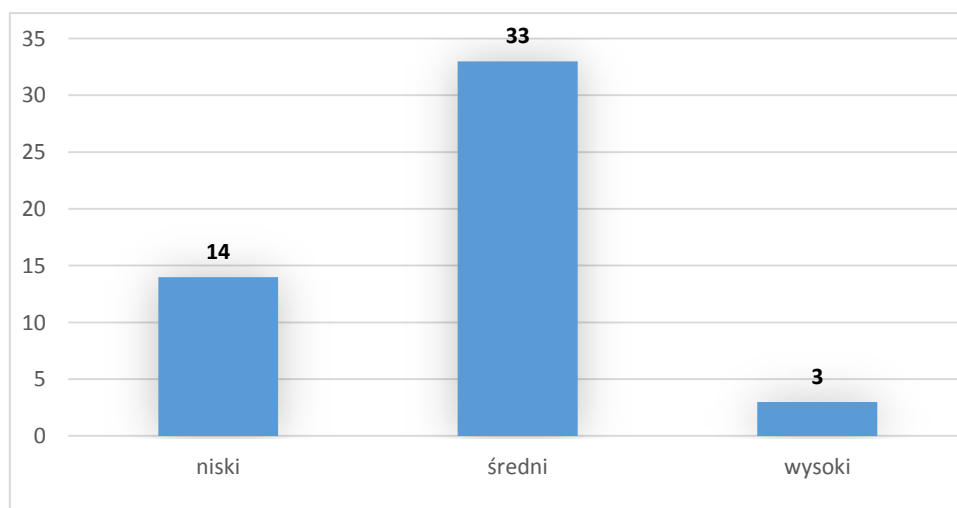
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wykres 23. Poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną

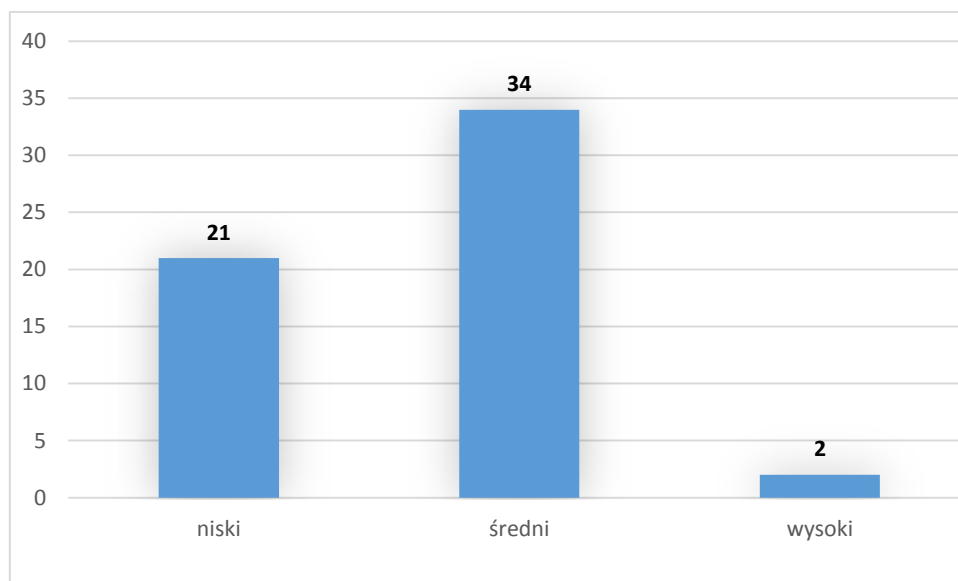
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wykres 24. Poziom dostępności komunikacyjnej i dróg publicznych

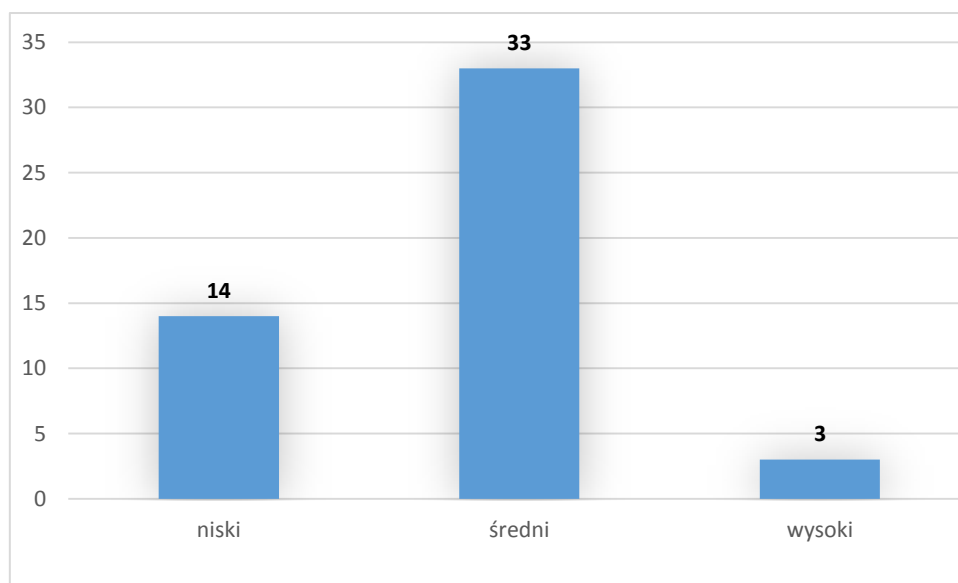
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wykres 25. Poziom warunków osadniczych

źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wykres 26. Poziom warunków środowiskowych

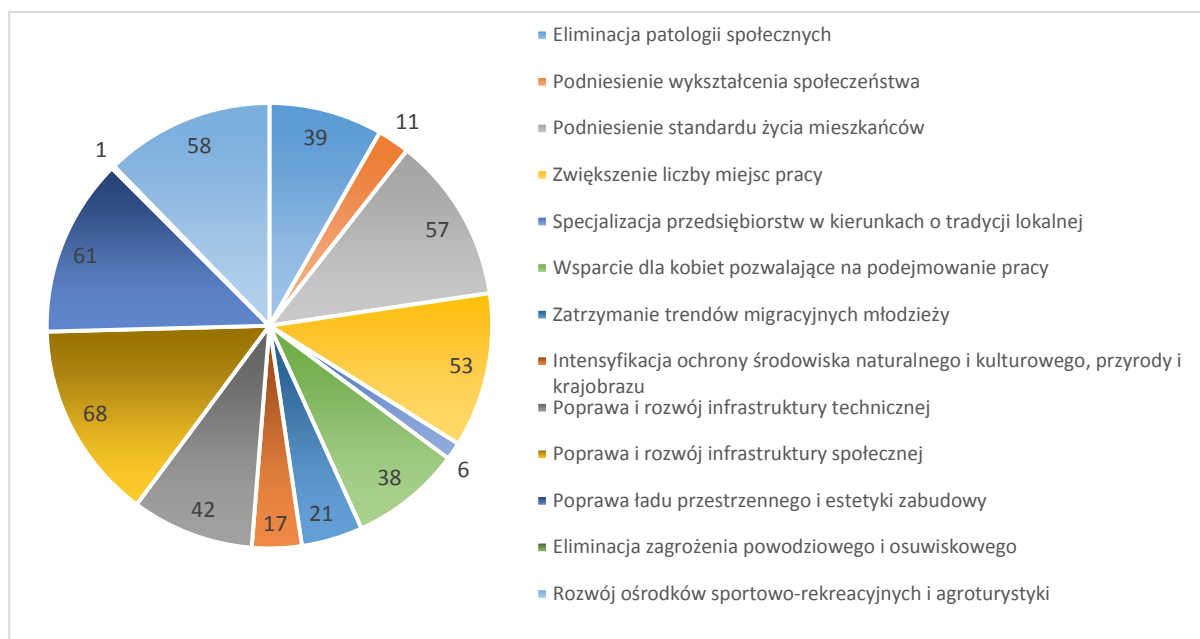
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 11. Jakie najważniejsze cele (efekty) według Pana(i) powinny zostać osiągnięte w wyniku procesu rewitalizacji (ożywienia społeczno-gospodarczego)?

W pytaniu tym zapytano mieszkańców o efekty jakie powinny zostać osiągnięte w wyniku procesu rewitalizacji. Najczęściej podawanymi odpowiedziami były:

- poprawa i rozwój infrastruktury społecznej,
- poprawa ładu przestrzennego,
- rozwój ośrodków sportowo-rekreacyjnych i agroturystyki,
- podniesienie standardu życia mieszkańców, zwiększenie liczby miejsc pracy
- poprawa i rozwój infrastruktury technicznej

Wykres 27. Efekty do osiągnięcia w procesie rewitalizacji

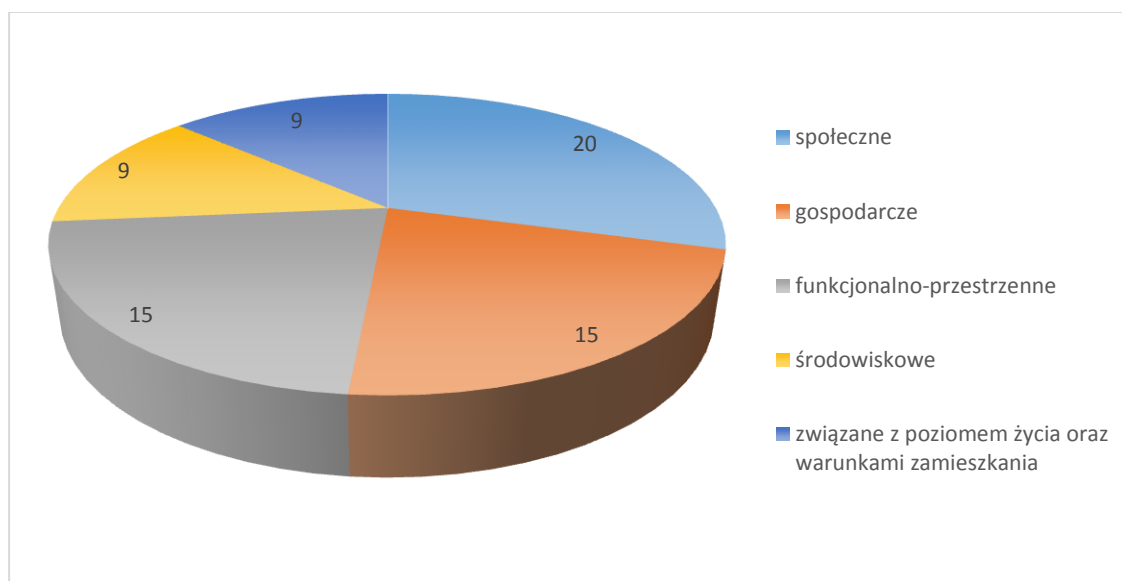

źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Pytanie 12. Który z wymienionych powyżej problemów ze wskazaniem na położenie w określonej miejscowości (lub jej części) Pana(i) zdaniem powinien być poddany procesowi rewitalizacji w pierwszej kolejności?

Ostatnie pytanie jakie zadano respondentom dotyczyło kolejności działań w procesie rewitalizacji. Zapytano, które problemy powinny zostać rozwiązane jako pierwsze. Wyniki były bardzo do siebie zbliżone, jednak mieszkańcy uznali, że najważniejsze do rozwiązania są problemy społeczne, a w dalszej kolejności gospodarcze i funkcjonalno-przestrzenne.

Wykres 28. Kolejność problemów do rozwiązania w procesie rewitalizacji

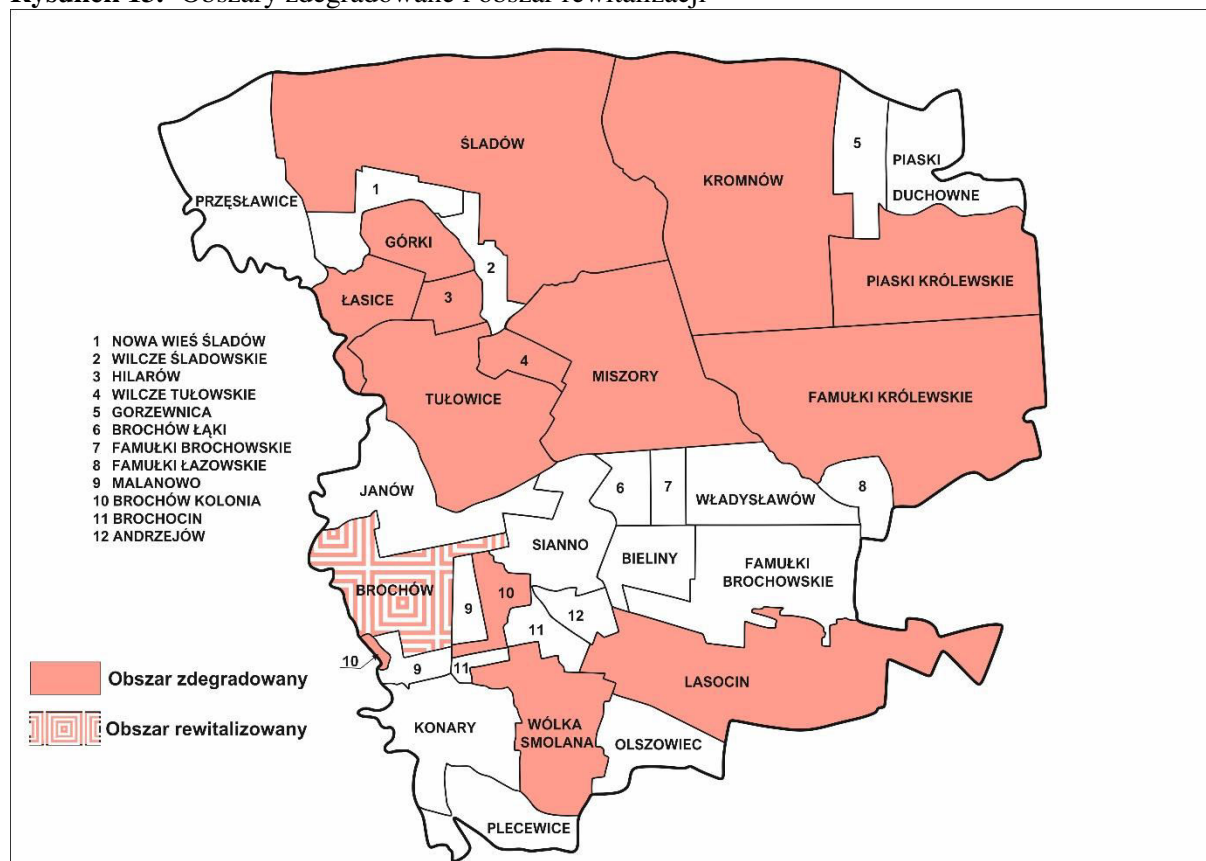
źródło: opracowanie własne na podstawie ankietyzacji

Wskazane przez mieszkańców odpowiedzi ukazały najistotniejsze problemy występujące na terenie Gminy Brochów i pozwoliły na pełne przeprowadzenie diagnozy całej Gminy, jak i poszczególnych miejscowości. Spotkania, a także wyniki badania ankietowego uzupełniły dane statystyczne, co pozwoliło na określenie głównych problemów na terenie Gminy i ustalenie, gdzie występuje ich największa koncentracja.

Biorąc pod uwagę koncentrację negatywnych zjawisk oraz potrzeby i możliwości finansowe Gminy Brochów, jako obszar rewitalizacji wyznacza się miejscowość Brochów. Jest to miejscowość o największej liczbie mieszkańców, którzy korzystają z pomocy społecznej. Brochów, jako centrum życia społecznego i administracyjnego gminy, ma największy potencjał do realizacji przedsięwzięć na rzecz mieszkańców z terenów rewitalizowanych i zdegradowanych. Wystarczające zaplecze techniczne pozwala na realizację zadań rewitalizacyjnych, zorganizowana komunikacja publiczna sprawia, że mieszkańcy najbardziej oddalonych miejscowości gminy mogą dotrzeć do Brochowa. To właśnie w Brochowie koncentrują się wszystkie podstawowe usługi społeczne i administracyjne niezbędne w życiu mieszkańców (urząd gminy, szkoła, przychodnia, sklepy i zakłady usługowe, kościół). Obszar rewitalizacji obejmuje łącznie około 333 ha tj. około 2,8% powierzchni Gminy Brochów oraz jest zamieszkały przez 457 mieszkańców tj. około 10,6% mieszkańców Gminy Brochów. Reasumując obszar wyznaczony do rewitalizacji nie obejmuje terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Na rysunku 13 przedstawiono układ obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji.

Rysunek 13. Obszary zdegradowane i obszar rewitalizacji

źródło: opracowanie własne

2.8. Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych

Miejscowość wytypowana do rewitalizacji – Brochów położona jest w południowo-zachodniej części Gminy Brochów. Stanowi ona siedzibę władz samorządowych oraz jest swoistym centrum życia mieszkańców. To tutaj koncentrują się wszystkie podstawowe usługi społeczne i administracyjne (urząd gminy, szkoła, przychodnia, sklepy i zakłady usługowe). Miejscowość zamieszkuje 457 osób, co stanowi 10,6% ludności Gminy Brochów.

Poniższa tabela prezentuje analizowane wskaźniki, charakteryzujące miejscowość Brochów.

Tabela 20. Wskaźniki charakteryzujące miejscowość Brochów

sfera	wskaźnik	Brochów	Gmina Brochów
SPOŁECZNA	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze	59,74	61,41
	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	22,32	19,17
	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	17,94	19,42
	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	12,25	11,16
	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	19,05	14,06
	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	6,56	4,10
	Udział osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	5,25	3,50
	Udział popełnionych przestępstw w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	1,75	1,41
GOSPODARCZA	Udział prywatnych podmiotów gospodarki narodowej w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze	9,19	8,52

źródło: opracowanie własne

Pod względem udziału osób w ekonomicznych grupach wiekowych, sytuacja na terenie sołectwa prezentuje się korzystnie. Zgodnie z tabelą 20, udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Brochowa jest niższy, niż średnia charakteryzująca gminę, zaś udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest wyższy niż średnia dla gminy. Dane te świadczą o tym, że w odróżnieniu do wartości charakteryzujących całą gminę Brochów, na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji nie występuje problem starzenia się społeczeństwa. Dzięki temu wzrośnie atrakcyjność mieszkaniowa niniejszego terenu, co przełoży się na wzrost liczby mieszkańców Gminy, a co za tym idzie na wzrost jej dochodów i możliwości inwestycyjnych.

Znacznie gorzej przedstawia się kwestia bezrobocia. Na terenie gminy obecnie istnieją cztery zakłady pracy zatrudniające mieszkańców gminy. Niedawna upadłość Przedsiębiorstwa Ceramiki Budowlanej Plecewice S.A. dodatkowo pogorszyła sytuację. Bez pracy znalazło się wiele osób, zwłaszcza w wieku 50+, które do dziś nie mogą znaleźć zatrudnienia. Stan ten potwierdza wskaźnik udziału osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem na danym terenie, który dla miejscowości Brochów jest wyższy niż średnia dla całej gminy.

Bezrobocie prowadzi do kolejnych niepokojących zjawisk społecznych (tj. ubóstwa, dysfunkcji społecznych, przestępczości czy uzależnień). Konieczne jest zatem podjęcie działań, zmierzających do ograniczenia bezrobocia (szkolenia, staże, praktyki itp.). Aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do zmniejszenia liczby mieszkańców dotkniętych ubóstwem i innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi. Przełoży się to z kolei na spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz ograniczenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, których odzwierciedleniem są wskaźniki w sferze społecznej przyjmując na terenie miejscowości Brochów wartości mniej korzystne niż średnia wartość dla gminy tj.:

- ✓ udział osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze,
- ✓ udział osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze
- ✓ udział osób objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
- ✓ udział osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze
- ✓ udział popełnionych przestępstw w ogólnej liczbie mieszkańców na danym obszarze.

Problemy w sferze społecznej, przekładają się również na sytuację w sferze technicznej. Zła kondycja ekonomiczna oraz nieodpowiednie warunki mieszkaniowe powodują izolację społeczną, bierność mieszkańców w życiu społecznym oraz problemy w relacjach rodzinnych. Wiele budynków mieszkalnych i gospodarczych na terenie wsi Brochów nadal

ma pokrycia dachowe wykonane z eternitu, który zawiera szkodliwy azbest. Ponadto brakuje miejsc do aktywnego spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu oraz integrowania się społeczności, a także miejsca gdzie skupiać mogłyby się organizacje i stowarzyszenia społeczne.

Władze samorządowe z tą właśnie myślą postanowiły powołać do życia i utworzyć Gminne Centrum Usług Społecznych. W budynku obecnego ośrodka zdrowia powstaną pomieszczenia dla klubu sportowego oraz organizacji i stowarzyszeń pozarządowych, a także sala konferencyjno-wykładowa. Budynek zostanie dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Termomodernizacja budynku oraz instalacja odnawialnych źródeł energii przyczynią się do zwiększenia efektywności energetycznej oraz ograniczenie emisji CO₂, co wpłynie na poprawę jakości powietrza na terenie Gminy oraz na zdrowie i życie wszystkich mieszkańców. W budynku będą odbywać się szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych, prowadzone będzie doradztwo zawodowe oraz bezpłatna pomoc prawna, zapewnione zostanie wsparcie dla osób chcących prowadzić własną działalność gospodarczą, organizowane będą spotkania dla osób starszych. Wokół budynku zostanie utworzona strefa edukacyjno-rekreacyjna, która umożliwi aktywne spędzanie czasu wolnego, co znacząco przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców i ich integrację. Stworzona zostanie wielofunkcyjna przestrzeń wiejska, w której zostanie wydzielona strefa edukacyjno-rekreacyjna wraz z placem zabaw, miejscem do gry w bule oraz siłownią zewnętrzną.

Problemy w sferze technicznej nawarstwiają się i powodują utrwalanie sytuacji kryzysowej w sferze środowiskowej. Zaleganie wyrobów zawierających azbest oraz niewykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, a także zużycie paliw konwencjonalnych do ogrzewania budynków, wpływa niekorzystnie na jakość środowiska. Duża ilość zużywanego paliwa opałowego przekłada się na zwiększoną ilość emitowanych do powietrza zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, a to z kolei pogłębia zjawisko niskiej emisji na terenie rewitalizowanym. Niniejsze uwarunkowania niosą za sobą negatywne skutki dla życia i zdrowie mieszkańców Brochowa.

Problemy w sferze środowiskowej powodują także sytuację kryzysową w sferze gospodarczej. Zanieczyszczenie środowiska ogranicza możliwości otwierania gospodarstw agroturystycznych, co wpływa na wzrost bezrobocia. Położenie Brochowa w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego oraz w pobliżu obszarów Natura 2000 ogranicza możliwość sytuowania w nim dużych zakładów przemysłowych, a co za tym idzie brak rozwoju gospodarczego i nasilanie się bezrobocia, co powoduje nawarstwianie się kolejnych problemów społecznych.

Zjawiska kryzysowe występujące we wsi Brochów są ze sobą ściśle powiązane, a występowanie jednego, powoduje utrwalanie się i występowanie problemów w innych sferach.

3. PLANOWANY EFEKT REWITALIZACJI

Wizja stanowi opis docelowego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie 2023 roku. Określa stan, do którego dążyć będzie cała wspólnota gminy, tj. władze samorządowe oraz ich partnerzy, wykorzystując możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu.

W przypadku programu rewitalizacji wizja stanowi opis oczekiwanego stanu na obszarze rewitalizacji w wyniku zrealizowanych zadań. W związku z tym wizję obszaru rewitalizowanego określono następująco:

Brochów jako miejsce zaktywizowane społecznie o wysokiej jakości życia z rozwiniętymi usługami społeczno-kulturalnymi.

Tak sformułowana wizja zostanie zrealizowana przez dwa główne cele strategiczne oraz odpowiadające im kierunki działań i konkretne zadania. Należy zaznaczyć, że zaplanowane do realizacji zadania stanowią także odpowiedź na zgłoszone przez mieszkańców potrzeby.

Tabela 21. Cele, kierunki i zadania rewitalizacyjne

cel	kierunek	zadanie
Ograniczenie skali wykluczenia i problemów społecznych	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych, doradztwo zawodowe dla osób nieaktywnych zawodowo
		zajęcia kulturalne, edukacyjno-rekreacyjne dla różnych grup wiekowych i społecznych
		nieodpłatne doradztwo prawne
		utworzenie inkubatora przedsiębiorczości
		prowadzenie projektów profilaktycznych dla osób uzależnionych bądź zagrożonych uzależnieniem
Dostosowanie infrastruktury społecznej i technicznej w celu niwelacji zjawisk kryzysowych.	Rozwój infrastruktury społeczno-technicznej	adaptacja budynku byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych
		zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej
		ochrona powietrza poprzez wymianę kotłów CO, budowę instalacji OZE
		wsparcie w usuwaniu wyrobów zawierających azbest
		organizacja targowiska wiejskiego

źródło: opracowanie własne

4. CELE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ MAJĄCE NA CELU ELIMINACJĘ LUB OGRANICZENIE NEGATYWNYCH ZJAWISK

4.1. Cel strategiczny 1.: Ograniczenie skali wykluczenia i problemów społecznych

Do najważniejszych problemów społecznych na obszarach rewitalizowanych i zdegradowanych zalicza się: bezrobocie, ubóstwo, długotrwałą lub ciężką chorobę, problemy wieku podeszłego, uzależnienia, niepełnosprawność. Mają one istotny wpływ na funkcjonowanie rodzin, kształtowanie postaw najmłodszych ich członków oraz integrację międzypokoleniową.

W ramach pierwszego celu strategicznego zaplanowano działania prowadzące do ograniczenia skali bezrobocia, które jest głównym problemem mieszkańców obszarów rewitalizacji i zdegradowanych. Bezrobocie generuje również inne problemy społeczne.

W programie zaplanowano działania szkoleniowe i aktywizujące osoby bezrobotne oraz doradztwo zawodowe. Zakłada się że poprzez zwiększenie kwalifikacji zawodowych i społecznych osób bezrobotnych ograniczona zostanie skala bezrobocia na danym terenie, ale również inne problemy bezpośrednio z nim powiązane. Aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do ograniczenia negatywnych zjawisk takich jak ubóstwo, uzależnienia, przestępczość. Przyczyni się do budowania pozytywnych więzi rodzinnych i społecznych. Zwiększenie kwalifikacji zawodowych, a co za tym idzie podjęcie zatrudnienia poprawi sytuację ekonomiczną osób aktywizowanych i ich rodzin. Wyższe dochody gospodarstw domowych spowodują, że mieszkańcy chętniej będą podejmować działania modernizacyjne i remontowe swoich mieszkań, co wpłynie na poprawę warunków mieszkaniowych i jakości środowiska. Ograniczenie liczby osób bezrobotnych wpłynie również na zmniejszenie liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Mając na celu ograniczanie problemów społecznych na terenie rewitalizowanym oprócz działań aktywizujących osoby bezrobotne zaplanowano również pomoc w postaci możliwości skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej.

Projekt zakłada również utworzenie inkubatora przedsiębiorczości którego celem jest kompleksowe wsparcie osób zainteresowanych prowadzeniem własnej działalności oraz wsparcie i wzmocnienie potencjału sektora ekonomii społecznej, a przede wszystkim wsparcie osób zainteresowanych działaniami i zatrudnieniem w sektorze ekonomii społecznej.

Problemem na terenie rewitalizowanym oraz na obszarach zdegradowanych są uzależnienia, dlatego w programie zaplanowano prowadzenie projektów profilaktycznych. Projekty będą miały na celu promowanie zdrowego stylu życia, podniesienie świadomości społecznej w zakresie problemów alkoholowych oraz problemu narkomanii wśród całej społeczności na danym obszarze, ale zwłaszcza wśród młodzieży. Planowane jest prowadzenie lokalnych i udział w ponadlokalnych kampaniach informacyjno-edukacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i przemocy w rodzinie (np. konferencje, spotkania, festyny, zawody sportowe). Działania te będą miały na celu edukację publiczną na temat działania alkoholu na organizm i

ryzyka szkód, wynikających z różnych wzorów spożywania alkoholu. W ramach zadania planowane jest wdrażanie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, oraz działania zmierzające do aktywizacji zawodowej i społecznej osób uzależnionych od alkoholu po zakończeniu leczenia odwykowego.

Zaplanowano również zajęcia kulturalne, edukacyjno-rekreacyjne dla różnych grup wiekowych i społecznych (warsztaty, spotkania integracyjne, wspólne seanse filmowe), mające na celu aktywizację społeczną mieszkańców i ich integrację.

Wszystkie działania przewidziane w ramach programu rewitalizacji będą kierowane przede wszystkim do mieszkańców terenów rewitalizacji i z obszarów zdegradowanych. W celu zapewnienia mieszkańcom tych obszarów możliwości wzięcia udziału w szkoleniach i warsztatach zostanie zapewniony dojazd do miejsca realizacji zadania.

4.2. Cel strategiczny 2.: Dostosowanie infrastruktury społecznej i technicznej w celu niwelacji zjawisk kryzysowych

W ramach drugiego celu strategicznego zaplanowano działania zmierzające do poprawy i rozwoju nieodpowiedniej infrastruktury społecznej i technicznej. Jest to drugi główny problem zidentyfikowany na rewitalizowanym obszarze.

Pierwszym z działań rewitalizacyjnych jest przekształcenie i adaptacja budynku ośrodka zdrowia w Brochowie (który zostanie przeniesiony do nowego budynku) na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych. Niniejsze przedsięwzięcie zapewni mieszkańcom wysoką jakość usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz promocję i wsparcie organizacji pozarządowych co przyczyni się do polepszenia warunków życia mieszkańców, a pośrednio może wpłynąć na włączenie społeczne i zaangażowanie osób wykluczonych społecznie w życie publiczne. W budynku powstaną pomieszczenia dla klubu sportowego oraz organizacji i stowarzyszeń pozarządowych, sala konferencyjno-szkoleniowa, a także utworzony zostanie inkubator przedsiębiorczości. Osoby bezrobotne będą miały okazję zdobyć nową wiedzę i przekwalifikować się. Przyczyni się to do zmniejszenia ubóstwa i innych niekorzystnych zjawisk.

Budynek zostanie dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością (m.in. winda, podjazdy, obniżone blaty w punkcie obsługi mieszkańców itp.). Powstała sala konferencyjno-szkoleniowa będzie służyć podnoszeniu kompetencji społecznych, kulturalnych i zawodowych wśród mieszkańców. Zostaną zatem podjęte działania, zmierzające do ograniczenia bezrobocia poprzez szkolenia staże i praktyki organizowane w planowanym obiekcie. Aktywizacja osób bezrobotnych przyczyni się do zmniejszenia liczby mieszkańców dotkniętych ubóstwem i innymi zjawiskami społecznymi. Przełoży się to z kolei na spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. Przedmiotowa inwestycja będzie miała także pozytywny wpływ na środowisko naturalne. Termomodernizacja budynku oraz instalacja odnawialnych źródeł energii przyczynią się do zwiększenia efektywności energetycznej oraz ograniczenie emisji CO₂, co bezpośrednio wpłynie na poprawę jakości powietrza na terenie Gminy, a także na zdrowie i życie wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Teren wokół budynku zostanie zagospodarowany, co będzie polegało na zapewnieniu niezbędnej

infrastruktury towarzyszącej, tj., parkingów, terenów zieleni urządzonej, ciągów komunikacyjnych oraz małej architektury.

Drugim z działań rewitalizacyjnych jest zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej jako odpowiedź na istniejące problemy społeczne i stworzenie spójnego obszaru, miejsca pozbawionego barier, wykorzystywanego przez wszystkie grupy mieszkańców jako przestrzeń na cele społeczne, kulturalne, edukacyjne, sportowe, turystyczne oraz związane z ochroną zdrowia i rekreacją. Zagospodarowana przestrzeń pomiędzy planowanym Gminnym Centrum Usług Społecznych, a nowo powstałym Gminnym Centrum Medycznym umożliwi aktywne spędzanie czasu wolnego, co wpłynie na jakość życia mieszkańców, ich integrację, a przede wszystkim na zdrowie. W wyniku tego działania rewitalizacyjnego stworzona zostanie wielofunkcyjna przestrzeń wiejska, w której zostanie wydzielona strefa edukacyjno-rekreacyjna w skład której będą wchodziły strefa relaksu, strefa odpoczynku, a to wszystko połączone strefą bezpieczeństwa tj. ciągami komunikacyjnymi dostosowanymi dla osób niepełnosprawnych.

W strefie relaksu usytuowane będzie sezonowe kino plenerowe wykorzystujące zachodnią ścianę Gminnego Centrum Medycznego na montaż ekranu oraz sezonowe kino samochodowe. Obok tego budynku stworzone zostanie miejsce aktywnego wypoczynku i rekreacji wraz z placem zabaw, miejscem do gry w bule oraz siłownią zewnętrzną. W strefie edukacyjno-rekreacyjnej zlokalizowane będą oazy edukacyjno-wypoczynkowe nazwane „Zakątkiem Brochowskim” z wyznaczonym miejscem odpoczynku i zabawy dla dzieci i młodzieży oraz z umieszczonymi tablicami edukacyjnymi dla mieszkańców oraz miejscem do gry w szachy. Przyczyni się to do zagospodarowania czasu wolnego wszystkich grup społecznych, edukacji mieszkańców obszaru rewitalizacji i obszarów zdegradowanych oraz korzystnie wpłynie na jakość ich życia, włączenie i integrację społeczną. Odbiorcami tego działania w szczególności będą osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz wykluczone społecznie. W cieniu drzew zostaną postawione ławeczki, które dzieci i młodzież z rodzin objętych pomocą społeczną w trakcie zajęć kulturalnych będą mogły dowolnie pomalować np. postaciami z komiksów czy bajek i stworzyć „Bajkowe Ławeczki”. Zajęcia kulturalne korzystnie wpłyną na wychowanie dzieci i młodzieży i ograniczą rozwój negatywnych zjawisk społecznych.

Do realizacji poszczególnych przedsięwzięć w ramach ww. zadania mogą zostać zaangażowani mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz obszarów zdegradowanych, biorący udział w szkoleniach i warsztatach dla osób bezrobotnych. Ich zaangażowanie w tworzenie wspólnej przestrzeni może polegać na etapie tworzenia poszczególnych stref np. pomocy w uporządkowaniu terenów zielonych, przycinanie krzewów oraz sadzeniu roślin. Po zakończeniu prac zadaniem tych osób będzie m.in. utrzymanie i pielęgnacja zieleni, dzięki czemu będą mieli bezpośredni wpływ na kształtowanie przestrzeni publicznej, w której będą funkcjonowali co wpłynie na ich integrację, aktywizację oraz włączenie w życie lokalne.

Kolejnymi z działań rewitalizacyjnych jest ochrona powietrza poprzez wymianę kotłów CO oraz budowę instalacji OZE, a także pomoc w usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Wymiana kotłów centralnego ogrzewania na bardziej ekologiczne oraz budowa instalacji odnawialnych źródeł energii na budynkach czy usunięcie azbestu przyczyni się do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza, wód oraz gleby, a co za tym idzie do poprawy jakości życia mieszkańców. Poprzez wprowadzenie ekonomicznych i przyjaznych

środowisku źródeł energii, które pozwolą na częściową eliminację konieczności użycia indywidualnych kotłów na paliwo konwencjonalne na potrzeby grzewcze i ciepłej wody użytkowej ograniczymy niską emisję oraz emisję gazów cieplarnianych na terenie miejscowości Brochów.

Wszystkie projekty zapewnią wysoką jakość życia obecnych i przyszłych mieszkańców Brochowa z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzą warunki do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego.

Zasadniczym przedsięwzięciem mającym na celu rozwiązanie problemu jakim jest nieodpowiednia infrastruktura techniczna i społeczna, jest organizacja targowiska wiejskiego. Obiekt zlokalizowany będzie w miejscowości Brochów. Prace polegać będą na utwardzeniu terenu oraz budowie infrastruktury niezbędnej do organizacji targowiska wiejskiego. Powstanie takiego miejsca odpowiada na potrzeby społeczne i gospodarcze mieszkańców. Realizacja projektu przyczyni się do rozwoju i promocji lokalnej przedsiębiorczości, zniweluje problemy bezrobocia, pobudzi lokalne rzemiosło i wpłynie na wzrost atrakcyjności gospodarczej rewitalizowanego obszaru oraz całej gminy Brochów.

Wszystkie zadania przyczynią się do rozwiązania problemu nieodpowiedniej infrastruktury technicznej i społecznej na obszarze rewitalizacji. Przewiduje się ze ich realizacja spowoduje przede wszystkim:

- ograniczenie bezrobocia poprzez szkolenia staże i praktyki organizowane w planowanym Gminnym Centrum Usług Społecznych
- poprawę jakości środowiska – budynki charakteryzujące się odpowiednimi standardami energetycznym, infrastrukturą techniczną, wpłyną na poprawę jakości powietrza na obszarze rewitalizowanym
- ożywienie gospodarcze poprzez wzrost liczby podmiotów gospodarczych na terenie rewitalizacji, nowa infrastruktura przyczyni się do lokowania działalności gospodarczej na tym obszarze
- ograniczenie problemów społecznych poprzez stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni wiejskiej co przyczyni się do zagospodarowania czasu wolnego wszystkich grup społecznych, edukacji mieszkańców i korzystnie wpłynie na jakość ich życia, włączenie i integrację społeczną, a także na zdrowie mieszkańców.

Przedstawione wyżej działania rewitalizacyjne przyczynią się również do wzrostu dochodów gminy – ożywienie gospodarcze, wzrost liczby ludności w wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych wpłynie pozytywnie na wzrost dochodów gminy Brochów, co spowoduje, że będzie ona miała więcej środków na przyszłe inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej.

Planowany efekt rewitalizacji stanowi odpowiedź na przeprowadzoną diagnozę czynników zjawisk kryzysowych. Wyznaczone do realizacji cele w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 odpowiadają na potrzeby mieszkańców, a ich osiągnięcie spowoduje organicznie negatywnych zjawisk wstępujących na obszarze rewitalizacji.

5. LISTA PROJEKTÓW GŁÓWNYCH

Projekty wyznaczone do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 są odpowiedzią na postawione cele. Ich wdrożenie jest niezbędne do rozwiązania zdiagnozowanych sytuacji problemowych. Główne projekty rewitalizacyjne to takie, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i nie rozwiąże zdiagnozowanych sytuacji problemowych.

W tabeli 22 przedstawiono główne projekty rewitalizacyjne.

Tabela 21. Główne projekty rewitalizacyjne

Lokalizacja	Nazwa projektu	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów
Brochów	Szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych oraz doradztwo zawodowe dla osób nieaktywnych zawodowo	GOPS Gmina Brochów	Kursy i szkolenia dla osób bezrobotnych w zależności od zgłaszanych potrzeb; prowadzenie doradztwa zawodowego dla osób długotrwale bezrobotnych	Nabywanie i podniesienie kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców, zmniejszenie bezrobocia, zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej	Raport z realizacji projektu
	Zajęcia kulturalne, edukacyjno-rekreacyjne dla różnych grup wiekowych i społecznych	Gmina Brochów, Stowarzyszenie Aktywni dla Brochowa, OSP	Organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych dla różnych grup wiekowych i społecznych; organizacja wyjazdów i wycieczek edukacyjno-krajoznawczych (np. do muzeum, na wystawy, do teatru, kina); organizacja potańcówek, zawodów strażackich, kina letniego, pikników i imprez terenowych	Zaangażowanie mieszkańców do aktywnego spędzania wolnego czasu, integracja mieszkańców, aktywizacja i włączenie w życie lokalne mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu różnych grup wiekowych i społecznych	Raport z realizacji projektu
	Nieodpłatne doradztwo prawne	Gmina Brochów	Nieodpłatna pomoc prawna dla wszystkich osób potrzebujących	Rozwiązanie problemów prawnych osób potrzebujących, które nie mają środków na odpłatne skorzystanie z pomocy prawnej	Raport z realizacji projektu
	Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości	Gmina Brochów	Pomoc prawna, księgowość oraz lokalowa dla osób pragnących rozpocząć działalność gospodarczą	Zmniejszenie bezrobocia, zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej, wzrost atrakcyjności gospodarczej, wsparcie i wzmocnienie potencjału ekonomicznego	Raport z realizacji projektu
	Prowadzenie projektów profilaktycznych dla osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniem	GOPS, Gmina Brochów	Pomoc psychologiczna i terapeutyczna dla osób uzależnionych i współuzależnionych; zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży	Zmniejszenie liczby osób uzależnionych, zapobieganie uzależnieniom, aktywizacja osób uzależnionych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób uzależnionych, podniesienie świadomości społecznej	Raport z realizacji projektu

Brochów	Zwiększenie aktywności organizacji społecznych i pozarządowych	Gmina Brochów	Stworzenie miejsca dla organizacji społecznych i pozarządowych, angażowanie organizacji w życie kulturalne i społeczne gminy	Zaangażowanie mieszkańców do tworzenia wspólnych inicjatyw społecznych i kulturalnych, integracja mieszkańców	Raport z realizacji projektu
	Adaptacja budynku byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych	Gmina Brochów	Termomodernizacja oraz przystosowanie byłego budynku ośrodka zdrowia w Brochowie do potrzeb Gminnego Centrum Usług Społecznych poprzez stworzenia miejsca dla organizacji społecznych i pozarządowych, sali konferencyjno-szkoleniowej, miejsca dla klubu sportowego	Zaangażowanie mieszkańców do tworzenia wspólnych inicjatyw społecznych i kulturalnych, integracja mieszkańców; poprawa jakości środowiska, zwiększenie efektywności energetycznej	Protokół odbioru
	Zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej	Gmina Brochów	Organizacja sezonowego kina plenerowego i samochodowego, budowa oaz rekreacyjno-wypoczynkowych (Zakątki Brochowskie), organizacja zajęć kulturalnych, budowa placu zabaw, siłowni zewnętrznej i miejsca do gry w bule	Aktywizacja i integracja różnych grup społecznych i wiekowych, zagospodarowanie czasu wolnego, poprawa zdrowia i jakości życia mieszkańców	Protokół odbioru
	Ochrona powietrza poprzez wymianę kotłów CO, budowę instalacji OZE	Gmina Brochów	Wsparcie w wymianie kotłów CO na bardziej ekologiczne i budowie instalacji OZE na budynkach	Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza; poprawa jakości środowiska	Protokół odbioru
	Wsparcie w usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Brochów	Organizacja zbiórki wyrobów zawierających azbest	Poprawa jakości środowiska, zmniejszenie ilości wyrobów zawierających azbest	Protokół odbioru
	Organizacja targowiska wiejskiego	Gmina Brochów	Budowa targowiska wiejskiego z wiatami i sanitariatem oraz miejscami parkingowymi	Ożywienie gospodarcze, zmniejszenie bezrobocia, pobudzenie lokalnego rzemiosła	Protokół odbioru

źródło: opracowanie własne

6. POZOSTAŁE PRZEDSIĘWZIĘCIA

W ramach Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 oprócz głównych projektów rewitalizacyjnych, zidentyfikowano również inne działania, które mają charakter uzupełniający do głównych celów strategicznych wśród nich należy wymienić działania, które zostały zaplanowane w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brochów na lata 2017 – 2022 oraz Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2017 rok. Działania te być może nie mają bezpośredniego wpływu na redukcję negatywnych zjawisk występujących na terenie rewitalizowanym, ale z pewnością mają pośrednie oddziaływanie.

Wśród działań uzupełniających i wzmacniających efekt rewitalizacji przewidziano m.in.:

- rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży
- rozszerzenie oferty zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży
- zapewnienie odpowiedniej bazy sportowej na terenie gminy poprzez budowę i modernizację boisk, doposażenie sal
- spotkania konsultacyjno-doradcze dla rodziców ze specjalistami – psychologami, pedagogami
- stypendia szkolne
- dożywianie dzieci w szkole
- warsztaty kompetencji rodzicielskich, pedagogizacja rodziców
- prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania
- organizowanie spotkań dla osób starszych
- organizowanie spotkań, warsztatów, zajęć, międzypokoleniowych i imprez mających na celu wymianę wiedzy i doświadczeń
- organizowanie prac społecznie użytecznych, robót publicznych i staży dla osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
- wspieranie działalności klubu AA
- prowadzenie Punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych
- rozwijanie usług opiekuńczych ułatwiających codzienne funkcjonowanie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych
- wsparcie instytucji gwarantujących bezpieczeństwo gminy
- wsparcie alternatywnych form spędzania czasu wolnego i promocji zdrowego stylu życia poprzez organizację festynów, zawodów sportowych, pikników rodzinnych, kina letniego i kina samochodowego.

Powyższe przedsięwzięcia oraz główne projekty rewitalizacyjne są ze sobą ściśle powiązane. Zaplanowane w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Brochów na lata 2017 – 2022 oraz Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2017 rok działania obowiązują na terenie całej Gminy Brochów, w tym również na obszarach rewitalizacji i obszarach zdegradowanych i szczególnie na tych terenach będą realizowane.

Celem tych działań jest promowanie nowego stylu życia wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie oraz osób z różnego typu uzależnieniami, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów społecznych, są więc one zgodne z jednym z głównych celów rewitalizacji jakim jest ograniczenie skali bezrobocia i problemów społecznych.

W ramach swoich działań statutowych Stowarzyszenie „Aktywni dla Brochowa” oraz Ochotnicze Straże Pożarne działające na terenie gminy Brochów planują zorganizowanie przedsięwzięć polegających głównie na integracji międzypokoleniowej mieszkańców obszaru rewitalizowanego oraz obszarów zdegradowanych. Będą to głównie pikniki rodzinne, festyny i spotkania plenerowe, takie jak „Powitanie lata w Brochowie”, „Dzień Dziecka”, czy „Wigilia pod Bazyliką Brochowską” czy zawody i turnieje między sołectkami, a także potańcówki i zawody strażackie. Głównym celem tych przedsięwzięć jest integrowanie mieszkańców różnych grup społecznych i wiekowych oraz zachęcanie ich do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Działaniem uzupełniającym do głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest także projekt zakładający przebudowę boiska gminnego, w ramach której powstaną dwa boiska: ligowe do piłki nożnej oraz boisko ze sztuczną nawierzchnią. Gmina Brochów zamierza wystąpić z wnioskiem o dofinansowanie tej inwestycji do Ministerstwa Sportu i Turystyki. Pomimo iż projekt będzie realizowany poza obszarem rewitalizacji, jest on komplementarny z głównymi projektami rewitalizacyjnymi. Celem niniejszego działania jest zwiększenie możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu oraz rozwój infrastruktury sportowej na terenie gminy. Przyczyni się to również do integracji międzypokoleniowej, dlatego też projekt ten jest spójny z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi i wzmocni efekt synergii pomiędzy nimi.

7. KOMPLEMENTARNOŚĆ

Zapewnienie komplementarności w różnych wymiarach jest w okresie do 2023 roku dla Programu Rewitalizacji, punktem skupienia wszystkich osób i podmiotów odpowiedzialnych za Program i jego realizację. Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu rewitalizacji na terenie Gminy Brochów są ze sobą komplementarne.

7.1. Komplementarność przestrzenna

Przedsięwzięcia zawarte w Programie Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 zaplanowane zostały z uwzględnieniem wzajemnych powiązań. Projekty te dotyczą przede wszystkim mieszkańców obszaru rewitalizacji i na tym obszarze będą realizowane.

Podkreślić trzeba, że zaplanowano również przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które będą wykraczały poza obszar rewitalizacji, będą miały zasięg gminny i które pośrednio przyczynią się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk występujących na terenach rewitalizowanych. Ich realizacja spowoduje wzmocnienie efektów osiągniętych w wyniku głównych projektów rewitalizacyjnych i tym samym spowoduje tzw. efekt synergii.

Ponadto realizacja zaplanowanych kluczowych zadań zapewni efektywne oddziaływanie na cały obszar dotknięty kryzysem, nie tylko w pojedynczych miejscach. Stworzenie miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji umożliwi aktywne spędzanie czasu wolnego przez wszystkich mieszkańców Brochowa, co korzystnie wpłynie na jakość ich życia, włączenie i integrację społeczną, a także na zdrowie mieszkańców. Skutek w postaci włączenia i integracji społecznej przyniosą również działania obejmujące zajęcia, kursy i szkolenia dla różnych grup społecznych i wiekowych. Większość mieszkańców Brochowa, dotkniętych bezrobociem oraz innymi problemami społecznymi takimi jak choroba alkoholowa czy ubóstwo potrzebuje wsparcia w różnej formie. Dlatego organizowane będą zajęcia w formie profilaktyki dla osób uzależnionych bądź zagrożonych uzależnieniem, nieodpłatne doradztwo prawne, utworzony zostanie inkubator przedsiębiorczości, szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych. Te przedsięwzięcia zapewnią włączenie osób wykluczonych. Jednak w celu zapewnienia miejsca do organizacji tych zadań zachodzi potrzeba adaptacji budynku byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych. Wpłynie to na poprawę jakości życia mieszkańców dotkniętych sytuacją kryzysową. Ponadto przedsięwzięcia takie jak organizacja targowiska wiejskiego wpłyną na wzrost atrakcyjności gospodarczej niniejszego obszaru i całej gminy Brochów, co w połączeniu z zadaniami szkoleniowymi i aktywizacyjnymi mieszkańców obszaru rewitalizacji doprowadzi do zmniejszenia bezrobocia w Brochowie i na całym terenie gminy Brochów.

Zaplanowane działania nie będą skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary i nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie, a wręcz przeciwnie spowodują rozwiązanie lub przynajmniej ograniczenie negatywnych zjawisk występujących na całym obszarze rewitalizacji (a pośrednio również na terenie gminy Brochów). Zaplanowane do realizacji zadania główne oraz pozostałe przedsięwzięcia będą się wzajemnie dopełniały, aby w jak największym stopniu osiągnąć cele rewitalizacyjne.

7.2. Komplementarność problemowa

Przygotowując Program Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, uwagę skoncentrowano na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu występującego w miejscowości Brochów, a działania planowano w celu wszechstronnego rozwoju miejscowości. Przedsięwzięcia będą się dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar Brochowa we wszystkich jego niezbędnych aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym.

Projekty zmierzające do aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy oraz przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu będą oddziaływać przede wszystkim na sferę społeczną. Przyczynią się do ograniczenia bezrobocia, zdobycie niezbędnych kwalifikacji przez osoby dotknięte tym problemem. Wyżej wymienione działania ograniczą ubóstwo, zmniejszą liczbę beneficjentów pomocy społecznej i korzystnie wpłyną na poprawę stanu bezpieczeństwa oraz porządku publicznego. Projekty będą przeciwdziałać uzależnieniom i innym niekorzystnym zjawiskom społecznym, ponad to zintegrują osoby w różnym wieku oraz z różnymi problemami. Zmniejszą izolację społeczną, zaktywizują mieszkańców w życiu społecznym oraz przyczynią się do poprawy relacji rodzinnych.

Planowane zamierzenia korzystnie wpłyną również na pozostałe aspekty:

- gospodarczy – szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych, doradztwo zawodowe oraz nieodpłatne doradztwo prawne, a także utworzenie inkubatora przedsiębiorczości przyczynią się do powstania nowych podmiotów gospodarczych i miejsc pracy. Korzystnie wpłyną na rozwój turystyki i agroturystyki. Przedmiotowe działania pośrednio spowodują także wzrost dochodów gminy i jej możliwości inwestycyjnych.
- techniczny – podjęcie pracy przez osoby bezrobotne, przekwalifikowanie lub rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej skutkować będzie zwiększeniem ich dochodów. Poprawa sytuacji materialnej zachęci mieszkańców do modernizacji i remontów swoich domów: wymiany kotłów centralnego ogrzewania, budowy instalacji odnawialnych źródeł energii, podłączenia do sieci gazowej oraz usuwania wyrobów zawierających azbest. Korzystnie wpłynie na stan techniczny obiektów budowlanych, umożliwi efektywne korzystanie z nich w szczególności w zakresie energooszczędności.
- środowiskowy – wymiana kotłów centralnego ogrzewania, budowa instalacji odnawialnych źródeł energii, podłączenie do sieci gazowej oraz usuwanie wyrobów zawierających azbest przyczynią się do ograniczenia niskiej emisji, poprawy jakości powietrza, wód i gleby, wpłyną także korzystnie na zdrowie mieszkańców.

Działania mające na celu dostosowanie infrastruktury społecznej i technicznej na terenie obrębu Brochów korzystnie odbiją się na sferze:

- społecznej – adaptacja budynku byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych, zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej, stworzenie miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji oraz organizacja targowiska wiejskiego przyczynią się

ograniczenia bezrobocia i innych negatywnych zjawisk społecznych. Zachęcą mieszkańców do aktywności i rozwoju społecznego oraz zawodowego. Organizacja targowiska wiejskiego zachęci rolników do modernizacji i restrukturyzacji swoich gospodarstw.

- gospodarczej – rozwój infrastruktury społeczno-technicznej przyczyni się do rozwoju i promocji lokalnej przedsiębiorczości, zachęci potencjalnych inwestorów do inwestowania na obszarze rewitalizowanym. Organizacja targowiska wiejskiego stworzy miejsca zbytu dla lokalnych produktów. Utworzenie Gminnego Centrum Usług Społecznych, zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej, powołanie miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji przyczyni się do powstawania nowych miejsc pracy i zachęci mieszkańców do osiedlania się na terenie Brochowa.
- przestrzenno-funkcjonalny – w celu stworzenia odpowiedniego miejsca i korzystnych warunków do organizowania szkoleń, kursów oraz doradztwa prawnego zostanie zaadoptowany budynek byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych. Na potrzeby zajęć kulturalnych, edukacyjno-rekreacyjnych zostanie stworzone miejsce aktywnego wypoczynku i rekreacji oraz zagospodarowany teren wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej. Aby zwiększyć aktywność zawodową, promować przedsiębiorczość i lokalne produkty zostanie zorganizowane targowisko wiejskie.

Realizacja wyżej wymienionych działań przyczyni się do kompleksowej rewitalizacji Brochowa. Zmniejszy się stopa bezrobocia i liczba osób korzystających z pomocy społecznej, zwiększy natomiast liczba osób prowadzących działalność gospodarczą i pracujących zawodowo, a być może także liczba mieszkańców. Ulegnie poprawie sytuacja materialna mieszkańców Brochowa i ich rodzin. Zdobyta wiedza i umiejętności zaktywizują mieszkańców społecznie i zawodowo. Prowadzenie projektów profilaktycznych dla osób uzależnionych pomoże zmniejszyć liczbę osób wykluczonych społecznie a niektórym pomoże pokonać nałogi, przyczyni się również do wzrostu bezpieczeństwa. Prowadzenie zajęć kulturowych, edukacyjno-rekreacyjnych korzystnie wpłynie na wychowanie dzieci i młodzieży, będzie ograniczało rozwój negatywnych zjawisk społecznych.

Rozwój społeczny, gospodarczy, środowiskowy, techniczny i przestrzenny mieszkańców Brochowa przyczyni się do rozwoju całej gminy między innymi poprzez zwiększenie wpływów z nowopowstałych działalności gospodarczych. Wzrost dochodów gminy pozwoli na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych i korzystnie wpłynie na życie jej mieszkańców.

W celu prawidłowej koordynacji zadaniowej, finansowej, organizacyjnej i czasowej komplementarność problemowa wymaga również powiązania projektów rewitalizacyjnych z najważniejszymi decyzjami władz samorządowych w innych dziedzinach.

Podstawą planowania przedsięwzięć na terenie gminy Brochów jest więc Strategia Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015-2022. Zgodnie z jej zapisami władze samorządowe oraz ich partnerzy, wykorzystując możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu dążą do realizacji wizji rozwoju gminy Brochów: zasobnej i stabilnej ekonomicznie, przyjaznej mieszkańcom i inwestorom, atrakcyjnej turystycznie dzięki walorom przyrodniczym, kulturowym i zmodernizowanej infrastrukturze technicznej.

Program Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 uszczegóławia propozycje Strategii Rozwoju Gminy Brochów i doprecyzowuje zadania oraz projekty służące rewitalizacji.

W Strategii Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015-2022 wyznaczono cztery obszary działań oraz cele strategiczne, które stanowią kanwę powstania Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023.

Cele strategiczne określone zostały w następujących sferach działania i sformułowane jako:

1. Obszar Społeczeństwo

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości życia mieszkańców gminy.

Najważniejszym celem zamierzeń rewitalizacyjnych jest poprawa jakości życia mieszkańców Brochowa. Dążąc do jego osiągnięcia planowane jest:

- organizowanie zajęć kulturalnych, edukacyjno-rekreacyjnych dla różnych grup wiekowych i społecznych,
- prowadzenie projektów profilaktycznych dla osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniem,
- zwiększenie aktywności organizacji społecznych i pozarządowych.

Biorąc pod uwagę przedmiotowe zadania oraz cele operacyjne wymienione w Strategii Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015-2022 (podnoszenie poziomu świadczeń usług z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej; rozwój infrastruktury sportowej; poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego; promowanie rozwoju zasobów ludzkich w gminie; poprawa bazy materialnej kultury, zwiększenie oferty kulturalnej) należy zauważyć, że są zbieżne z Programem Rewitalizacji. W świetle powyższego, wykonanie projektów rewitalizacyjnych jest niezbędne do realizacji pierwszego celu strategicznego jakim jest poprawa życia mieszkańców gminy.

2. Obszar Środowisko i Dziedzictwo Kulturowe

Cel Strategiczny 2. Ochrona przyrody, zachowanie krajobrazów naturalnych i kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego.

W ramach tego zadania wyszczególniono m.in. następujące cele operacyjne:

- rozwój turystyki kwalifikowanej i krajoznawczej (ekoturystyki)
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń i oszczędność energii.

Zostaną one zrealizowane poprzez wykonanie następujących projektów rewitalizacyjnych: zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej; ochronę powietrza poprzez wymianę, kotłów centralnego ogrzewania budowę instalacji odnawialnych źródeł energii; wsparcie w usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Przedmiotowe projekty są zgodne z celami operacyjnymi wymienionymi w Strategii Rozwoju

Gminy Brochów na lata 2015-2022, a tym samym przyczyniają się do wykonania celu drugiego ujętego w przedmiotowym dokumencie.

3. Obszar Gospodarka

Cel Strategiczny 3. Rozwój gospodarczy dostosowany do uwarunkowań przyrodniczych i zasobów dziedzictwa kulturowego.

Program Rewitalizacji Gminy Brochów ma na celu pobudzenie i utrwalenie aktywności zawodowej mieszkańców. Szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych; doradztwo zawodowe; nieodpłatne doradztwo prawne; utworzenie inkubatora przedsiębiorczości, będą sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców i tworzeniu poza rolniczych miejsc pracy.

Realizacja przedmiotowych zadań rewitalizacyjnych będzie dążyć do spełnienia trzeciego celu strategicznego oraz celów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015-2022, którymi są:

- rozwój przedsiębiorczości mieszkańców i tworzenie poza rolniczych miejsc pracy,
- partnerska współpraca władz gminy z otoczeniem,
- rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych,
- restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa,
- promocja gminy i terenów ofertowych prawnie przygotowanych do rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych.

Cel Strategiczny 4. Porządkowanie struktury przestrzennej gminy.

W Strategii Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015-2022, pośród zadań operacyjnych wymieniono między innymi: rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej oraz wspieranie przekształceń funkcjonalnych terenów rolnych i zabudowanych.

Dążąc do realizacji przedmiotowych celów planuje się wykonanie następujących przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

- adaptację budynku byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych,
- zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej,
- ochronę powietrza poprzez wymianę kotłów centralnego ogrzewania, budowę instalacji odnawialnych źródeł energii,
- wsparcie w usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- stworzenie miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji,
- organizację targowiska wiejskiego.

W celu uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez zarząd województwa. Wyżej wymienione informacje zgromadzono w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. W dokumencie

przedstawiono cel główny – Zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim, wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie.

Osiągnięcie celu głównego wynikającego z wizji województwa wspierają cele strategiczne którymi są:

- wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki,
- zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska,
- wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

Zadania zaplanowane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, wpisują się głównie w cel strategiczny województwa mazowieckiego dotyczący społeczeństwa, a jest nim: poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki. W jego ramach przewidziano między innymi następujące kierunki działań:

- rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna;
- podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Program Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, ma na celu aktywizację społeczno-zawodową osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Realizacja zadań przewidzianych w przedmiotowym dokumencie przyczyni się do osiągnięcia trzeciego celu określonego w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku: poprawy jakości życia oraz wykorzystania kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

Warto również podkreślić, że wymiana kotłów centralnego ogrzewania, budowa instalacji odnawialnych źródeł energii, wsparcie w usuwaniu wyrobów zawierających azbest, organizacja targowiska wiejskiego, adaptacja budynku byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych, zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej oraz stworzenie miejsca aktywnego wypoczynku i rekreacji, wspomogą realizację celu czwartego i piątego Strategii, którymi są: zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska oraz wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.

7.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Za opracowanie, przyjęcie i realizację Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, odpowiedzialna jest Gmina Brochów. Podczas wykonywania działań ujętych w tym dokumencie będzie ona aktywnie wspierana przez jednostki jej podległe, organizacje społeczne i pozarządowe oraz samych mieszkańców.

Wyżej wymienione podmioty są różne i funkcjonują w odmiennych sferach. Program Rewitalizacji także obejmuje zróżnicowane aspekty, jednak dzięki wspólnej pracy wyżej wymienione podmioty mają szansę wykonać to trudne zadanie wzajemnie się wspierając, uzupełniając i dzieląc doświadczeniami. System zarządzania programem rewitalizacji, został zaprojektowany w sposób, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

7.4. Komplementarność międzykresowa

Od roku 2004 Gmina Brochów pozyskuje środki zewnętrzne na rozwój infrastruktury technicznej i drogowej, społecznej oraz inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach rewitalizacji zachowują ciągłość programową. Są kontynuacją, rozwijaniem i uzupełnianiem projektów zrealizowanych w minionych latach na terenie Gminy Brochów w ramach polityki spójności.

Tabela 22. Ważniejsze inwestycje zrealizowane na terenie Gminy Brochów w latach 2004-2015.

Nazwa inwestycji	Wartość inwestycji [zł]	Program w ramach którego przyznano wsparcie
2004		
Modernizacji drogi gminnej w miejscowości Janów.	315 851,33	SAPARD Działanie 3 Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich
Modernizacja drogi gminnej w miejscowościach Olszowiec, Wólka Smolana, Brochocin, Sianno.	623 254,48	SAPARD Działanie 3 Rozwój i poprawa Infrastruktury obszarów wiejskich
2004-2005		
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i przyłączy wraz z przepompowniami domowymi w miejscowościach Plecewice, Konary.	1 837 308,37	SAPARD Działanie 3 Rozwój i poprawa Infrastruktury obszarów wiejskich
2005		
Modernizacja drogi gminnej Brochów – Malanowo –Konary.	514 412,45	ZPORR Priorytet 3 Rozwój lokalny
Modernizacja drogi gminnej Tułowice – Hilarów.	167 439,73	ZPORR Priorytet 3 Rozwój lokalny
2007-2008		

Strażnica Ochotniczej Straży Pożarnej w Brochowie jako centrum tradycji i życia kulturalnego lokalnej społeczności.	1 053 566,44	Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 –2006.
2007-2011		
System gospodarki wodno –ściekowej Gmina Brochów –Etap I.	6 540 576,41	RPO 2007–2013
2010		
Budowa skweru Chopinowskiego oraz zagospodarowanie terenu centrum kultury w miejscowości Brochów.	561 526,98	PROW 2007–2013
2012-2013		
Przebudowa i rozbudowa oraz zmiana sposobu użytkowania budynku stacji kolei wąskotorowej w miejscowości Tułowice.	880 066,07	PROW 2007–2013
2013		
Utwardzenie placu przed budynkiem stacji kolei wąskotorowej w miejscowości Tułowice.	188 536,82	PROW 2007–2013
2013-2014		
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej w miejscowościach Wólka Smolana, Brochocin, Olszowiec.	1 727 286,40	PROW 2007–2013
2014		
Budowa wiaty, miejsc postojowych dla samochodów osobowych, obiektu małej architektury i tablicy informacyjnej w m. Kromnów.	41 820,00	PROW 2007–2013 LIDER
Poprawa bezpieczeństwa uczestnictwa w imprezach sportowych / masowych poprzez przebudowę boiska gminnego w Janowie.	71 218,48	PROW 2007–2013 LIDER
Utwardzenie placu Zabaw oraz utwardzenie części działki przy remizie OSP w Kromnowie.	47 114,16	PROW 2007–2013 LIDER
2014-2015		
Budowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Konary oraz sieci wodociągowej w miejscowości Janów.	3 025 796,04	PROW 2007–2013 LIDER
2015		
Wyposażenie świetlicy wiejskiej w	27 428,67	PROW 2007–2013

Zmodernizowane drogi, wybudowanie sieci kanalizacji sanitarnej, powstały system gospodarki wodno-ściekowej, wybudowana Stacja Uzdatniania Wody oraz sieć wodociągowa, korzystnie oddziałują na środowisko, poprawiły warunki życia mieszkańców oraz przyczyniły się do podniesienia konkurencyjności gospodarczej gminy Brochów. Podkreślenia wymaga fakt, że przedmiotowe inwestycje nie były prowadzone w miejscowości Brochów. Być może jest to jedna z przyczyn występowania niekorzystnych zjawisk na tym obszarze.

Zadania zaprojektowane w Programie Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, będą kontynuować realizację celów podjętych i częściowo już wypełnionych przez wyżej wymienione przedsięwzięcia. Wymiana kotłów centralnego ogrzewania, budowa instalacji odnawialnych źródeł energii oraz wsparcie w usuwaniu wyrobów zawierających azbest, przyczynią się do poprawy jakości środowiska naturalnego oraz warunków mieszkaniowych.

Z punktu widzenia mieszkańców ważny jest również rozwój infrastruktury społeczno-technicznej. Wybudowana Strażnica Ochotniczej Straży Pożarnej w Brochowie, skwerek Chopinowski, utwardzony plac zabaw i wybudowanie obiektu małej architektury w Kromnowie oraz powstanie świetlicy wiejskiej w Tułowicach, korzystnie wpłynęły na aktywizację i integrację lokalnej społeczności.

W celu rozwijania i uzupełniania tych pożądaných zjawisk w ramach rewitalizacji zostanie stworzone miejsce aktywnego wypoczynku i rekreacji, zagospodarowany teren wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej oraz zaadoptowany budynek byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych. Władze samorządowe dążą, aby Brochów stał się centrum tradycji i życia kulturalnego lokalnej społeczności.

Należy również zauważyć, że Gmina Brochów oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brochowie w latach 2012-2014, zorganizowała i przeprowadziła kursy i szkolenia dla uczestników projektu systemowego pt. Re/integracja osób wykluczonych/zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie gminy Brochów. W ramach przedsięwzięcia mieszkańcy uczestniczyli w szkoleniach dotyczących aktywnej integracji zawodowej i społecznej oraz kursach podnoszących kwalifikacje. Przedmiotowe działania pomogły zmniejszyć bezrobocie i jego konsekwencje.

W Programie Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, zaplanowano zadania (szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych, doradztwo zawodowe oraz nieodpłatne doradztwo prawne i utworzenie inkubatora przedsiębiorczości) mające na celu dalsze ograniczenie bezrobocia, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz aktywizację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu.

7.5. Komplementarność źródeł finansowania

Przy realizacji Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, konieczne jest umiejętne uzupełnianie i łączenie wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju

Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, tak aby wyeliminować ryzyko podwójnego dofinansowania.

W związku z tym, w celu osiągnięcia korzystnych efektów dla miejscowości Brochów, która jest obszarem rewitalizacji, niezbędna jest silna koordynacja i synergia przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zwłaszcza w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Projekty szkoleniowe i doradcze, których podstawowym celem jest inwestycja w człowieka, jego potencjał i rozwój, dofinansowywane będą przez Europejski Fundusz Społeczny. Na rozwój infrastruktury pozyskiwane będą środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Mówiąc o komplementarności finansowej nie możemy zapomnieć również o umiejętności łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Dla właściwej dynamiki pożądanых zmian, podstawowe znacznie ma również prawidłowe aktywizowanie wewnętrznych możliwości inwestycyjnych.

8. RAMY FINANSOWE

Poniżej zaprezentowane zostały zadania przewidziane do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, ze wskazaniem lokalizacji zadania, ramami czasowymi i szacunkowymi kosztami przedsięwzięcia. Poniższa tabela prezentuje również możliwe źródła finansowania inwestycji.

Należy wskazać, że w chwili obecnej nie zaplanowano współfinansowania poniższych inwestycji ze środków prywatnych, ponieważ żaden podmiot prywatny nie wyraził chęci współudziału w działaniach rewitalizacyjnych.

Realizację niektórych zadań powierzono Stowarzyszeniu „Aktywni dla Brochowa” oraz Ochotniczym Strażom Pożarnym działającym na terenie gminy Brochów. Ich praca w ramach wolontariatu stanowi pozafinansową formę finansowania tych przedsięwzięć, którą wyceniono i ujęto w harmonogramie i ramach finansowych programów rewitalizacyjnych.

Tabela 23. Harmonogram i szacunkowe ramy finansowania programów rewitalizacyjnych

Lokalizacja	Nazwa projektu	Termin realizacji projektu	Szacunkowa wartość projektu (zł)	Wartość/ udział krajowych środków publicznych	Wartość/ udział środków prywatnych	Wartość/ udział środków UE (EFRR/EFS/FS)	Wartość/ udział środków z innych źródeł	Możliwe źródło finansowania
Brochów	Szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych oraz doradztwo zawodowe dla osób nieaktywnych zawodowo	2016-2023	50 000,00	10 000,00		40 000,00		RPO budżet gminy
	Zajęcia kulturalne, edukacyjno-rekreacyjne dla różnych grup wiekowych i społecznych	2016-2023	120 000,00	44 000,00		do 63,63% 76 000,00	20 000,00 (wolontariat)	PROW budżet gminy stowarzyszenia
	Nieodpłatne doradztwo prawne	2016-2023	80 000,00	80 000,00				budżet gminy
	Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości	2016-2023	160 000,00	32 000,00		Do 80% 128 000,00		RPO budżet gminy
	Prowadzenie projektów profilaktycznych dla osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniem	2016-2023	80 000,00	16 000,00		Do 80% 64 000,00		RPO budżet gminy
	Zwiększenie aktywności organizacji społecznych i pozarządowych	2016-2023	500 000	400 000		PROW 100 000	50 000,00 (wolontariat)	PROW budżet województwa budżet gminy stowarzyszenia
Brochów	Adaptacja budynku	2016-2023	3 300 000,00	1 575 000,00		Do 75%		RPO

	byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych					1 725 000,00		budżet gminy
	Zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej	2016-2023	1 100 000,00	275 000,00		Do 75% 825 000,00		RPO WFOŚiGW budżet gminy
	Ochrona powietrza poprzez wymianę kotłów CO, budowę instalacji OZE	2016-2023	500 000,00	220 000,00		Do 70% 280 000,00		RPO WFOŚiGW budżet gminy
	Wsparcie w usuwanie wyrobów zawierających azbest	2016-2023	100 000,00	100 000,00				WFOŚiGW budżet gminy
	Organizacja targowiska wiejskiego	2016-2023	500 000,00	125 000,00		375 000,00		PRO PROW budżet gminy

źródło: opracowanie własne

9. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Skutki wdrożenia Programu Rewitalizacji obejmują podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Konieczne jest zatem, aby zaangażować przedstawicieli różnych grup interesariuszy do prac zarówno w proces przygotowania Programu Rewitalizacji jak i w proces jego wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Aktywny udział interesariuszy jest niezbędnym warunkiem prowadzenia długofalowego rozwoju obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Interesariuszami rewitalizacji na terenie Gminy Brochów są w szczególności:

- Gmina Brochów i jednostki organizacyjne jej podległe;
- mieszkańcy gminy Brochów w tym przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji, czyli mieszkańcy Brochowa;
- mieszkańcy spoza terenu gminy Brochów, którzy planują się na jej terenie osiedlić;
- przedsiębiorcy z terenu Gminy Brochów;
- przedsiębiorcy spoza terenu Gminy Brochów, którzy mogą rozpocząć swoją działalność na jej terenie;
- Powiatowy Urząd Pracy;
- organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Brochów;
- inne podmioty zainteresowane realizacją Programu Rewitalizacji.

9.1. Partycypacja na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji

Podmiotem odpowiedzialnym za przygotowanie Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023, a następnie jego aktualizacja oraz wdrażanie jest Gmina Brochów. Prace te opierają się przy udziale i współpracy z różnymi grupami interesariuszy.

Udział interesariuszy na etapie przygotowywania niniejszego Programu opierał się na przeprowadzeniu konsultacji społecznych w różnych formach, do których należała:

- ankietyzacja,
- zbieranie uwag w formie papierowej i elektronicznej,
- spotkania.

Wszyscy zainteresowani wzięciem udziału w procesie tworzenia Programu zostali zaproszeni poprzez stronę internetową gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty.

W pierwszej kolejności przy opracowywaniu Programu należało ustalić jakie czynniki i zjawiska niekorzystne występują na terenie gminy, a następnie w jakim obszarze ich natężenie i skala jest największe. W tym celu przeprowadzono spotkania konsultacyjne z mieszkańcami oraz ankietę.

Jedną z przeprowadzonych form konsultacji społecznych było spotkanie z mieszkańcami całej Gminy, które pozwoliło na wyjaśnienie istoty rewitalizacji. Spotkania z mieszkańcami odbyły się w dniach 10-19 października 2016 r., podczas corocznych spotkań Wójta Gminy Brochów z mieszkańcami poszczególnych miejscowości. Wzięło w nich udział 216 osób.

Spotkanie przeprowadzone zostało w sposób ułatwiający zrozumienie prezentowanych treści poprzez przygotowanie prezentacji multimedialnej. Podczas spotkania mieszkańcy mieli możliwość wypowiedzenia się, co do działań jakie powinien podjąć samorząd w celu zapobiegania zjawiskom kryzysowym i wyjścia z kryzysów w obszarach zdegradowanych oraz które obszary według mieszkańców powinny zostać uznane jako zdegradowane, a następnie wytypowane do rewitalizacji.

Drugą formą konsultacji była ankietyzacja mieszkańców. W ankiecie każdy mieszkaniec gminy, chętny do udziału w tworzeniu Programu Rewitalizacji, mógł anonimowo wypowiedzieć się na temat problemów, jakie występują na terenie Gminy Brochów, wskazania obszarów do rewitalizacji. Ankieta składała się z 12 pytań dotyczących każdej ze sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W ankiecie przeprowadzonej w dniach 1-31 sierpnia 2016 r. wzięło udział 65 mieszkańców z terenu całej gminy.

Odpowiedzi mieszkańców pozwoliły wskazać najistotniejsze problemy występujące na terenie gminy i poszczególnych miejscowości. Przeprowadzone spotkania i ankietyzacja uzupełniły dane statystyczne, co pozwoliło na określenie głównych problemów występujących w gminie oraz wskazanie obszaru ich największej koncentracji.

Kolejnym etapem tworzenia dokumentu było opracowanie wstępnej wersji Programu, którą poddano konsultacjom społecznym. Program został wyłożony w formie papierowej w Urzędzie Gminy oraz umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Brochów oraz na jej stronie internetowej. Uwagi można było zgłaszać w formie papierowej, elektronicznej lub telefonicznie.

Należy wskazać, iż Program Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 był poddany strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, jednakże uzyskał on opinie o braku konieczności jej przeprowadzenia.

Podsumowując, niniejszy dokument był opracowany przy udziale interesariuszy w procesie partycypacji społecznej.

9.2. Partycypacja na etapie wdrażania Programu Rewitalizacji

Głównym sposobem włączenia interesariuszy w proces wdrażania Programu Rewitalizacji będzie ich aktywny udział w przewidzianych do realizacji zadaniach. Interesariusze Programu Rewitalizacji będą wdrażali i monitorowali działania dotyczące aktywizacji społecznej, likwidacji negatywnych zjawisk społecznych, działań o charakterze infrastrukturalnym, środowiskowym i przestrzenno-funkcjonalnym, co pozwoli na pełną realizację Programu Rewitalizacji. Poniżej przedstawiono głównych interesariuszy rewitalizacji i ich zadania wynikające z procesu wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023:

Gmina Brochów – jako główny podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji odgrywa kluczową rolę w procesie wdrażania i monitorowania Programu Rewitalizacji. Jej głównym zadaniem jest planowanie przewidzianych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Ponadto tworzy

podstawy prawne i formalne, które umożliwiają uczestnictwo w procesie rewitalizacji pozostałych interesariuszy. W sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji. Do głównych zadań Gminy Brochów należy zaliczyć:

- inicjowanie projektów rewitalizacji, zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami,
- pozyskiwanie i rozliczanie środków finansowych, w szczególności na projekty, w których gmina będzie beneficjentem,
- angażowanie publicznych środków budżetowych w proces rewitalizacji,
- prowadzenie konsultacji społecznych prowadzonych działań,
- monitorowanie zapotrzebowania na działania z zakresu rewitalizacji,
- zarządzanie procesem rewitalizacji,
- tworzenie sieci współpracy między interesariuszami,
- prowadzenie działań promocyjnych,
- monitorowanie zmian zachodzących w obszarach wsparcia oraz całego procesu rewitalizacji,
- wykonywanie innych zadań własnych samorządu gminnego, sprzyjających osiągnięciu poszczególnych celów długofalowego procesu rewitalizacji.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brochowie – to podmiot który odgrywa zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej będzie jednym z realizatorów i koordynatorów zaplanowanych projektów „miękkich”. Na podstawie danych GOPS będą oceniane efekty rewitalizacji, co pomoże w ustaleniu ilości i zasięgu projektów mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego oraz innych dysfunkcji społecznych.

Powiatowy Urząd Pracy – będzie on odgrywał zasadniczą rolę w społecznym aspekcie rewitalizacji, a także w procesie oceny działań rewitalizacyjnych. PUP jest bowiem w posiadaniu szczegółowych danych na temat osób bezrobotnych, co pozwoli w przyszłości określić, czy zadania zaplanowane w ramach rewitalizacji przynoszą wymierne efekty.

Mieszkańcy Gminy Brochów – w kontekście interesariuszy rewitalizacji należy wziąć pod uwagę przede wszystkim mieszkańców obszarów wyznaczonych do rewitalizacji. Będą oni bowiem głównymi beneficjentami przedsięwzięć zaplanowanych w ramach rewitalizacji. Mieszkańcy będą mieli duży wpływ na ostateczny zakres realizowanych zadań. W ramach rewitalizacji przewidziano bowiem projekty szkoleniowe dla osób bezrobotnych, których ostateczna forma, zakres i rodzaj zostaną ustalone na podstawie potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Podobnie ostateczny zakres i forma dodatkowych zajęć dla dzieci i osób starszych będzie uzależniony od potrzeb grup docelowych. Mieszkańcy obszarów rewitalizowanych będą mieli także wpływ na ostateczną formę udzielonej pomocy prawnej, która będzie odpowiadała na zgłaszane problemy. Większość działań infrastrukturalnych zaplanowanych w Programie Rewitalizacji będzie wykonywana przez specjalistyczne firmy, niemniej jednak mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogą zostać po części zaangażowani w ich realizację. W ramach zadania zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej mogą zostać zaangażowani mieszkańcy

Brochowa. Ich zaangażowanie na etapie tworzenia strefy rekreacyjnej może polegać na pomocy w uporządkowaniu terenu oraz sadzeniu roślin. W późniejszym etapie mieszkańcy będą dbać o utrzymanie strefy w odpowiedniej kondycji – wspólne prace sezonowe i porządkowe polegające na przycinaniu trawy, podlewaniu roślin, wpłyną na ich integrację i włączenie w życie lokalne oraz budowanie poczucia dobra wspólnego. Trzeba podkreślić, że mieszkańcy na bieżąco mogą zgłaszać swoje problemy oraz propozycję ich rozwiązywania Wójtowi Gminy Brochów oraz pracownikom Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jak również podczas spotkań z mieszkańcami organizowanych cyklicznie przez Wójta Gminy Brochów.

Przedsiębiorcy – głównym zadaniem przedsiębiorców będzie uczestniczenie w działaniach mających na celu ograniczenie skali bezrobocia i wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Będą mogli znacząco wpłynąć na osiągnięcie celów rewitalizacji poprzez organizację miejsc pracy z przeznaczeniem na staże lub praktyki. Ponadto przy wsparciu innych interesariuszy rewitalizacji mogą oni tworzyć nowe miejsca pracy, które niewątpliwie przyczynią się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych, występujących na terenie Gminy Brochów. Po odbyciu szkoleń i kursów, osoby bezrobotne zostaną skierowane do przedsiębiorców biorących udział w projektach w celu zdobycia odpowiedniego doświadczenia zawodowego. Niewykluczone jest również, iż po odbyciu stażu czy praktyki, osoba bezrobotna zostanie zatrudniona u danego przedsiębiorcy, co przyczyni się do realizacji jednego z celów rewitalizacji, którym jest: Ograniczenie skali bezrobocia i problemów społecznych. Na etapie programowania rewitalizacji nie zgłosiły się podmioty chętne do współdziałania przy realizacji zaplanowanych projektów infrastrukturalnych, jednak nie wykluczone jest, iż na etapie wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych pojawią się prywatni inwestorzy, którzy wspomogą realizację tych zadań w wymiarze rzeczowym czy finansowym.

Trzeba również pamiętać, że przedsiębiorcy na bieżąco mogą zgłaszać swoje problemy oraz propozycje ich rozwiązania Wójtowi Gminy Brochów i pracownikom Urzędu Gminy (podczas codziennego przyjmowania interesantów), jak również podczas spotkań organizowanych na terenie poszczególnych sołectw i sesjach Rady Gminy (za pośrednictwem radnych i sołtysów).

Organizacje pozarządowe – są dopełnieniem działań instytucji państwowych i prywatnych w zakresie pomocy i aktywizacji obywateli na różnych płaszczyznach życia. Jednostki te działają z własnej inicjatywy na rzecz wybranego interesu publicznego, ich celem nie jest osiąganie zysku. Na terenie miejscowości Brochów działa stowarzyszenie „Aktywni dla Brochowa”, które będzie bezpośrednio zaangażowane w proces rewitalizacji. Głównym zadaniem stowarzyszenia będzie obsługa kina plenerowego organizowanego na terenie miejscowości Brochów oraz organizacja pikników, festynów oraz imprez plenerowych i kulturalno-społecznych mających na celu integrację międzypokoleniową mieszkańców obszaru rewitalizowanego, a także pozostałych obszarów gminy.

Organizacją pozarządową zaangażowaną w proces rewitalizacji na terenie gminy Brochów jest natomiast Stowarzyszenie "Razem dla Rozwoju" , które jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeczeniem osób fizycznych i prawnych, o celach niezarobkowych,

mającym na celu realizację lokalnej strategii rozwoju obszaru gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia. Stowarzyszenie organizuje różnego rodzaju szkolenia zrzeszające i aktywizujące lokalną społeczność (w których udział mogą brać także mieszkańcy Brochowa). Ponadto omawiana Lokalna Grupa Działania jest instytucją organizującą nabory w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia „Razem dla Rozwoju”. Między innymi w ramach niniejszych naborów, gmina Brochów będzie starała się pozyskać dofinansowanie na realizację projektów rewitalizacyjnych.

Dla mieszkańców Brochowa duże znaczenie ma także funkcjonowanie Ochotniczej Straży Pożarnej w Brochowie. Mieszkańcy obszarów rewitalizowanych również zasilają jej struktury. Zaangażowanie w działalność OSP wpływa na integrację mieszkańców, nie tylko poprzez akcje ratownicze, dzięki którym mieszkańcy mają poczucie ochrony dobra wspólnego, ale także poprzez różnego rodzaju imprezy integracyjne takie jak zawody sportowo-pożarnicze, uroczystości dnia strażaka, gminne i kościelne.

10. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI (STRUKTURA ORGANIZACYJNA)

Realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 będzie należała do władz Gminy Brochów. Zadania wynikające z Programu Rewitalizacji zostaną przypisane poszczególnym jednostkom podległym władzom gminy, a także interesariuszom zewnętrznym. Osobami odpowiedzialnymi za monitorowanie oraz koordynowanie działań określonych w Programie Rewitalizacji, a także za sprawozdawczość i ocenę, będą pracownicy Urzędu Gminy w Brochowie oraz jednostek organizacyjnych Gminy, posiadający wiedzę i doświadczenie w zakresie zagadnień istotnych z punktu widzenia rewitalizacji. Poszczególne zadania będą wykonywane przez pracowników Urzędu Gminy zgodnie z ich kompetencjami i zakresem obowiązków określonym w Regulaminie Organizacyjnym.

Z analizy aktualnej sytuacji Urzędu Gminy w Brochowie wynika, iż obecnie funkcjonująca struktura organizacyjna jest adekwatna do zadań, jakie Gmina realizuje oraz warunków i charakteru prowadzonej przez jednostkę działalności. Biorąc pod uwagę zakres działalności związany z wdrażaniem zagadnień poruszanych w Programie Rewitalizacji należy stwierdzić, że w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Gminy funkcjonuje odpowiednio przygotowany zespół.

Za proces przygotowania i wdrażania, w tym monitorowania Programu Rewitalizacji odpowiedzialne będą przede wszystkim następujące referaty i stanowiska:

- I. Referat ds. Zamówień Publicznych, Inwestycji, Gospodarki Nieruchomościami w skład, którego wchodzi:
 - 1) stanowisko pracy ds. zamówień publicznych i gospodarki nieruchomościami – kierownik referatu
 - 2) stanowisko pracy ds. inwestycji, zamówień publicznych
 - 3) stanowisko pracy ds. pozyskiwania środków zewnętrznych
- II. Referat ds. Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Budownictwa i Planowania Przestrzennego w skład, którego wchodzi:
 - 1) stanowisko pracy ds. ochrony środowiska, rolnictwa – kierownik referatu
 - 2) stanowisko pracy ds. ochrony środowiska, budownictwa, planowania przestrzennego.

Ponadto istotną rolę w niniejszych procesach odegrają również pracownicy zatrudnieni w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Pracownicy Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na zakres swoich obowiązków i kompetencje, odpowiedzialni za wykonywanie konkretnych projektów inwestycyjnych i nie inwestycyjnych w ramach Programu Rewitalizacji, będą stanowili grupy robocze wdrażania niniejszego dokumentu. Głównym koordynatorem wszystkich zadań przewidzianych w programie będzie Wójt Gminy Brochów.

W systemie organizacyjnym przygotowania, wdrażania i monitoringu PR należy uwzględnić także udział organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli przedsiębiorców i samych mieszkańców terenów rewitalizowanych. Efektywne włączenie przedstawicieli mieszkańców w system zarządzania PR będzie miało szczególną rolę aktywizującą

społeczność lokalną oraz budowanie tożsamości z miejscem zamieszkania. Mieszkańcy, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe na bieżąco będą mogli zgłaszać swoje problemy oraz propozycje do ujęcia w Programie Rewitalizacji w następujący sposób:

- za pośrednictwem samodzielnych stanowisk wydzielonych w strukturze Urzędu Gminy bezpośrednio zaangażowanych w proces rewitalizacji;
- za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (w szczególności osoby będące podopiecznymi GOPS) – GOPS zgłaszane potrzeby i propozycje przekazuje Wójtowi oraz Radzie Gminy przede wszystkim w ramach sporządzanych raportów;
- bezpośrednio do Wójta Gminy Brochów w ramach indywidualnych spotkań w Urzędzie Gminy oraz na spotkaniach z mieszkańcami organizowanymi w poszczególnych sołectwach;
- za pośrednictwem Radnych i Sołtysów, którzy są bezpośrednimi przedstawicielami mieszkańców gminy Brochów, w tym również mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Ponadto mieszkańcy, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe będą mogli brać czynny udział w przygotowaniu, wdrażaniu i monitoringu PR w ramach sporządzanej przez Wójta Gminy co najmniej raz na 3 lata oceny aktualności i stopnia realizacji Programu Rewitalizacji. Sporządzona ocena będzie ogłoszona na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Podanie oceny stopnia realizacji Programu do publicznej wiadomości umożliwi mieszkańcom zapoznanie się z nią i zgłoszenie ewentualnych uwag. W ramach niniejszej procedury mieszkańcy obszarów rewitalizacji będą mogli również proponować nowe zadania do ujęcia w PR, co będzie miało znaczący wpływ na przebieg rewitalizacji w kolejnych latach. Zgłoszone wnioski zostaną uwzględnione podczas aktualizacji PR.

11. MONITORING PROGRAMU REWITALIZACJI

W ramach monitoringu realizacji zadań określonych w Programie Rewitalizacji zostanie wdrożony system opierający się na danych pozyskanych z Urzędu Gminy Brochów oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brochowie.

Dane te, to dane ilościowe i jakościowe wskazujące postępy w realizacji programu m.in.: stopień osiągnięcia wskaźników, zaangażowania interesariuszy, stopień poprawy sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej obszarów rewitalizacji oraz dane do korygowania kierunków interwencji, m.in.: stopień zbieżności działań z celami, rekomendacje do wprowadzania zmian. Pozwolą one na ocenę ilościową i jakościową prowadzonych działań.

Podstawowym elementem systemu monitoringu i oceny jest ustalenie wskaźników, które będą wykorzystywane do monitorowania postępów w zakresie osiągania celów i realizacji zadań określonych w programie. Poniżej przedstawiono główne wskaźniki monitorowania Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023.

Tabela 24. Główne wskaźniki monitorowania zadań rewitalizacyjnych

Zadanie	Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość wskaźnika	Źródło pozyskania danych
Cel: Ograniczenie skali wykluczenia i problemów społecznych			
Kierunek działania: Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu			
Szkolenia i kursy dla osób bezrobotnych, doradztwo zawodowe dla osób nieaktywnych zawodowo	Łączna liczba osób bezrobotnych, która wzięła udział w szkoleniach	15	Raport z realizacji projektu
	Liczba osób, które skorzystały z nieodpłatnego doradztwa zawodowego	70	Raport z realizacji projektu
Zajęcia kulturalne, edukacyjno-rekreacyjne dla różnych grup wiekowych i społecznych	Łączna liczba osób, która wzięła udział w zajęciach	300	Raport z realizacji projektu
Nieodpłatne doradztwo prawne	Liczba osób, które skorzystały z nieodpłatnego doradztwa prawnego	70	Raport z realizacji projektu
Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości	Liczba osób, które skorzystały z punktu	100	Raport z realizacji projektu
Zwiększenie aktywności organizacji społecznych i pozarządowych	Liczba zarejestrowanych organizacji społecznych i pozarządowych	12	Raport z realizacji projektu

Prowadzenie projektów profilaktycznych dla osób uzależnionych bądź zagrożonych uzależnieniem	Liczba osób, która wzięła udział w projektach	80	Raport z realizacji projektu
Cel: Dostosowanie infrastruktury społecznej i technicznej w celu niwelacji zjawisk kryzysowych			
Kierunek działań: Rozwój infrastruktury społeczno-technicznej			
Adaptacja budynku byłego ośrodka zdrowia w Brochowie na potrzeby Gminnego Centrum Usług Społecznych	Liczba osób którym zapewniono możliwość korzystania z pomieszczeń centrum	457	Protokół odbioru
Zagospodarowanie terenu wraz z utworzeniem strefy edukacyjno-rekreacyjnej	Liczba osób którym zapewniono miejsca wspólnych spotkań	457	Protokół odbioru
Ochrona powietrza poprzez wymianę kotłów co, budowę instalacji OZE	Liczba osób którym zapewniono możliwość korzystania z pomocy w instalacji OZE	457	Protokół odbioru
	Liczba osób którym zapewniono możliwość korzystania z pomocy w wymianie kotłów CO	457	
Wsparcie w usuwaniu wyrobów zawierających azbest	Liczba osób, którym zapewniono możliwość korzystania z pomocy w usunięciu wyrobów zawierających azbest	457	Protokół odbioru
Organizacja targowiska wiejskiego	Liczba przedsiębiorców, którym zapewniono możliwość korzystania z targowiska	20	Protokół odbioru

źródło: opracowanie własne

Tabela 25. Główne wskaźniki monitorowania Programu Rewitalizacji

Wskaźniki/mierniki monitorowania realizacji działań/zadań	Wartość bazowa	Wartość docelowa w 2023 roku	Źródło pozyskania danych
Cel: Ograniczenie skali wykluczenia i problemów społecznych			
Kierunek działania: Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu			
Zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	52	48	Raport z realizacji projektu
Zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	56	52	Raport z realizacji projektu

Zwiększenie liczby prywatnych podmiotów gospodarki narodowej	42	45	Raport z realizacji projektu
Cel: Dostosowanie infrastruktury społecznej i technicznej w celu niwelacji zjawisk kryzysowych			
Kierunek działań: Rozwój infrastruktury społeczno-technicznej			
Zwiększenie liczby instalacji OZE na budynkach mieszkalnych	0	5	Raport z realizacji projektu
Zwiększenie liczby osób korzystających ze wspólnych przestrzeni publicznych	350	457	Raport z realizacji projektu
Zwiększenie liczby osób biorących czynny udział w życiu społecznym	350	457	Raport z realizacji projektu

źródło: opracowanie własne

Określenie wyżej wymienionych wskaźników pomoże ocenić, czy podejmowane działania przynoszą pożądane efekty. W przypadku, gdy prowadzone działania nie będą przynosiły zakładanych rezultatów, konieczna będzie modyfikacja Programu Rewitalizacji. W takim przypadku, Wójt Gminy Brochów wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o ujęcie w Programie Rewitalizacji nowych przedsięwzięć, które umożliwią pełną realizację założeń Programu. Zmiana Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023 nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalony, a jej koszty pokrywane będą z budżetu gminy.

Konieczność zmiany Programu Rewitalizacji zaistnieje w szczególności gdy nastąpi znaczny wzrost:

- liczby osób bezrobotnych na terenie rewitalizowanym;
- liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym na terenie rewitalizowanym.

Ewaluacji procesu rewitalizacji będzie dokonywał Komitet ds. rewitalizacji raz w roku poprzez przygotowanie i udostępnienie publiczne sprawozdania – do końca I kwartału za rok poprzedni.

W roku 2023 zostanie przeprowadzona całościowa ocena efektów realizacji, porównanie osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenie kierunków rewitalizacji na następne lata.

Jeśli w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji PR stwierdzone zostanie osiągnięcie celów rewitalizacji, Rada z własnej inicjatywy lub na wniosek Wójta uchyli uchwałę w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Gminy Brochów na lata 2016-2023.